

**T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI POLİTİK EKONOMİ ANABİLİM DALI**

**BASIN, KAMUOYU VE DIŞ POLİTİKA İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA YENİDEN
MİLLİ MÜCADELE HAREKETİ VE DERGİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Ayşe GÖKTAŞ**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ersin MÜEZZİNOĞLU**

Karabük

Ekim, 2019

İÇİNDEKİLER

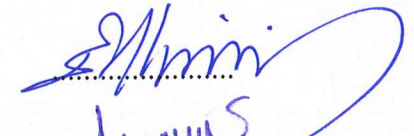
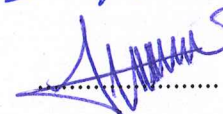
İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	3
DOĞRULUK BEYANI.....	4
TEŞEKKÜR.....	5
ÖZ.....	6
ABSTRACT.....	7
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	8
ARCHIVE RECORD INFORMATION.....	9
KISALTMALAR	10
ARAŞTIRMANIN KONUSU.....	11
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	11
ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ/PROBLEM.....	12
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR.....	12
GİRİŞ	13
1. BİRİNCİ BÖLÜM.....	15
YENİDEN MİLLİ MÜCADELE HAREKETİ'NİN DOĞDUĞU SOSYAL, SİYASİ VE FİKRİ ZEMİN	15
1.1. OSMANLI DEVLETİ'NİN SON DÖNEMİNDE İSLAMCILIK DÜŞÜNCESİ .	15
1.2. TEK PARTİ DÖNEMİ LAİK POLİTİKALAR.....	17
1.3. DEMOKRAT PARTİ VE DİNİ LİBERALİZM	19
1.4. 1960 SONRASI SİYASAL İKLİM	23
1.5. 1960 SONRASI İDEOLOJİK YÖNELİMLER.....	29
1.5.1. Türk Solu	30
1.5.2. İslamcılık, Milliyetçilik ve Muhafazakarlık.....	33
2. İKİNCİ BÖLÜM.....	40
YENİDEN MİLLİ MÜCADELE HAREKETİ'NİN DOĞUŞU GELİŞİMİ VE İDEOLOJİSİ	40
2.1. YENİDEN MİLLİ MÜCADELE HAREKETİ'NİN DOĞUŞU	40
2.1.1. Konya ve Afyon Gruplarının Teşekkülü.....	41
2.1.2. Aykut Edibali'nin Ön Plana Çıkışı ve Mücadele Birliği'nin Kadrolarının Oluşumu	44
2.1.3. Mücadele Birliği'nin Kuruluşu.....	47
2.2. MÜCADELE BİRLİĞİ'NİN TEŞKİLATLANMASI.....	49

2.3.	MÜCADELE BİRLİĞİ'NİN YÖNETİM TARZI.....	51
2.4.	MÜCADELE BİRLİĞİ'NİN EĞİTİM VE PROPAGANDAYÖNTEMLERİ53	
2.5.	MÜCADELE BİRLİĞİ'NİN KİMLİĞİ.....	57
2.6.	MÜCADELE BİRLİĞİ'NİN SİYASALLAŞMA SÜRECİ	63
2.7.	MÜCADELE BİRLİĞİ'NİN BASIN-YAYIN FAALİYETLERİ.....	65
3.	ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	67
	MÜCADELE BİRLİĞİ'NİN YAYIN FAALİYETLERİ VE KAMUOYU OLUŞTURMA ÇALIŞMALARI.....	67
3.1.	BASIN-YAYIN FAALİYETLERİ VE KAMUOYU OLUŞTURMA	67
3.2.	YENİDEN MİLLİ MÜCADELE DERGİSİ'NİN KAMUOYU OLUŞTURMA GİRİŞİMLERİ ÇERÇEVESİNDE İÇ VE DIŞ SİYASETE YÖNELİK FİKİRLER	70
3.2.1.	Anti-komünizm.....	71
3.2.2.	Siyonizm.....	76
3.2.3.	Yahudilik.....	79
3.2.4.	Masonluk.....	79
3.2.5.	Hıristiyanlık.....	80
3.2.6.	Misyonerlik	81
3.2.7.	Patrikhane.....	83
3.2.8.	Kıbrıs Meselesi	85
3.2.9.	Ortadoğu	88
3.2.10.	Doğu Türkistan.....	91
	SONUÇ.....	92
	KAYNAKÇA	94
	ÖZGEÇMİŞ	101

TEZ ONAY SAYFASI

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Ayşe GÖKTAŞ'a ait "Basın, Kamuoyu ve Dış Politika İlişkisi Bağlamında Yeniden Milli Mücadele Hareketi" adlı bu tez çalışması Tez Kurulumuz tarafından Uluslararası Politik Ekonomi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans programı tezi olarak oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

	Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı	İmzası
Tez Kurulu Başkanı	: Dr. Öğr. Üyesi Marziye MEMMEDLİ	
Üye(Danışman)	: Doç. Dr. Ersin MÜEZZİNOĞLU	
Üye	: Doç. Dr. İsmail ŞAHİN	

Tez Sınavı Tarihi: 03.10.2019

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntılarım intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Ayşe GÖKTAŞ

İmza

:

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans Tez Çalışmamda, konunun belirlenmesi, araştırma yöntemlerinin tespiti ve yazım aşamasında büyük emeği geçen her durumda bilgi ve tecrübesini esirgemeyen, yine tez jürisinde yer alarak çalışmanın şekillenmesinde katkıları sunan başta tez danışmanlıklarım ile bulunan hocalarım Doç. Dr. Ersin MÜEZZİNOĞLU'na ve Doç. Dr. İsmail ŞAHİN'e ve Dr. Öğr. Üyesi Marziye MEMMEDLİ hocama teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her safhasında olduğu gibi Yüksek Lisans Öğrenimimi de tamamlamam için maddi, manevi desteklerini asla esirgemeyen aileme ve sevgili eşim Yunus Emre GÖKTAŞ'a Yüksek Lisans Tez çalışmam süresinde yanımda olan yakın arkadaşlarıma sevgi, saygı ve Őükranlarımı sunarım.

ÖZ

Kamuoyunun oluşumu, yönlendirilmesi ve nabzının tutulmasında basın, önemli bir rol oynamaktadır. Politik hüküm alma sürecinde ciddi bir faktör olan basının karar alma sürecini biçimlendirdiği ve bu süreçte oldukça etkin rol oynadığı bilinmektedir. Dış politikada karar alma sistemi içerisinde basının önemi yadsınamayacak kadar büyüktür. Bu etki doğrudan karar alıcıları etkileyebileceği gibi dolaylı yollardan da kamuoyu oluşturup onları yönlendirmektedir. İletişim ve haberleşme araçlarında meydana gelen gelişmeler dış politika oluşum sürecinde de karar alıcılar ile kamuoyu arasında karşılıklı bir ilişkinin doğmasını zorunlu hale getirmektedir.

Türkiye’de özellikle belli ideolojik çevreler, hem kendi ideolojik kimliklerinin teşekkülünde hem de bu kimlikleri mensuplarına kazandırmada kamuoyu oluşturma yolunda basın yayın organlarını etkili bir şekilde kullanmışlardır. 1960’ların başlarında temeli atılan ve 1960’ların sonlarına doğru teşkilatlanan ve 1970’ler boyunca da etkili olmayı devam ettiren milliyetçi-muhafazakar bir kadro hareketi olan Mücadele Birliği, basın yayın faaliyetleri ile kamuoyunda etkili olmaya çalışmıştır. Yayınlamış olduğu kitaplar ve süreli yayınlar vasıtasıyla, döneminde Türk sağının karakteristik özelliklerini yansıtan sembolleri çoğu zaman abartılı bir şekilde ön plana çıkartarak özellikle Türkiye’de sağ kesimin algılarının şekillenmesinde etkili olmuştur. Yapmış olduğum bu çalışma ile hareketin yayın organı ve kamuoyu oluşturma faaliyetleri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler; Mücadele Birliği Hareketi, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Basın, Kamuoyu, Dış Politika

ABSTRACT

The press plays an important role in determining what is defined as the prevailing group or groups of people interested in a particular controversial problem at a given time. It is known that the media, which is a serious factor in the political decision-making process, shapes the decision-making process and plays an active role in this process. The importance of the media in the decision-making system in foreign policy is undeniable. This impact can directly affect decision-makers and indirectly create and direct public opinion.

Developments in communication and communication tools make it necessary to establish a mutual relationship between decision makers and the public in the process of foreign policy formation. Turkey, especially in certain ideological circles, both in the formation of their ideological identity, and this identity have used to create a public opinion both within the framework of their ideology in bringing the members of the media organs in an effective way. The Struggle Union, a nationalist-conservative cadre movement that was founded in the early 1960s, organized in the late 1960s and continued to be effective throughout the 1970s, tried to influence the public opinion through press activities. Publications have been through the books and periodicals, reflecting the characteristics of dönemindetürk we karakteris right most of the time removing symbols in an exaggerated way in the foreground has been especially influential in shaping the right part of the perception in Turkey. With this study, the publication organs of the movement and public opinion formation activities will be examined and the publications of the movement regarding the important external and internal developments of the period will be evaluated.

Keywords; Union of Struggle Movement, Journal of National Struggle Again, Public Opinion, Foreign Policy

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Basın, Kamuoyu ve Dış Politika İlişkisi Bağlamında Yeniden Milli Mücadele Hareketi ve Dergisi
Tezin Yazarı	Ayşe GÖKTAŞ
Tezin Danışmanı	Doç. Dr. Ersin MÜEZZİNOĞLU
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	03.10.2019
Tezin Alanı	Uluslararası Politik Ekonomi
Tezin Yeri	KBU / LEE
Tezin Sayfa Sayısı	101
Anahtar Kelimeler	Mücadele Birliği Hareketi, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Kamuoyu, Dış Politika

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	The Journal Of National Struggle Movement And Magazine In The Context Of Press, Public Opinion And Foreign Policy
Author of the Thesis	Ayşe GÖKTAŞ
Advisor of the Thesis	Doç. Dr. Ersin MÜEZZİNOĞLU
Status of the Thesis	Master's Degree
Date of the Thesis	03/10/2019
Field of the Thesis	International Political Economy
Place of the Thesis	KBU/LEE
Total Page Number	101
Keywords	Union Of Struggle Movement, Journal Of National Struggle Again, Public Opinion, Foreign Policy

KISALTMALAR

AP: Adalet Partisi

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

CKMP: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi

Dev-Genç: Devrimci Gençlik

DISK: Devrimci Sendikalar Konfederasyonu

DGM: Devlet Güvenlik Mahkemeleri

DP: Demokrat Parti

FKF: Fikir Kulüpleri Federasyonu

MBK: Milli Birlik Komitesi

MDD: Milli Demokratik Devrim

MHP: Milliyetçi Hareket Partisi

MP: Millet Partisi

MTTB: Milli Türk Talebe Birliği

TKP: Türkiye Komünist Partisi

TİP: Türkiye İşçi Partisi

SGÖ: Sosyalist Gençlik Örgütü

YMMH: Yeniden Milli Mücadele Hareketi

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Basın, Kamuoyu ve Dış Politika İlişkisi Baēlamında Yeniden Milli M¼cadele Hareketi ve Dergisi

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Basın-yayın araçları, toplumsal güçleri etkisi altına alarak karar alma zamanlarında iktidarı ve diēer karar alıcıların yaklaşımlarını büyük ölçüde etkilemektedir. Dış politikada karar alma sistemi iēerisinde medyanın önemi yadsınamayacak kadar büyüktür. Bu etki doğrudan karar alıcıları etkileyebileēi gibi dolaylı yollardan da kamuoyu oluşturup onları yönlendirmektedir. İletişim ve haberleşme araçlarında meydana gelen gelişmeler dış politika oluşum sürecinde de karar alıcılar ile kamuoyu arasında karşılıklı bir ilişkinin doğmasını zorunlu hale getirmektedir. Ortaya çıkan bu zorunluluk karar vericilerin, dergi, gazete, radyo, televizyon vs. gibi medya araçları vasıtasıyla elde edilen toplumsal fikirleri dikkate almak mecburiyetini doğurmuŐtur. 1960-1970’li yıllarda Türkiye’yi etkisi altına alan Yeniden Milli M¼cadele Hareketi ve çıkarmıŐ olduēu Yeniden Milli M¼cadele Dergisi’ de bu duruma verilecek örneklerden bir tanesidir. Resmi olarak 1964 yılında kurulan hareket Yeniden Milli M¼cadele Dergisi adı altında toplanarak haftalık mecmua çıkartmaya başlamış ve Türk dış politikasında etkin olmuştur. Özellikle bu yıllar arasında Türk dış politikasına yön veren olayları incelemiŐ ve dergide bu konulara aēırlık vererek kamuoyunu bilgilendirmeyi amaēlamıŐtır. Bu çalışmanın amacı Yeniden Milli M¼cadele Hareketi’nin doğduēu sosyal ve siyasi zemini, hareketin doğuşunu ve en önemlisi de basın yayın faaliyetlerini kullanarak nasıl kamuoyu oluŐturduēunu gözler önüne sermektir.

ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM

Bu tez çalıŐmasının araştırma sorusu; ilk olarak basının, Yeniden Milli Mücadele Dergisinin, yayımlandığı dönem itibariyle kamuoyu oluşturma ve bu suretle dış politikayı etkileme noktasında ne derecede etkili olduğudur. İkinçisi Yeniden Milli Mücadele Dergisinin dış politika konularında yaklaşımı nedir? İdeolojisi bu yaklaşımında hangi lde etkili olmuştur? sorularına cevap verilmeye çalıŐılacaktır.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Konu olarak Yeniden Milli Mücadele Hareketinin ve dergisinin Türkiye'nin dış politika meseleleriyle ilgili bakıŐı ve düşünceleri, zaman olarak da derginin yayımlandığı dönem itibariyle sınırlıdır. Derginin sayılarına ulaşmak zorluğu çekilmiŐtir.

GİRİŞ

Cumhuriyet dönemi Türk siyasal yaşamında tek parti iktidarının sona ermesinden sonra düşünce hayatında da önemli açılımlar yaşanmıştır. Çok partili hayata geçilmesiyle birlikte zenginleşen fikir hayatında çeşitlilik artmış, farklı fraksiyonlarda İslamcı ve Milliyetçi düşünceler kendilerini inşa etme imkanı bulmuşlardır. Özellikle 1950'lerden itibaren, siyasal hayattaki zenginleşme ile birlikte, toplumda bölünmeler de kendisini hissettirmeye başlamıştır. 1960 Darbesinden sonra Soğuk Savaş'ın da etkisiyle Türkiye'de toplumsal bölünmeler derinleşmiş, 1970'lerden sonra bu derinleşme toplumsal kutuplaşmaya varacak düzeylere ulaşmıştır. Bu yıllarda dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yükselişe geçen sol düşünceye karşı sağ düşünce yakın bir süreçte inşa sürecine giren İslamcılık ve Milliyetçilik fikirlerinden de objeler kullanarak kendisini yapılandırmıştır.

"*Türk-İslam Sentezi*" 1970'lerin başında, 14 Mayıs 1970'te kurulan Aydınlar Ocağı örgütünün üyesi olan bir grup sağcı Türk aydın tarafından formüle edilmiştir. Türk İslam sentezi din ve milliyetçilik arasındaki ilişki açısından da önemlidir. Ulus-Devlet vatansever duyguları tekelleştirdi ve Atatürkçülük gibi bir tür sivil din yarattıysa da aslında laik elitler tarafından geleneksel dini unsurların kullanılmasını engellemediler. Bu nedenle, milliyetçi hareketler sıklıkla dini iddiaları benimser ve çağdaş siyasi İslam'ın kendisi, Erbakan'ın ulusal görüşte olduğu gibi muhalif bir ulusal kimliği ifade eder. Netice itibarıyla, Türk milliyetçiliği ile İslam arasındaki uyumluluk inanç, bir topluluk boyutunu yeniden oluşturan siyasi oluşumların başarısını kolaylaştıran güçlü bir topluluk duygusundan kaynaklanmaktadır.

Türkiye'de konvansiyonel milliyetçi sağ ile İslamcı sağ arasında önemli ortak noktaları bulunmaktadır. Her iki düşüncenin de manevi yönelimi yüksek olup, Batı'dan gelen kültür emperyalizmine karşı toplumsal seferberlik denilebilecek birtakım savunma mekanizmaları ortaya koymaktadırlar. Ancak İslamcı sağ daha ziyade din olgusunu ön plana çıkartarak ve muhafazakar- milliyetçiliği bu biçimde algıladığı halde, milliyetçi konvansiyonel sağ yönetim ve öğreti yönelimlerinde milliyet-din sentezine giden bir yol takip etmektedir.

Zemini 1960'ların başlarında atılan ve aynı on yılın sonlarında teşkilatlanan ve 1970'ler boyunca da etkili olmayı devam ettiren milliyetçi-muhafazakar bir kadro hareketi olan Yeniden Milli Mücadele Hareketi veya diğer ismiyle Mücadele Birliği, Milliyetçilik, İslamcılık, Mukaddesatçılığın harmanlandığı bu iklimde ideolojik renklerini kazanmıştır. Zira ideolojisi itibariyle Mücadele Birliği o dönemin radikal milliyetçi-muhafazakar fikir dünyasını yansıtmaktadır. Dolayısıyla hareketin ideolojisi ortaya serilirken Türkiye sağının genel bir görünümünü de ortaya koymaktadır.

Yapılan bu çalışma ile 1970'li yılların Türkiye'sinde gerek toplumu mobilize edebilecek dinamik kadroları ile gerekse yapmış olduğu basın yayın çalışmaları ile kamuoyunun oluşmasında Türk sağının etkin fraksiyonlarından birisi olan Mücadele Birliği'nin faaliyetleri irdelenecektir. Birinci bölümde, hareketin doğduğu siyasi ve fikri atmosfer üzerinde durulacaktır. İkinci bölümde hareketin doğuşu, teşkilatlanması, eğitim ve propaganda faaliyetleri ve kimliği ele alınacaktır. Üçüncü bölümde ise, hareketin yayın organları ve kamuoyu oluşturma faaliyetleri incelenecek bu çerçevede dönemin önemli dış ve iç gelişmelerine yönelik yapmış olduğu yayınlar değerlendirilecektir.

1. BÖLÜM

YENİDEN MİLLİ MÜCADE HAREKETİ'NİN DOĞDUĞU SOSYAL SİYASİ VE FİKRİ ZEMİN

1.1. Osmanlı Devleti'nin Son Döneminde İslamcılık Düşüncesi

Türkiye Cumhuriyeti, sınırları içinde 75 farklı etnik gruba sahip çok etnik gruptan oluşan, aynı zamanda geniş bir Müslüman, Yahudi ve çeşitli mezhep mensupları içeren çok dinli bir imparatorluğun varisidir. Osmanlı Devleti'nde İslam hukuku politik yönetimin temeli olsa da, idari konularda sultanların laik kararnameleri ile bir arada bulunmuştur. Osmanlı idare sistemi, nüfusun çok dinli yapısını tanıdı ve buna göre Millet kavramı ya da dini topluluklar etrafında örgütlendi. Her millet, kişisel statü konularında kendi dini kanunlarına tabi oldu ve topluma ilişkin iç işlerinde özerklik kazandı. Bu yönetim sistemi, 19. yüzyılda milliyetçiliğin ortaya çıkmasına kadar imparatorluk sınırları dahilinde barışı koruma konusunda nispeten başarılı oldu.

Bir zamanlar “*hasta*” sayılan “*süper güç*” olmanın ortak hafızası, 19. yüzyıl sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında Osmanlı devlet adamları ve aydınları arasında zorlu bir ruhsal araştırma sürecine yol açtı. Osmanlı görüşü, Batı ile “*yarışmak*” için izlenecek yol hakkında iki temel görüş ortaya çıktı.¹ Bu görüşlerden birisi olan İslamcılar, Osmanlı devletinin geri kalma nedenleri arasında 18. yüzyılın ortalarında başlayan Batılılaşma reformlarını gördüler. Rönesans ile birlikte teknoloji ve bilim sahasında gerçekleşen hızlı gelişmeler neticesinde Batı dünyasının ulaştığı siyasi ve ekonomik genişleme karşısında, Osmanlı Devleti'nin sürekli giderek zayıflaması, devleti yönetenlerin, imparatorluğu yeniden eski gücüne döndürmek için bir takım arayışlar içine itmiştir. Batı'da 18. yüzyıldan itibaren yaşanan gelişmeler örneklenerek girişilen yenileşme hareketleri gerçekleştirilmişti. Osmanlı idari ve

---

¹ Emin Özdemir, “İslah Çalışmalarından İlğasına Medreselere İslamcı Bir Bakış; Sebilürreşad'da Tevhid-i Tedrisad Kanunu ve Uygulamaları”, *Turkish Studies*, Cilt, Sayı.2, 2013, s.202

askeri müesseselerinde başlayan bu dönüşüm hareketi, zaman içerisinde kültürel, sosyal ve hukuki sahalarda da etkisini göstermiş, bunun neticesinde İslam'dan beslenen geleneksel yapıda önemli bir gerileme yaşanmıştı. Tanzimat reformları süresince yenileşme girişimlerinin gereği olarak özellikle hukuk sahasında gerçekleştirilen reformlar ve bunun sonucunda ortaya çıkan hoşnutsuzluklar geleneksel yapının korunması doğrultusunda düşüncelerin kristalleşmesine yol açmıştı.²

Avrupa'da yükselişe geçen pozitivist düşüncelerden etkilenen Batıcı aydınların İslam'ı ikinci plana iterek kavramsallaştırdıkları medeniyet düşüncesi karşısında, geleneksel yapının muhafaza edilmesi yaklaşımı daha da güç kazanır. Bu hızlı dönüşüm ve değişim sürecinde, geleneksel yapıya muhafaza etmeden yana olan medrese kökenli "ulema" zümresinden farklı bir biçimde ulema özelliklerini taşıyan ancak gelişimi savunan ve Batı'da gelişen sosyal teorilerin tesiri altında kalmış İslamcı aydın sınıfı teşekkül etti.³

II. Meşrutiyetle birlikte oluşan düşünce hürriyeti ortamı, İslamcı aydınlara basın yayın çalışmalarlarıyla gündemlerindeki sorunlara dair fikirlerini ifade etme imkanı tanır. Bu süreçte İslamcı düşünceler ile ön plana çıkmış dergi ve gazetelerden bir kısmı şunlardır; "*Sırat-ı Müstakim (Sebilürreşad), Beyanü'l-Hakk, Livay-ı İslam, Volkan, Hikmet, İttihad-ı İslam, Tearüf-i Müslimin, Tasavvuf ve İslam Mecmuası.*" İslamcı aydınlar, bu yayın organlarında dini, siyasi, hukuki ve ahlaki tartışmalarda bir gündem oluştururlar. Bu tartışmalar ile oluşan gündem, Cumhuriyet Türkiye'sinde 1950'li yıllardan itibaren çeşitlenmeye başlayan fikir hayatına da temel referans olacaktır.⁴

---

² Mümtazer Türköne, "*İslamcılık Maddesi*", TDV İslam Ansiklopedisi, C. 23, 60-62.

³ Ali Bulaç, "*İslam'ın Üç Siyaset Tarzı veya İslamcılığın Üç Nesli*", Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce; İslamcılık, C.6, İstanbul 2004, 48.

⁴ M.Saffet Sarıkaya, "*Osmanlı Türkiye'sindeki İslamcılık Düşüncesine Genel Bir Bakış*", Arayışlar, 1/1, 1999, 110- 112.

1.2. Tek Parti Dönemi Laik Politikalar

II. Meşrutiyet döneminde yayın organlarının da etkisiyle belli kalıplara kavuşan İslamcılık, Cumhuriyetin ilanından sonraki süreçte merdiven altına itilecek ve güç kaybedecektir. Bu çerçevede, Demokrat Parti'nin iktidarıyla birlikte 1950'lerden sonra yeniden canlanmaya başlayan İslamcı hareketlerin adeta bir tepkisel hareket olarak belirmelerinin tarihsel nedenlerini teşkil eden Cumhuriyet ideolojisi üzerinde de durmak gerekir.⁵ Osmanlı Devleti'nin mirası Anadolu topraklarına sıkışmış olarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti, II. Meşrutiyet dönemi gelişen Batıcı ve Türkçü fikirleri sentezleyerek fikirsel zeminini oluşturmuştu. Bu sürece hiç bir şekilde İslamcı düşünce katkı sunmamıştı. Cumhuriyetin kurucu kadroları için kültürel değişim, Türkiye'nin modernleşmesinin anahtarıydı. Bu kişiler, geç Osmanlı İmparatorluğu'nun laik askeri akademilerinde eğitilmişti ve 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarındaki Genç Türk hareketleriyle imparatorluğa giren Aydınlanma bilim ve ilerleme fikirlerinden çok etkilenmişlerdi.

Yapılan inkılaplar ile şekillenen bir toplumsal yapı gerçekleştirme isteği, toplumun devlet vasıtasıyla tatbik edilebilecek sosyal politikalar ile tekrardan oluşturulabileceğini, bu şekilde de devlet tarafından tamamen denetlenebileceği, devletin geleceğinin ancak bu yolla güvence altına alınabileceği biçiminde bir ideoloji şeklini almıştır. Devlet eliyle yeni bir toplumsal yapı kurma amacındaki bu ideoloji, inkılaplarla hedefine erişmeyi planlamıştır.⁶ Başta hukuk düzeni ve eğitim olmak üzere sosyal yapıyı tekrardan inşa etme girişiminde, laiklik düşüncesi sürükleyici bir güç olmuştur.⁷

3 Mart 1924'de Halifeliğin lağvedilmesine yönelik düzenleme Şeyhülislamlık ile Şer' iye ve Evkaf Vekâleti de kaldırılmış, bu iki kurumun fonksiyonunu yürütmek üzere Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur. Eğitim

⁵ Fatih Yıldız ve Fikret Çelik, “*Türk Batıcılığının Milliyetçilik ve Muhafazakârlık üzerinden Tenkidi; Erol Güngör Örneği*”, *Bilgi*, 2002, 282.

⁶ Nilgün Toker ve Serdar Tekin, “*Batıcı Siyasi Düşüncenin Karakteristikleri ve Evreleri: Kamusuz Cumhuriyet'ten Kamusuz Demokrasiye*”, *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Modernleşme Batıcılık*, C.3 İstanbul 2007, 86,92.

⁷ Emin Özdemir, “*Amerikan Belgelerine Göre Türkiye'de Demokrasili Yıllara Geçişte İnanç Hürriyetinde Yaşanan Gelişmeler (1946-1952)*” *Tarihin Peşinde*, C.5, 10, 2013, 65.

sistemini tamamıyla laik bir sistem üzerine oturtan Tevhid-i Tedrisat Kanunu yasalaştıktan bir genelge yayınlanarak medreseler ilga edilmiştir. İlgâ edilen medreselerin boşluğunu doldurmak üzere İlahiyat Fakültesi ve İmam-Hatip Okulları hayata geçirilmişse de bu müesseseler gerek öğrencisizlik gerekse de siyasi destekten yoksun olunması gibi nedenlerle sürekliliği sağlanamamış, bir süre sonra ülkede resmi dini eğitim veren kurumların büyük kısmının faaliyeti son bulmuştur.⁸ 10 Nisan 1928’de Anayasa’dan “*Türkiye Devleti’nin dini, din-i İslam’dır.*” ibaresi çıkartılarak, aynı kanunla cumhurbaşkanı ve milletvekillerinin yemin metnindeki dini öğeler çıkartılmıştır. 5 Şubat 1937’de anayasaya “*Türk devletinin laik olduğu*” ifadesi dahil edilmiştir. Bu şekilde laiklik prensibinin uygulanması noktasında Cumhuriyet kadroları, kararlılıklarını ortaya koymuşlardır.⁹

Bunun yanında başta hilafetin ilgası olmak üzere toplumsal yaşamda da etkisini hissettirecek şapka inkılabı gibi, kılık kıyafeti belirleyen birtakım düzenlemelere karşı toplumsal yapı bünyesinde birçok tepki hareketi de oluşturmuştur. Ortaya çıkan bu reaksiyonun önüne geçilmesinde Takrir-i Sükun Kanunu’na dayanan İstiklal Mahkemeleri, önemli bir görev üstlenmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde Türkiye’nin çehresi üzerinde inkıpların önemli bir yapılandırıcı etkisi olmuşsa da inkıpların laik, pozitivist, modernci yönü halk kitlelerine tam olarak anlatılamaması nedeniyle, belli süreçlerde geleneksel yapıda tepkiler her zaman kendisini hissettirmiştir.¹⁰

Şerif Mardin, Kemalist modernleşmenin dini dışlamasının kabul görülmemesini yine Kemalizm’in zaaflarına bağlamaktadır. Mardin’e göre:

Kemalizm, kültürün kişilik yaratıcı katında yeni bir anlam yaratmamış ve yeni bir fonksiyon görmediği için bir rakip ideoloji rolünü oynayamamıştır. Bir diğer zaafı dine rakip olabilecek ideolojilerin ortaya çıkmasına müsaade etmemi olması olan Kemalizm’in, Türkiye’deki ailelerin çocuklarına intikal ettirdikleri değerleri değiştirmekteki etkisi ancak sathi olmuştur. Bu sathilik ise, İslami geçmişin zorunlu bir sonucudur. Zira Kemalizm, İslam kadar kapsayıcı bir nitelik taşıma özelliğinden uzaktır. Bununla birlikte, vatanperverlik, beraber olma ve başkalarına karşı koyma gibi ümmet hissini devam ettirici unsurlar da erken dönemde ümmet strüktürünün yok olmamasına neden olmuş ve dinin tamamen toplumdaki uzaklaştırılmasının önündeki engellerden olmuştur.¹¹

⁸ Feroz Ahmad, “*Politics and Islam in Modern Turkey*”, Middle Eastern Studies, Vol.27, N.1, 1991, 7

⁹ Bernard Lewis, “*Modern Türkiye’nin Doğuşu*”, Ankara 1984, 270-271, 278.

¹⁰ Eyüp Şimşek, “*Çok Partili Dönemde Yeniden Din Eğitimi ve Öğretimine Dönüş Süreci (1946-1960)*”, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 49, 2013, 392.

¹¹ Şerif Mardin, *Din ve İdeoloji*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010, 147-148

Bu çerçevede yaşanan gelişmeler ele alındığında Tek Parti Dönemi olarak siyasi literatüre geçen 1923-1946 dönemi, Türkiye’de İslamcı düşüncenin kendisini ifade edebilmek bir yana kendisini besleyen beşeri ve ekonomik kaynaklarında erozyona uğradığı bir süreç olmuştur.¹²

1.3. Demokrat Parti Ve Dini Liberalizm

II. Dünya Savaşı’ndan sonra girilen Soğuk Savaş süreci, dünya açısından olduğu kadar Türkiye bağlamında da önemli siyasal ve sosyal dönüşümlere zemin hazırlamıştır. Bu süreçte Batı bloğunda gelişen liberal rüzgarlar Türkiye üzerinde de etkili olmuş, bu nedenle, 1946 Türkiye’de de çok partili siyasal rejime geçilmek zorunda kalınmıştır. Liberal düşünce sadece siyasal anlamda değil birçok alanda kendini hissettirmiş, 1946’dan itibaren dini hayatta yaşanan liberalleşme sonucu, tek parti rejiminin katı laik politikalarında yumuşama yaşanmıştır. Bu yumuşama kendini en belirgin bir biçimde dini eğitimde hissettirmiştir. Yani bu gelişmeler de etkili olan faktörlerin başında yeni siyasal iklimle birlikte siyasi rekabetin ortaya çıkması yer almaktadır. Çünkü 1946’da kurulan Demokrat Parti kendisini cumhuriyetçi laiklik anlayışına karşı siyasi muhalefet merkezi olarak kurgulamıştı. Demokratlar katı laiklik anlayışta değişiklik sözü vermişti.¹³

Nitekim liberal politikalarla birlikte yasaklanan ya da ikinci plana itilen İslamcı neşriyat bu süreçte canlanmaya başlamıştır. İslamcı neşriyatın en önde gelenlerinden olan Sebilürreşat’ın, 1950 seçimleri öncesi, Cumhuriyet Halk Partisi ile ilgili olarak ortaya koyduğu şu düşünce, “*din derslerine müsaade etmesine, rağmen dini tutumu ile Müslüman Türk halkını üzmüş, bağrına hançer saplamıştır. Müslüman toplumla bağdaşmasına imkan yoktur*” Türkiye’de bundan sonra İslamcıların CHP, sembolünde cumhuriyet ideolojisine bakış açısını ortaya koyması açısından önem taşımaktadır. Aynı dergide Demokrat Parti hakkında da bir değerlendirme yapılmaktadır: “*Demokrat Parti, Halk Partisi’ne nispetle dini konularda daha serbest bir tutum takip edecek yolda görülmektedir. Bununla*

¹² Erik Jan Zürcher, “*Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*”, İstanbul, 2000, 285-286.

¹³ Kemal. H. Karpat, “*Türk Demokrasi Tarihi*”, Timaş Yayınları, İstanbul, 2013, 306.

beraber, bu partinin de din siyaseti kesin olarak belli değildir. Parti Başkanı Celal Bayar, bu konuda kesin konuşmamaktadır.”¹⁴

1950 yılında Demokrat Parti'nin iktidara gelişi, dini liberalleşmeyi çok daha ileri noktalara taşımıştır. Laiklik konusu, 1950'de seçim kampanyasının ana başlıklarından biriydi. İktidara geldikleri ilk ayda, bu değişikliklerin bazılarını uygulamaya başladılar. Örneğin, Mekke'ye hac yapmak isteyen dindar Müslümanların döviz tedarikinde kolaylık sağladılar, ezanın orijinal Arapça versiyonuna izin verildi, tekke ve zaviyeler ziyaret için yeniden açıldı, devlet radyosunda dini bayramlarda Kur'an tilaveti başlatıldı, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bütçesi arttırılmıştı ki, tüm bu faaliyetler tek parti yıllarında kısıtlanmış veya yasaklanmıştı. Bu süreçte sayısı artmaya başlayan İmam Hatip Okulları ve İlahiyat Enstitüleri, yakın dönemde ortaya çıkacak olan yeni bir sosyal zümrenin de yani uzun süredir merdiven altına itilmiş olan İslamcılığın belirginleşmesinin de habercisi olmuştur.¹⁵

Zira bu okulların sayısının hızla arttığı bu süreçte değerlendirmelerde bulunan Amerikan Hariciyesinin şu görüşleri, bu eğitim kurumlarının sadece sosyal hayatta değil aynı zamanda siyasal yaşamda da belirgin bir etkiye sahip olacaklarını göstermesi açısından dikkate değerdir. Raporda, hükümetin bu okulları açmasının temel gayesinin halka doğru yolu gösterecek olan yeterli din adamlarının yetiştirilmesi olduğu, çünkü başta imamlar olmak üzere din adamlarının toplumsal yapı üzerinde derin nüfuzlarının bulunduğu ancak, bu okullara gidecek öğrencilerin daha çok içinde yaşadıkları geleneksel çevrenin etkisinde yetiştiklerinden dolayı, geleneksel İslam'ın daha üzerlerinde daha etkili olacağı, ayrıca bu okullardan mezun olan öğrencilerin ileriki süreçlerde Türkiye yönetiminde yer alacakları belirtilmiştir.¹⁶

Türkiye'de demokrasiye geçiş, laiklerle İslamcılar arasındaki mücadele açısından önemli sonuçlar doğurdu. Devrimci siyasetin mantığı, demokratik siyasetin mantığı ile değiştirildi. Bu, 1950 sonrası hükümetlerin her iki tarafın taleplerini dikkate almasını gerektiriyordu. Dini duyarlılıkların ve seçmenlerin laik

---

¹⁴ Tarık Zafer Tunaya, “İslamcılık Cereyanı III”, Cumhuriyet Yayınları, İstanbul, 1998,28-29

¹⁵ Emin Özdemir, a.g.e.,68-70

¹⁶ Emin Özdemir, a.g.e., 68-70.

duyarlılıklarının dengelenmesi gerekiyordu. Bu iki kamp arasındaki iktidar mücadelesi demokratik süreçler içinde gerçekleştirildi ve barışçıl geçti. Dolayısıyla Türkiye’de, laik bir demokrasiden İslam devletine kadar bir rejim değişikliği tehlikesi olmamıştı. Türkiye’deki İslamcı hareket ılımlı olmuştur ve bölgedeki benzer hareketler arasında var olan şiddet türüyle ilişkilendirilmemiştir.

Yaşanan bu sosyal dönüşümler neticesinde Demokrat Parti döneminde dini liberalizmin sınır tanımayan bir şekilde etkisini genişletmesine dünyadaki gelişmeler de imkan tanımıştır. Zira dönem, Soğuk Savaş döneminin şiddetini arttırdığı bir süreçtir. İdeolojik olarak komünizme karşı iki panzehir olarak, milliyetçilik ve din ön plana çıkmıştır. 1950’de, Türkiye Diyanet İşleri Genel Müdürü Ahmet Hamdi Akseki, din ve devlet arasındaki ilişkiyi, anti-komünizme dayanarak yeniden tanımladı: “*İslam, komünizmi ve bununla ilgili her türlü ideoloji ve pratiği kesinlikle reddetti.*” Ona göre, inanç ve ruh, komünizme karşı en iyi silahlardı ve gerçek bir inananın kendisini komünist düşünce ve uygulamalarla uzlaştırması imkansızdı. Soğuk Savaş dönemi boyunca İslamcılar kendilerini solun yeminli düşmanları olarak ilan ettiler. Necip Fazıl Kısakürek ve Sezai Karakoç gibi İslamcı seçkinlerde bu gruba katıldı ve kitleleri sola karşı seferber etmede öncü rol oynadılar. 1948’de Kısakürek, devleti komünizme karşı mücadelede “*dini ve manevi eğilimleri*” desteklemeye çağırdı; 1956’da Adnan Menderes’in düşmanlarını “*İslam’ın ve sonuçta da Allah’ın düşmanı*” olarak ilan etti.

Sola karşı verdiği mücadelede, Demokrat Parti, çoğu zaman hukuki sınırları aşmıştır. Bu dönemde öncelikler arasında Türkiye’de komünizmin taban bulmasının önüne geçecek tedbirler yer alır. Marks’ın insanlığı uyutan bir afyon şeklinde nitelendirdiği dinin, Türkiye’de de diğer ülkelerde de uygulandığı gibi komünizme karşı panzehir biçiminde uygulanması fikri, Demokrat Partililer tarafından da değerlendirilmeye alınır.¹⁷ Tek Parti Dönemi politikalarının oluşturduğu toplumsal hoşnutsuzluktan istifade etmek isteyen DP, dini yaşamda uyguladığı liberal politikalarla kendisine geniş bir sosyal taban oluşturur. Sekülerizm ve laiklik gibi kavramların güncel siyasette, oldukça yaygın bir biçimde tartışıldığı bu dönemde,

---

¹⁷ İdris Yücel, “*Turkish Experiments in Democracy: The Democratic Party And Religion In Politics Through The Eyes of French Diplomats*”, Journal for the Study of Religions and Ideologies, vol. 15, Issue 43 (Spring 2016), 146-147.

getirilecek olan dini hürriyetler, demokratikleşmenin bir basamağı şeklinde değerlendirildiği kadar, komünizmle mücadelede de önemli bir öge şeklinde tebarüz eder.¹⁸ Bu dönemde CHP'nin laiklik ve irtica yönündeki muhalefetine binaen DP, komünizme karşı verilecek olan mücadelede, dinin işlevsel boyutunu vurgular. 1951 yılında bütçe görüşmeleri sırasında DP milletvekili Burhanettin Onat, dinin komünizme karşı ne kadar önemli olduğunu, “*Komünizm bir zehirse bunun panzehiri dindir*” biçimindeki ifadesiyle ortaya koymaya çalışır.¹⁹

Dini hayatın komünizme karşı canlandırılmasının gerektiğini iddia eden DP milletvekili Gazi Yiğitbaşı da meclis kürsüsünden komünizm karşı verilecek olan mücadelede halkın maneviyatının yükseltilmesinin oldukça önemli olduğunu dile getirir.”²⁰ Dini yaşama yönelik DP'nin gerçekleştirdiği bir takım düzenlemeleri, komünizmle mücadele açısından ele alarak bu politikaları destekler. Bu süreçte, artık ülkenin en büyük düşmanı komünizm ile mücadelede din araçsallaştırılır. Bu çerçevede, tek parti dönemi katı laiklik politikalarından uzaklaşarak dini semboller, sosyal, siyasi ve düşünce hayatının en önemli figürleri haline dönüşür.

Tuna'ya, çok partili siyasal rejime geçilmesiyle meydana gelmeye başlayan değişim sonucunda özellikle dini hayatta belirgin bir özgürleşmenin ortaya çıktığını, bu özgürleşmenin ise, İslamcı çevrelerin canlanmasına başlatılacak olan yeni bir hareketin zemininin atılmasına imkan tanıdığını bu nedenle de tüm dünyada olduğu gibi İslamcılığın bu süreçten başlayarak yükselişe geçtiğini, DP'nin bu kitlelerin beklentilerine cevap verirken, devletin laiklik noktasındaki hassasiyetinin göz ardı edildiğini belirtmektedir.²¹

Katı laiklik politikalarından uzaklaşılması DP iktidarı sürecinde İslami kurum üzerinden kaldırılan devlet baskısı, İslamcılığın entelektüel sahada aktif hale gelmesine imkan tanımıştır. Çok partili hayata geçişle bu süreç ivmelenmiştir. Bu çerçevede bu süreçte hızla sayısı artm”aya başlayan İslamcı yayın organlarının ana

---

¹⁸ Emin Özdemir ve A. Fatih Şendil, “*Soğuk Savaş Dönemi Algı ile Gerçek Arasında Bir İmge Olarak Türk Solu; Demokrat Parti'nin Sol Hareketlere Yaklaşımı.*” Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi, 23, 2016, 345.

¹⁹ *TBMM Tutanak Dergisi*, Dönem:9, 22.02.1951, 446

²⁰ *TBMM Tutanak Dergisi*, Dönem:9, 22.02.1951, 435

²¹ Tarık Zafer Tunaya, “*İslamcılık Akımı*”, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2003,193.

temalarını katı laiklik politikalarının sosyal hayatta bıraktığı olumsuz izler teşkil etmiştir. Tarikatların ve Kuran kurslarının faaliyetlerindeki artış da, toplumsal yaşamdaki göstergeleri olmuştur. Zürcher'in ifade ettiği bu uyanış halkın geleneksel İslam'ı daha rahat yaşaması şeklinde betimlenmektedir. DP geleneksel kültürün bir uzantısı olan 'halk İslam'ını', siyasi söyleme dönüştürmüş, parti politikalarıyla özdeşleştirmiştir.²²

Bu değişimler, Türkiye'de inancını daha fazla kullanmayan gruplar ile cumhuriyetin laik temellerine tehlikeli bir tehdit olarak görenler arasında yoğun tartışmalara yol açtı. Bu konunun siyasallaşması ve seçmenlerin bölünmeye ayrılması etkisini uzun dönem devam ettirdi. İngiliz siyaset alimi İngiliz bilim adamı Andrew Mango, 1967'de Türk basın okurlarının Türkiye'deki siyasetin din ile ilgili olduğu izlenimini edinebileceğini yazdı. Nitekim, Türk ve yabancı gözlemciler tarafından, Türkiye'deki dinin yeniden dirilişi ya da "canlanması" hakkında çok şey yazılmıştır.

1.4. 1960 Sonrası Siyasal İklim

1950'deki politik yönetimdeki değişim Türk siyasi hayatında yeni bir süreci başlatmıştı. Demokrat Parti'nin halk ile kurmuş olduğu bağ, destek açısından Cumhuriyet Halk Partisi'nden oldukça farklıydı. DP'nin politik eğilimleri büyük ölçüde liberaldi, ancak pratik açıdan, uzun parti yönetiminden mutsuz olan çok çeşitli destekçileri vardı. 1950'lerin ortalarından itibaren DP'nin otokratik politikalara yönelmesi ve muhalefet üzerinde baskı kurması askeri seçkinler ve CHP arasında büyük ölçüde hoşnutsuzluğa neden oldu. Dolayısıyla DP, rejimin bürokratik aktörlerinin gözünde meşruiyetini kaybetmeye başladı. Tahkikat komisyonları kurulması bu hoşnutsuzluğu daha da derinleştirdi. Dahası, basına sansür uygulamaları ve ekonomik sorunların ortaya çıkmasıyla gün geçtikçe sadece sivil ve askeri bürokratlar değil, aynı zamanda üniversite öğrencileri ve akademik personel

---

²² Erik Jan Zürcher, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, İletişim Yayınları, 2011, 340.

de DP yönetimine tavrı aldı. 1960 Nisan'ında bir dizi büyük öğrenci gösterisi üniversite kampüslerini felç etti ve polis güçleriyle kanlı çatışmalara yol açtı.²³

27 Mayıs 1960'ta ordunun darbeyi gerçekleştirmesinin temel gerekçelerinden biri Menderes hükümetinin demokratik meşruiyetini yitirdiği iddiasıydı. Darbe hiyerarşik olmayan bir düzende gerçekleştirildi. Gürsel gibi yüksek rütbeli subaylar siyasi yönetimi en kısa sürede sivillere devretmeyi hedeflerken, Türkeş gibi orta ve düşük rütbeli subaylar radikal reformların uygulanması için uzun süre talep etti. Darbeden sonra başta Menderes olmak üzere önde gelen parti yönetimi çeşitli suçlarla suçlandı. Darbecilerin oluşturduğu Kabine, Gürsel liderliğinde Milli Birlik Komitesi (MBK) adı altında atandı. MBK hem yasama hem de yürütme organı olarak görev yapmıştır. Ordu, başından beri basit bir hükümet değişikliğinden daha fazlasına ihtiyaç duyulduğuna ikna edildi. Askeri darbenin tam gününde, rektörü Sıddık Sami Onar başkanlığındaki İstanbul Üniversitesi'nden beş hukuk profesörü Ankara'ya çağrıldı ve yeni bir anayasa hazırlama görevi verildi. Hazırlanan 1961 Anayasası ile oluşturulan yeni organlar, askeri vesayet sisteminin kurumsallaşmasına imkan hazırladı. Anayasa ile çift meclis uygulamasına geçildi. TBMM, Millet Meclisi ve Senato'dan oluşacaktı. Yeni anayasa yasama ve yürütme arasında hassas bir denge kurmaya çalıştı, yargının bağımsız rolünü güçlendirdi ve bir dizi özerk kamu kurumu yaratmaya çalıştı. Bunun yanında yeni anayasa, üniversiteler daha fazla özerklik tanımış, öğrencilere topluluklarına örgütlenme özgürlüğü verilmiş ve işçilere grev hakkı getirildi.²⁴

Darbe sonrası oluşan siyasal ortam ve 1961 Anayasası'nın tanıdığı birtakım özgürlükler siyasal yaşamda o güne kadar görülmemiş değişimlere yol açmıştır. Türkiye, 1960'larda iyice siyasallaştırılmıştı ve ideolojik politikaların gelişmesine imkan oluşturulmuştur. Sosyalist İşçi Partisi bu yıllarda kuruldu. Sosyalist İşçi Partisi, 1960'larda parlamentoda 16 sandalye elde edecektir. Türk Sosyalistlerinin,

---

²³ D. Dursun, "Türk Demokrasisinde Kurumsallaşma Sorunu ve Krizleri Çözme Yöntemi Olarak Askeri Darbeler", *Muhafazakâr Düşünce*, Yıl 1, Sayı. 3, Kış, 2015, 182-183.

²⁴ Metin Heper, "Türkiye'de Devlet, Demokrasi Geleneği ve Silahlı Kuvvetler", Davut Dursun; Hamza Al (der.), *Türkiye'de Yönetim Geleneği*, İlke Yayıncılık, İstanbul- 1998, 220-223

Türk modern tarihindeki ilk ve son büyük başarılarıydı. İslamcı hareket de oldukça güçlenmişti.²⁵

1961’de yeni seçim yasası çerçevesinde gerçekleştirilen ilk seçim için Demokrat Parti mirasçısı olarak Yeni Türkiye Partisi ve Adalet Partisi kuruldu. Seçimlerin hemen arkasından İnönü tarafından kurulan CHP-AP Koalisyon Hükümeti sürecinde siyasetteki çalkantılar ve ordu içindeki kaynaşma sürmüştür. Yassıada’da cezalarını çeken DP’lilerin affı konusunda Adalet Partisi’nin ısrarcı yaklaşımına karşılık ordunun bu meselede tavizden kaçınması koalisyon hükümetinin sonunu getirdi ve İnönü, 30 Mayıs 1962’de Cumhurbaşkanı Gürsel’e istifasını verdi. Bu hükümet sürecinde, ilk darbe teşebbüsünden tam 14 ay sonra, Talat Aydemir, 20 Mayıs 1963’te, Harp Okulu ve Zırhlı Eğitim Tank Taburu’nun desteğini alarak yeni bir darbe teşebbüsünde bulundu. Altı arkadaşı ile birlikte Talat Aydemir idam ile cezalandırıldı. Gürcan 27 Haziran’da, Aydemir ise 5 Temmuz’da idam edildi. Hükümet kurma çalışmalarını yeniden üstlenen İnönü, hiçbir partiyi koalisyona girme konusunda anlaşılmayınca bu sefer, 25 Aralık 1963’te Kıbrıs’taki krizle ve Yunanistan’la savaş tehdidi gibi faktörleri ön plana çıkartarak 33 bağımsız milletvekili ile son kabinesini kurdu. 1964 yazında Ragıp Gümüşpala’nın ölümü üzerine boşalan AP Genel Başkanlığı’na 27 Kasım 1964’te toplanan parti kongresinde Süleyman Demirel seçildi.²⁶

1960’tan sonra, iç ve dış göç artmaya devam etti, kentleşme eşsiz bir hız kazandı. 1963’te işçi sendikaları grev hakkına sahip oldu, böylece sanayi işçilerini ana çıkar grubuna dönüştürdüler. Eğitimin genişlemesi ve kitle iletişiminin büyümesi ekonomik ve sosyal beklentiler ortaya çıktı. Aynı zamanda geleneksel siyasi liderlerin kontrolü sürdürmesini zorlaştırdı. 1960’lı yılların ikinci yarısında siyasi huzursuzluk, istikrarsızlık ve protesto hareketlerinin ve ideolojik kutuplaşmanın yükselişine tanık olundu. Bürokrasi içindeki önemli bir mücadele, anayasal bir rehberin ardından, kamu ve özel yatırım ve kalkınma ile ilgili tüm sektörleri koordine

---

²⁵ D. Dursun, a.g.e., 185-187.

²⁶ M. Çufalı, “Çok Partili Hayata Geçiş Dönemi: 1945-1950”, Adnan Küçük ve diğerleri (der.), *21. Yüzyılın Eşiğinde Türkiye’de Siyasal Hayat*, Cilt: 1, Aktüel Yayınları, Bursa-2005, 411-413.

etmek zorunda olan ardışık Beş Yıllık Kalkınma Planlarının yönlendirilmesi etrafında gerçekleşti.²⁷

10 Ekim 1965'te gerçekleştirilen milletvekili genel seçimine altı siyasi parti iştirak etti. Oyların %52,9'unu alan Adalet Partisi mecliste 240 sandalye elde etmiştir. AP'nin elde ettiği bu milletvekili sayısı tek başına hükümeti kurmasına yetecek seviyedeydi. Milli bakiye sisteminden, esas olarak, küçük partiler faydalandılar; Türkiye İşçi Partisi (TİP) %3,0'lük oy oranıyla 15, YTP %3,7'lik oy oranıyla 19, Millet Partisi (MP) %6,3'lük oy oranıyla 31, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) de %2,2'lik oy oranıyla 11 milletvekilliği kazandılar. Bu sistem sayesinde Türkiye'nin siyasi hayatında ilk kez bir sosyalist parti de 15 milletvekili elde ederek parlamentoda grup kurmayı başarmıştı. AP tek başına hükümeti kurabilecek sayıya ulaştığı bu seçimden sonra birinci Süleyman Demirel Hükümetini tesis ederek göreve başladı. Bu kez CHP'de 1966 sonlarında önemli bir değişim gerçekleşti ve 18-21 Ekim tarihleri arasında toplanan CHP 18. Kurultayı "*ortanın solu*" düşüncesine sahip olanların zaferiyle neticelendi. Ortanın solu düşüncesinin liderliğini yapan Bülent Ecevit partinin genel sekreterliğine seçildi.²⁸

1965 ile 1969 yılları arasındaki dönem Türk siyasi yaşamında istikrarın tesis edilemediği bir süreç olmuştur. Soğuk Savaş döneminin cephe ülkesi olmanın getirmiş olduğu ideolojik kamplaşmaların ve buna bağlı olarak ortaya çıkan tüm olumsuzlukların ve yaşandığı bu süreçte "*Kanlı Pazar*" diye isimlendirilen olay vuku bulmuştur. Temmuz 1968'den sonra Şubat 1969'da ABD 6. Filosunun tekrar İstanbul'u ziyaret etmesi sert protesto gösterilerine yol açmıştır. Gazeteler yaptıkları yayınlarla toplumsal gerginliği artırdı. Bir hafta boyunca yürüyüşler yapan öğrenciler, gösterilerinden sonra 16 Şubat 1969 Pazar günü bir yürüyüş tertip etti. Taksim'de 1969 yılının Şubat'ında vuku bulan protesto eylemlerinde iki kişi hayatını kaybetti. Valilik izni ile 6. Filoyu protesto etmek isteyen 76 gençlik grubu Taksim'de protesto düzenlemişti. Beyazıt'ta ise, karşıt görüşlü gençler gösteri yapıyordu. İki grup arasında meydana gelen çatışmalarda iki kişi yaşamını kaybetmişti. Tezgahtanan sağcı ve solcu ayrımı şiddete dönüşmüştü. Amerikan 6. Filo

---

²⁷ M. Çufalı, a.g.e., 411-413.

²⁸ Ersin Kalaycıoğlu, *Türkiye'de Politik Rejimin Evrim ve Yasama Sistemi*, Der: Ersin Kalaycıoğlu ve Ali Yaşar Sarıbay İçinde, 391-415, Bursa: Dora Yayınları, 402-404.

Protestosunda İbrahim Kaypakkaya, Mahir Çayan, Deniz Gezmiş, gibi isimler ön plana çıkmışlardır.²⁹

CHP, 1969 seçim döneminde kullanılan afişlerde, yaşanan istikrarsızlığı ön plana çıkartarak “*Bozuk Düzene Son, Ortanın Solunda Halkın Yolunda*” sloganını kullanmıştı. CHP görselleri “*İşsizlik ve Sefalet Bir Kader Değildir, Süt Meselesi ve İç Yüzü ve Bozuk Düzene Son, Ortanın Solunda Halkın Yolunda*” sloganlarını içeriyordu. CKMP lideri Alparslan Türkeş, “*1966 yılında, seçimlerden üç yıl önce yapmış olduğu radyo konuşmasında, 27 Mayıs sonrasındaki gelişmeleri ve MBK'nin faaliyetlerini anlatmış ve istikrarsızlıktan CHP'yi sorumlu tutmuştu.*”³⁰

1965'e göre oy kaybına uğramasına karşın, Adalet Partisi 1969 seçimlerinde yine de seçimden zaferle çıktı. % 46,5'lik oy oranıyla 256 milletvekili elde eden AP, parlamentoda bir kez daha tek başına çoğunluğu kazanmayı başarmıştı. Süleyman Demirel, seçimin ardından partisinin meclisteki çoğunluğuna istinaden hükümeti yeniden kurdu. Türkiye 1970'li yıllara oldukça sıkıntılı bir süreçte girmişti. Sendikalar için düzenlenen yasa tasarısına karşı 15-16 Haziran 1970'te meydana gelen işçi eylemleri de sosyal buhranların bir başka göstergesiydi. 1960'lı yılların ortalarında kendisini hissettiren öğrenci hareketleri 1970'lerin hemen başında nitelik değiştirmiş, çeşitli silahlı grup eylemlerine dönüşmüştü. Bu ortam içinde, 12 Mart 1971 günü, Türk Silahlı Kuvvetlerinin üst yönetimi hükümete bir muhtıra verdi.³¹

Muhtırayı, anayasa ve hukuk devleti anlayışıyla bağdaştırmanın mümkün bulunmayacağını açıklayan Başbakan Demirel hemen görevi bıraktı ve Türkiye, 14 Ekim 1973'te gerçekleştirilen seçimlere kadar devam edecek olan ara rejim dönemine girdi. Bu dönem içinde ikisi Nihat Erim, biri Ferit Melen ve sonuncusu Naim Talu'nun başbakanlığı altında dört ara rejim hükümeti kuruldu. Partiler açısından en mühim gelişme CHP'de oldu ve parti içindeki anlaşmazlıklar sebebiyle görevi bırakan İnönü'nün yerine Ecevit genel başkanlığa seçildi.

---

²⁹ İ. Turan, (2009), *Türkiye'de Siyasal Kültürün Oluşumu*, Der: Ersin Kalaycıoğlu ve Ali Yaşar Sarıbay İçinde, 517-557, Bursa: Dora Yayınları, 520-522

³⁰ D. Dursun, a.g.e., 185-187

³¹ Tefik Çavdar *Siyasal Partiler: Adalet Partisi*, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Cilt:8, İletişim Yay., İstanbul-1998, 76-78

1980 darbesi öncesi sağ-sol kutuplaşmasının sokak çatışmalarına dönüştüğü sürecin başlangıcı olarak ele alacağımız 1973 seçimleri ve sonuçları Cumhuriyet için, sonu karanlıklarla dolu yeni gelişmelerin başlangıcı oldu. 1973 seçimlerinden başlayarak Türk siyasal hayatında sağ-sol kutuplaşması kendisini sert bir şekilde hissettirmeye başladı. Bu süreçte AP'nin Genel Başkanı "Büyük Türkiye" özlemini içinde hissedenden "*barajlar kralı*" Demirel'di. Ayrıca karşıdaki parti Türk toplumu için yabancı sayılabilecek bir yolu, "*ortanın solu*" nu izliyordu. CHP dağa taşta "*umudumuz Ecevit*" sloganını kazırken, AP de "*Ortanın solu, Moskova'nın yolu*" diyor, "*Muhteşem Süleyman*" sedaları ile meydanları dolduruyordu.³²

1975-1978 yılları arasında ülkeyi yöneten iki Milliyetçi Cephe Hükümeti, sağcı partilerin iktidara gelmesi ve devletten faydalanmaya başlamaları radikal sol ideolojiyle olan çekişmeyi artırmıştır. Partiler arasında siyasi söylemlerin sertleşmesi, yaşanan kutuplaşma eğilimlerini artırmış, onların kurduğu ya da etkili oldukları örgütler yoluyla kutuplaşma eğilimlerinin topluma yansması sonucu siyasal dünya "*biz-onlar*" ikileminde yürümeye başlamıştır.

Her iki tarafa ait basın yayın organları da bu ikilemi güçlendirmiştir. Sol söylemde öne çıkanlar, "*Demokratik ve özgür üniversite talepleri, direniş çağrıları, üniversite gençliğinin sömürücülere karşı emekçilerle birlikte olduğunu ifade eden afişler, anti-faşist desen ve grafikler*" en çok rastlananlar arasındadır. Devrim fikrinin heyecanıyla güneş ve koparılan zincirler, metafor olarak sıkça kullanılır. Yine 70'lerin ikinci yarısında toplumsal cinsiyet (özellikle İlerici Kadınlar Derneği'nin yayın ve afişleri), ekoloji gibi başlıklar da sol ajandanın içine girmiş ve grafiklerle görsel imgelemde karşılığını bulmuştur. Bu sol söylemlere karşı, Türk sağının kalemleri daha çok düşmanları ifşa eder (solun maskesini yırtmaya dair görseller çok popülerdir) ve ifşa üzerinden kendilerine misyon biçerler. Aynı dönemde solun "*kahrolsun faşizm, yaşasın mücadelemiz/ üniversitelerdeki faşist işgaller kırılacak/faşizme ölüm tek yol devrim*" sloganlarına karşı MHP'liler "*kızıl eşkiyayı MHP ezer/komünizme karşı set milliyetçi hareket/Rus uşaklarına boyun eğilmez*" benzeri sloganlar kullanır.³³

---

³² H. Altıntaş, "*Türk Siyasal Sisteminde Siyasal Partiler ve Kentleşmenin Kutuplaşma Üzerine Etkisi*". Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi(5), 2003, 14

³³ H. Altıntaş, a.g.e.,15

12 Eylül 1980 darbesi Türkiye’de siyasal sistemin yeniden kurgulanmasına yol açmıştır. Darbenin toplumda atlatılması zor bir travma yarattığı ve siyasette de bir dönemi kapattığı söylenebilir. Askeri yönetim, sağ ve sol ideolojiler ekseninde etkin siyaset, teşkilatlanma ve siyasal partileri elimine ederken, muhafazakar bir Türk kimliğini gerek konuşmalarla, gerek basın ve yayın dünyası üzerinde kurduğu etkiyle, gerekse eğitim alanındaki pratiklerle destekledi ve yaymaya çalıştı.³⁴

1.5. 1960 Sonrası İdeolojik Yönelimler

27 Mayıs 1960’ta gerçekleşen askeri darbe, ordunun Türkiye’de siyasi ve toplumsal alanı yeniden yapılandırmaya yönelik bir tutumu olarak ortaya çıktı ve Türkiye siyasetinde yeni bir dönemin başlangıcına işaret etti. Ordu kısa sürede siyasi faaliyetten çekilmesine ve 1961’in başlarında sivillerin yönetimini geri kazanmasına rağmen, darbeyle getirilen kurumsal düzenlemeler, siyasi yaşamda gözlenen dramatik değişikliklerde önemli bir rol oynadı. 1960 darbesinden sonra Milliyetçilik, İslamcılık ve Komünizm gibi politik ideolojiler, Türk siyaseti yelpazesinde yerlerini bulmaya başladı. Bu ideolojiler, yalnızca aşırılık yanlısı partilerin gündemine hakim olmakla kalmadı, diğer ana akım partileri de etkiledi ve onları siyasi yelpazenin sağına ya da soluna doğru itti. Sonuç olarak, hem toplumda hem de ulusal mecliste yüksek parçalanma ve kutuplaşma meydana geldi. 1960’larda, Türkiye sağ ve sol kanat grupları arasındaki ideolojik çizgiler boyunca kutuplaşmış bir ülke görünümüne büründü.

---

³⁴ S. Sayarı, “The Changing Party System” S. Sayarı içinde, *Politics, Parties and Elections in Turkey*. London: Lynne Rienner Publishing. 25

1.5.1. Türk Solu

1961 Anayasası, toplumdaki çeşitli gruplara sosyal ve ekonomik açıdan imtiyazlı olarak hitap etti ve hükümet desteğiyle bu grupların sosyal ve ekonomik refahı ileriye dönük bir umut olarak ortaya kondu. Anayasa özel mülkiyeti ve miras hakkını garanti etti; bunların kamu yararına zarar verecek şekilde kullanılmaması şartıyla, bu durumda bu haklar kanunla sınırlandırılacaktır. Devlet, demokratik yollarla ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma için planlar yapma hakkına sahipti; ancak, devletin ekonomik ve sosyal alandaki rolü, finansal kaynakların kullanılabilirliği ve kalkınma oranı ile orantılı olacaktı. İşçilere ayrıca sendika kurma, toplu pazarlık yapma ve grev yapma hakkı tanındı. Anayasa, bireysel hak ve özgürlükleri korurken, siyasi arenada solcu düşüncenin görünmesine eşlik eden, daha geniş bir ifade özgürlüğüne izin vererek siyasi muhalefetin kapsamını genişletti.³⁵

1961 anayasasının sağladığı bu hak ve özgürlükler anlayışına rağmen Türk Ceza Kanununun 141. ve 142. maddeleri, “sınıf mücadelesini ve komünizmi teşvik eden örgütleri ve propagandayı” yasaklayan maddeler yürürlükte kalmaya devam etti ve 1960’lı yıllarda Türk sosyalistlerinin politik ve taktiksel düşüncelerinde etkili oldu. 1960’lı yılların politik çevresi, toplumsal kaygıların kamusal meseleler olarak paylaşılması için verimli bir zemin oluşturdu. 1961 Anayasası, solun Türk siyasi yaşamında yer almasını sağlasa da, TİP’in kurulması ve gelişmesi, ülkede meydana gelen yapısal dönüşümlerin bir sonucudur.³⁶

Öte yandan, 1967 yılında kurulan ve daha çok ekonominin özel sektöründe örgütlenmiş olan Devrimci Sendikalar Konfederasyonu (DISK) tarafından temsil edilen Türk sendikacılığındaki radikal akımın sergilediği siyasi tutum da daha iyi toplu pazarlık şartlarını müzakere ederek işçilerin ücretlerinde artış sağlanmasında etkili oldu. Dönem boyunca, ekonominin yerli üretim yapan sektörlerini desteklemek amacıyla geliri yeniden dağıtma politikası, işçilerin toplu pazarlık yapma ve grev

---

³⁵ Kemal Karpat, “Ideology in Turkey after the Revolution of 1960”, in *Social Change and Politics in Turkey, A structural-historical analysis*, (ed.) Kemal Karpat, Leiden: EJ. Brill, 317

³⁶ Korkut Boratav, “*Türkiye İktisat Tarihi 1908-85*”, İstanbul-1988, Gerçek Yayınevi, 99

yapma hakkının güvence altına alınması ve sendikalarda örgütlenen işçi sınıfı hareketinin artmasına yol açtı.³⁷

1960'lı yıllardaki sol aydınlar, bütün entelektüel toplumun sosyal ve politik görevlerini atayarak entelektüel başarı arayışındaydı ve bu şekilde kendilerini farklı sosyal gruplarla ve aralarındaki çalışma sınıfıyla bütünleştirmeye çalıştılar. 1960'larda, entelektüel tabakaları yakından etkileyen, çok önemli bir gelişme, entelektüel dünyanın ana bileşenlerinden birinin genişlemesi olarak yorumlanabilecek yükseköğrenim gören öğrenci sayısındaki artış oldu. 1960'larda verimsiz eğitim sistemi, sürekli genişleyen bir nüfusun ve yüksek mezunların sayısının ihtiyaçlarını karşılayamadı.³⁸ Ülkedeki artan siyasallaşma, 1960'lı yıllarda üniversitelere yansıdı ve bunlar politik tartışma merkezlerine dönüştü. Soldaki entelektüel faaliyet bağlamı, solcu eğimli akademisyenlerin de katıldığı üniversitelerde "tartışma grupları", "açık forumlar" ve 1950'lerde yaşanan deneyimlerden ortaya çıkan "kulüpler" idi. Daha sonra diğer üniversitelerde de "Fikir Kulüpleri" kuruldu ve bunlar 1965'de bir Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) altında birleştirildi. Her ne kadar TIP üyesi olan üniversite öğrencileri federasyonda önemli roller üstlenmiş olsalar da, FKF doğrudan TIP himayesinde çalışmadı.³⁹

Bu süreçte sol fikirli yayın organlarının yayınlanmaya başlaması da sol düşüncenin taban kazanmasında etkili olmuştur. Bu yayın organlarından "Yön" , 27 Mayıs 1960 askeri darbesinden sonra ortaya çıkan siyasi ve ideolojik iklimde gelişti. Dergi içerik olarak "üçüncü bir dünya"nın Kemalist yorumunu kabul ettiler ve Türkiye'nin ekonomik kalkınmasına öncelik verdi. Buna göre, devlet müdahalesinde sosyal ve finansal hayatı sentezleyen geniş bir yelpazedeki sorunlara çözüm olarak bir gelişme felsefesi geliştirdiler. Yön dergisi, bir yandan öncü yayıncıların sosyalist fikirleri nedeniyle radikal Türk solu tarafından konuşlandırılabilir, ancak bir yandan da öncül yayıncıların temel taşlarından biri olarak algılanabilecek bir kitlesel iletişim aracıydı. Yön'ün sosyalizm anlayışı, üretim araçlarının mülkiyetine kimin

---

³⁷ Korkut Boratov, a.g.e., 100

³⁸ Feroz Ahmad, "Modern Türkiye'nin Oluşumu", Ankara- 2002, 185

³⁹ Murat Belge, "Türkiye İşçi Partisi", CDTA, vol. VIII, İletişim Yayınları: 2124

sahip olduğu ile ilgilenmez ve ekonomik artığın sosyal adalet ilkesine uygun olarak yeniden dağıtılmasına dayanmaktaydı.⁴⁰

Solcu entelektüellerin başlıca tartışmaları, ülkenin uzun süredir devam eden ekonomik ve sosyal geri kalmışlığının üstesinden gelmenin ve dinamik büyümeyi teşvik etmenin bir aracı olarak hızlı endüstriyel gelişme sorunuyla ilgiliydi. Aslında, örgütsel gücüne orantısız olan sol, söz konusu dönemde Türk siyasetinde önemli bir etki yarattı. Bu etkinin ana nedeni, solun bu gündemiyle halkın öncelikli meseleleri arasındaki örtüşmesidir.

Bu süreçte etkili olan TİP ilk olarak 13 Şubat 1961’de, on iki sendikacı tarafından kuruldu. Komünist partilerin hala yasaklanmasına rağmen, Türk Komünist Partisi (TKP) 1960’lı yıllarda yurtdışında bir Moskova bürosu olarak faaliyet gösterdi. Bununla birlikte, mesafesine rağmen, Stalinist politikaları önümüzdeki yirmi yıl boyunca merkezi bir rol oynayacak ve komünistler olarak açık bir şekilde faaliyet gösteremeyen kilit üyeler ilk yasal sosyalist partiye, Türkiye İşçi Partisi’ne (TİP) katıldı. Başta Mehmet Ali Aybar olmak üzere liderleri, daha sonraki yıllarda partinin bu karakterini, bir işçi sınıfının kendi çıkarlarının farkında olduğunu ve değişim talep etmenin farkında olduğunu tam olarak ortaya çıkardığının bir göstergesi olarak vurguluyordu. TİP’in çeşitli sol grupların “koalisyonu” olarak kurulmuş ve çeşitli siyasi düşünceler oluşturması, üç ana organın sendikacı olarak paylaştığı partinin organizasyonuna yansdı. TİP’in katıldığı ve parlamentoda 15 sandalye kazandığı 1965 seçimlerinin ardından, bu entelektüel koalisyonu, parti içindeki ve dışındaki rakip grupların rekabeti içine girdi. Mihri Belli’nin önderliğinde Milli Demokratik Devrim (MDD)’in in savunucuları, 1966’da TİP İkinci Genel Kongresi toplandı ve bu grup eleştirilerini Türk Solu dergisi aracılığıyla TİP’e yönlendirmeye devam ettikten sonra partiden atıldı.⁴¹

Bu süreçte TİP iki şekilde belirgin ve radikaldi. İşçi sınıfını temsil eden ilk sınıf temelli partiydi. Bu, diğer partileri sınıf temellerini, özellikle de TİP’in 1965’teki seçim kazanımlarından sonra, merkezden sola doğru hızla bir sola dönüş yapan CHP’yi yeniden değerlendirmeye zorladı. TİP’in ikinci benzersiz özelliği,

---

⁴⁰ Stefanos Yerasimos, “*Az gelişmişlik Sürecinde Türkiye*”, v: 3, İstanbul-1976, Gözlem, 1667

⁴¹ Artun Ünsal, *Türkiye İşçi Partisi (1961-1971)*, İstanbul:-2002 Tarih Vakfı Yurt Yay., 4

Kemalist milliyetçilik idealine aykırıydı: Kürt meselesini benimsemiş, Kürt sosyalistleri ve öğrencileri için siyasi bir yuva sağlanmış ve ilk kez Kürt hareketini sol ile bütünleştirmiştir. TİP, Kemalizmin yarattığı laiklik / İslamcılık ikilemi ile mücadele etti. Ancak, Kemalizmden net bir şekilde ayrılmak yerine parti bunun Kemalizmin gerçek yüzü olduğu konusunda ısrar etti. TİP'in programı Kemalistlerin kaygılarına dayanarak, kırsalın ve eğitimsiz köylerin geri kalmışlığının günümüzdeki bir tepki tehdidi oluşturduğuna dair endişelere dayanıyordu. Feodal unsurların ortadan kaldırılması ve kırsal bölgelerin eğitilmesi için şartların yaratılması için ekonomik kalkınma büyük önem taşıyordu.⁴²

1968'de, TİP girişimi altında kurulan FKF, adını Dev-Genç'e (Devrimci Gençlik) dönüştürdü; MDD görüşünün etkisi altında kendi bağımsız ve "radikal" kuruluşlarını başlattı. TİP tarafından kurulan Sosyalist Gençlik Örgütü (SGÖ) üniversite gençliği üzerinde yalnızca sınırlı bir etki yapabilir. MDD savunucuları, diğer yandan Aydınlık dergisi etrafında toplanmış ve farklı gruplara ayrılmıştır. Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısındaki feodal ilişkilerin baskınlığını reddeden grup, daha önce grup tarafından reddedilen ve Maoçu stratejileri uygulayan feodalizm tezi giderek daha fazla kabul edildi.⁴³

TİP, 1971'den sonra yasal siyasi hareketlerin kadroları için bir "okul" işlevi gördü. Türkiye İşçi Sosyalist Partisi, Sosyalist Devrim Partisi, Türkiye İşçi ve Köylü Partisi gibi siyasi partilerin hepsi daha önce TİP'in üyesi olan siyasi isimlerle kuruldu. Öte yandan, TİP'in varlığı, diğer siyasi partileri sosyal ve ekonomik konular hakkında net bir şekilde durmaya zorlamıştır. Ekonomik ve sosyal reformların gerekliliğini vurgulayan ve siyasi bağımsızlık konusunu ele alan ve 1960'ların ikinci yarısında CHP'nin öne sürdüğü "merkezin boşluğu" sloganı kitlelerin sosyalizme yönelmesine karşı bir "emniyet" olarak da kullanılmıştır.⁴⁴

1.5.2. İslamcılık, Milliyetçilik ve Muhafazakarlık

Edmund Burke tarafından kuramsallaştırılan muhafazakarlık, aydınlanma sonrası dönemin egemen politik felsefelerinden birisidir. Muhafazakarlık, geniş anlamda, sosyal bir tutum olarak, her zaman var olmuştur. İnsanın iç güdüsel bir

---

⁴² Murat Belge, a.g.e., 1225

⁴³ Murat Belge, a.g.e., 2020

⁴⁴ Artun Ünal, a.g.e., 4

şekilde ani değişim korkusunu ve alışkanlık aksiyonuna eğilimini ifade eder. Liberaller, toplumun yalnızca kendi iyiliğini arayan bireylerin eylemlerinden başka bir şey olmadığını düşünmelerine rağmen, muhafazakarlar, toplumun bireylere anlamlı ve güvenli bir hayat sunduğuna inanırlar. Muhafazakarlara göre toplum, tarihten gelen ve geleceğe yönelen bir organizma gibidir ve hiçbir koşulda müdahale edilmemelidir. Muhafazakarlar her zaman devlet otoritesine saygıyı vurgularlar ve bir devlet otoritesi olmayan bir toplumda istikrarsızlığın egemen olacağına inanırlar. Muhafazakar düşünceye göre, doğal olarak kötü insanlar için sonsuz bir güç durumunda, kötü için kullanacaklarından özgürlüğün kısıtlanması ve kontrol edilmesi gerektiğine inanılmaktadır.⁴⁵

Türkiye’de, dönemsel olarak Kemalist, muhafazakarlık, milliyetçi muhafazakarlık, dinsel muhafazakarlık, dinsel-milliyetçi ya da milliyetçi-dinsel muhafazakarlık olmak üzere farklı muhafazakarlık tiplerine rastlanılmıştır. Konumuz açısından sağ muhafazakarlığın iki ana bileşeni olan İslamcılık ve Milliyetçilik üzerinde durulacaktır.

1946’da çok partili bir sistemin kurulması, Türkiye’de siyasal İslam’ın yükselişinde önemli bir nokta oldu. Bu sistemin kurulmasıyla CHP iktidardaki tekeli kaybetti. Bundan sonra, partiler güç için rekabet etmek zorunda kaldılar ve İslam oyları çekmede önemli bir faktör haline geldi. 1923’te Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana siyasetten büyük ölçüde dışlanmış dindar kırsal bölge, muhafazakar siyasi partiler tarafından çıkarları göz önünde bulundurulması gereken önemli bir siyasi seçim bölgesi haline geldi. 1945’te kurulan Milli Kalkınma Partisi çok partili dönemin İslami öğeler taşıyan ilk denemesidir. Parti büyük beklentilerle hayata geçirilmişse de parti içi sıkıntılar yüzünden istediği sonucu alamamıştır. Partinin kurucusu olan ve Demokrat Parti’den İstanbul milletvekili seçilen Nuri Demirağ’ın 1957 yılında vefatından sonrada parti kapatılmıştır.⁴⁶

İslam adını kullanarak seçmenler üzerinde etkili olmak isteyen Mustafa Özbek, Necmi Güneş, Ziya Süer tarafından 1946 yılında kurulan İslam Koruma

---

⁴⁵ Bekir Berat Özipek, “*Muhafazakâr Siyasetin Temelleri*”, Liberal Düşünce, Bahar, 2004, 2-4

⁴⁶ Haldun Gülalp, “*Kimlikler Siyaseti Türkiye’de Siyasal İslam’ın Temelleri*”, Metis Yayınları, İstanbul, 2003, 22-24

Partisi amacını; “İslam medeniyetini korumak, kollamak” şeklinde tespit etmişti. Ancak bu partide bir etkinlik ortaya koyamadan kapatılmıştı. İslam adını kullanan partilerden biri de 1951 yılında kurulan İslam Demokrat Partisiydi. Liderliğini Cevat Rifat Atilhan’ın yaptığı, parti hem söylemleri hem de programları bakımından sert yaklaşımıyla ön plana çıkmıştı. Atilhan’ın bu girişiminin diğerlerinden en önemli farkı, İslam’ı modernitenin araçlarıyla bağdaştırma çabasıdır. Atilhan, İslam kavramını bir din şeklinde değerlendirdiği kadar siyasetinde yol göstericisi olarak da görmüştür.⁴⁷

Çok partili süreçle birlikte dinin siyasallaştırılmasında, sürecin ortaya çıkardığı sosyolojik atmosfer de etkili olmuştur. Çünkü bu dönemde, Tek Parti Dönemi katı laiklik politikalarından uzaklaşmakta, Cumhuriyet ideolojisinin çok fazla tesir etmediği geniş kırsal bölgelerde ortaya çıkan serbestiyet ile birlikte, dini akımların etkisi kendini hissettirmekteydi. Bu bağlamda, tarikatlarla bir şekilde organik bağ tesis eden muhafazakar kırsal kesim, ilk ve ikinci nesil İslamcılık arasındaki siyasi farklılığın da vasıtası olmuştur. Bu çerçevede çok partili siyasal düzene geçilmesi sonucu İslam, bu kırsal kesimin siyasal tercihlerini belirleme noktasında etkili bir öge haline gelmiştir. Bu biçimde İslam; siyasal meşrutiyetin istinat noktası olarak kırsal seçmeni harekete geçirme vasıtasına dönüştürülmüştür.⁴⁸

Bu süreçte İslam’ın siyasallaşmasını sağlayan entelektüel birikim de oluşmaya başlamıştır. Bu bağlamda Büyük Doğu ve Sebilürreşad dergileri, Türkiye’de İslamcılık ve Muhafazakarlığın ihtiyaç duyduğu entelektüel birikimi oluşturmakla kalmamış aynı zamanda İslamcılığın siyasal bir ideoloji şeklinde biçimlenmesinde önemli bir misyon üstlenmişlerdir. Kısakürek, siyasal görüşlerini 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesi sonrasında, 1967-1977 yılları arasında Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) ve Büyük Doğu fikir kulüpleri vasıtasıyla tertip edilen 300’den fazla konferans sayesinde kitlelere duyurmuştur. İslam’a dayalı siyaset biçimi DP’nin siyaset tarzıyla şekillenmiştir. Bu tarz sonradan farklı bir söyleme

---

⁴⁷ Haldun Gülalp, a.g.e., 22-24

⁴⁸ Resul Türk, “Türkiye’de Siyasal İslam’ın Örgütlenme Faaliyetleri”, Akademik Hassasiyetler Dergisi, C.2, 3, 2015,99-135, 113-115

doğru evrilmiştir. İşlam 1960 yılından sonra ilk defa Milli Görüş'ün kullanım alanında farklı bir söylemle kendini göstermiştir.⁴⁹

Tanıl Bora'ya göre; “İşlamcılığın, milliyetçi-muhafazakarlığı hegemonize etme mücadelesi ve İşlamcı söylem unsurlarının, milliyetçi-muhafazakar söylemin faşızan yönelimlerini takviye etmesi de söz konusudur. 1950'lerden itibaren ölkücülerin de İşlamcıların da beslendiği ortak kaynak olan Necip Fazıl Kısakürek, bu faşızan yönelimlere tipik bir örnek teşkil etmektedir. Necip Fazıl'ın İşlam inkılabı olarak tanımladığı politik hedefi, açıkça totaliter-faşızan bir mahiyet taşımaktadır.”⁵⁰

Kısakürek'in önemli etkinlik sahalarından bir başkasını “dini muhafazakarlık” teşkil etmektedir. Kısakürek, 1960'lardan itibaren Türkiye'de etkisini göstermeye başlayan yeni Selefi ve modernist İşlamcılık yönelimlerine (İbn Teymiyye ve Vehhabilik) karşı “milli ve muhafazakar” İşlamcılıkların savunuculuğunu, Mehmet şevket Eygi ile birlikte yürütmüşlerdir. Kısakürek'e göre; “İşlam ilkin Türkiye'de düşmüştür ve bu sebeple ilkin Türkiye'de ayağa kalkacaktır.” Diğer taraftan Kısakürek, İşlam'ın olduğu gibi kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmüş, dinin radikal veya reformist biçiminde değerlendirilmesinin karşıısında durmuştur.⁵¹

M. Güzel'e göre, Necip Fazıl yapmış olduğu batılılaşma eleştirisi ile İşlamcılığın aynı zamanda sınırlarını belirlemiş, aynı zamanda Türk sağının temelini oluşturacak olan milliyetçilik, muhafazakarlık, milliyetçi muhafazakarlık gibi düşüncelerinde temelini atmıştır.⁵²

Türk muhafazakarlığının ikinci bileşeni olan milliyetçiliğin Türk düşünce tarihinde seyri öncelikle İşlami düşünceden bağımsız bir şekilde gelişmeye başlamıştır. Türk milliyetçiliğinin ilk kuşağının yükselişine tanık olan 1908'den 1944'e kadar olan dönemin tipik Türk milliyetçisi, İşlami bir muhafazakar değildi. Çok sayıda, Türk milliyetçileri imparatorluğun cumhuriyete dönüşümünü destekledi,

⁴⁹ M.Güzel, “Necip Fazıl Kısakürek” *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, Muhafazakarlık*, c. 5. İstanbul-2006, İletişim Yayınları 335 – 337

⁵⁰ Tanıl Bora, “Türkiye'de Faşist İdeoloji” *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, Sol*, c. 8, İstanbul- 2008, İletişim Yayınları, 360-361

⁵¹ M. Güzel, a.g.e. 334

⁵² M. Güzel,a.g.e., 335

bir dizi batılılaşma reformu gerçekleştirdi ve Türkiye ile Türklerin daha batılı görünmesini amaçlayan ilk cumhuriyetin sembolik reformlarına itiraz etmediler. Bu neslin dine karşı tutumuna en iyi örnek, Türk milliyetçiliğinin yirminci yüzyıldaki en önemli ideoloğu Ziya Gökalp'tir. Soğuk Savaş yıllarında ise, Türk milliyetçiliğini İslam ile sentezleyen ideolojiler ortaya çıkmaya başlamasıyla birlikte Turancılar, Anadoluocular, Milli Mücadeleciler gibi farklı fraksiyonlarda milliyetçi gruplar ortaya çıkmıştır. Milli kimlik ile İslam arasındaki ilişki tartışması, bu grupları bölen en önemli fay hattı olmuştur.⁵³

Fikirselsel inşa sürecine giren siyasal İslam, basın yayın faaliyetleri sonucunda, Milliyetçilik ile birlikte 1970'lerde Türk-İslam sentezciliğine dönüştü. “*Türk-İslam sentezi*” 1970'lerin başında, 14 Mayıs 1970'te kurulan Aydınlar Ocağı örgütünün üyesi olan bir grup sağcı Türk aydın tarafından formüle edildi. Türk İslam'ı, din ve milliyetçilik arasındaki ilişki açısından da önemlidir. Ulus-Devlet vatansever duyguları tekelleştirdi ve Atatürkçülük gibi bir tür sivil din yarattıysa da aslında laik elitler tarafından geleneksel dini unsurların kullanılmasını engellemedi. Bu nedenle, milliyetçi hareketler sıklıkla dini iddiaları benimser ve çağdaş siyasal İslam'ın kendisi, Erbakan'ın ulusal görüşte olduğu gibi muhalif bir ulusal kimliği ifade eder. Netice itibarıyla, Türk milliyetçiliği ile İslam arasındaki uyumluluk inanç, bir topluluk boyutunu yeniden oluşturan siyasal oluşumların başarısını kolaylaştıran güçlü bir topluluk duygusundan kaynaklanmaktadır.⁵⁴

Türkiye'de konvansiyonel milliyetçi sağ ile İslamcı sağ arasında önemli ortak “niş” noktaları bulunmaktadır. Her iki düşüncenin de manevi yönelimi yüksek olup, Batı'dan gelen kültür emperyalizmine karşı toplumsal seferberlik diyebileceğimiz bir takım savunma mekanizmaları ortaya koymaktadırlar. Ancak İslamcı sağ daha ziyade din olgusunu ön plana çıkartarak ve muhafazakar- milliyetçiliği bu biçimde algıladığı halde, milliyetçi konvansiyonel sağ yönetim ve öğretimi yönelimlerinde milliyet-din sentezine giden bir yol takip etmektedir.⁵⁵

---

⁵³ İlker Aktürk, “Nationalism and Islam in Cold War Turkey, 1944–69”, *Middle Eastern Studies*, 2014, 693-718, 710

⁵⁴ B. Ayvazoglu, *Tanrıdağı'ndan Hıra Dağı'na: Milliyetçilik ve Muhafazakarlık, Üzerine Yazılar* İstanbul: Kapı, 2010, 162

⁵⁵ İlker Aktürk, a.g.e., 710

Bu çerçevede, milliyetçilik bağlamında perspektif farklılığı bulunsa da, aile, gelenek, aile v.b. diğer enstrümanlar ile birlikte ele alındığında milliyetçi partileri de İslamcı partileri de, muhafazakar kategorisinde değerlendirmek mümkündür. Gerçekte, Türkiye’de çok partili sürecin başlaması sonucu sağ ideolojinin bütün partileri çok ya da az muhafazakar bir yaklaşım koymuşlardır. Sağda veya merkezde olan tüm partiler bu kapsamda muhafazakar sayılabilir. Alparslan Türkeş ekolünde milliyetçi, Necmeddin Erbakan ekolünde İslamcı, karakter dominant olsa da, yine de diğer özellikleri bakımından muhafazakar yaklaşım sergiledikleri belirtilebilir.

Tüm bu muhafazakar yapının teşekkülünde de kısmi ya da yoğun bir şekilde, ancak mutlaka Kemalist döneme karşı tepkili bir yaklaşımın izlerini görmek mümkündür.⁵⁶

Milliyetçi-mukaddesatın en önemli özelliği olan Millet Partisi tabanı olmalarının yanı sıra, Kemalizm ve komünizme karşı çıkmakta ana çıkış noktasını bulan iç güdüsel ama rahatsız edici bir milliyetçilik ve İslam harmanıydı. Oy verme davranışını ölçen ve analiz eden modern teknikler bilinmiyordu, ancak 1960’larda yapılan kamuoyu araştırmaları önceki eğilimlere ışık tutabiliyordu. 1950’lerde ilk kez milliyetçi yayınlarda görünmeye başlayan ve 1969’dan sonra baskın hale gelen İslami söylem, doğal bir ilginin bir belirtisiydi, ya da özcü bir yaklaşımı haklı çıkarmadı. Başka bir deyişle, iki söylem derhal ve doğal olarak; Türk milliyetçiliğindeki İslami dönüş, açıkça Soğuk Savaş Türkiye’sinde bir demografik değişimin, Kemalizm karşıtı duyguların ve seçim davranışının bir ürünü idi.⁵⁷

Tohumları 1960’ların başlarında atılan ve aynı on yılın sonlarında kurumsallaşan ve 1970’ler boyunca da etkili olmayı devam ettiren milliyetçi-muhafazakar bir kadro hareketi olan Yeniden Milli Mücadele Hareketi veya diğer ismiyle Mücadele Birliği, Milliyetçilik, İslamcılık, Mukaddesatçılığın harmanlandığı bu iklimde ideolojik renklerini kazanmıştır. Zira ideolojisi itibariyle Mücadele Birliği o dönemin radikal milliyetçi-muhafazakâr fikir dünyasını yansıtmaktadır.

---

⁵⁶ İlker Aktürk, a.g.e., 710

⁵⁷ İlker Aktürk, a.g.e., 712

Dolayısıyla hareketin ideolojisi ortaya serilirken Türkiye sağıının genel bir görünümünü de ortaya koymaktadır.⁵⁸

Türkiye’de milliyetçi-muhafazakar terkiibi bir araya getiren ilk örgüt elbette Mücadele Birliğı değıildir. 1945’te başlayan çok partili siyasi yaşamla birlikte farklı ideolojik görüşler su yüzüne çıkmaya başlamıştır. Çok kabaca bir şema çizmek gerekirse, sağda bir tarafta Nihal Atsız’ın temsil ettiğı ve resmi ideolojiye nispeten muhalif olarak gelişen Türkçü akım; diğere yanda Remzi Oğuz Arık ve Nurettin Topçu’nun öncülerinden olduğı muhafazakar Anadolucu akım vardır. Bir başka cephede Cumhuriyet’in pozitivist ve hızlı devrimci uygulamalarını eleştirerek Bergsoncu görüşleri öne çıkaran Cumhuriyetçi muhafazakarlar ve sesini çıkarmaya çalışın Necip Fazıl’ın temsil ettiğı İslamcı kanat yer alır. Elbette bu fikirlerin resmi milliyetçilik anlayışıyla alışverişlerini de eklemek gerekir. İşte 1945 sonrası sağdaki bu farklı akımları birbirine bağlayan ve devletle aralarını düzeltip hayatta kalmalarını sağlayan tutkal Soğuk Savaş ve antikomünizm olmuştur.⁵⁹

---

⁵⁸ Mithat Atabay, “Anadoluculuk”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik*, İletişim Yay., İstanbul, 2008, 515-532

⁵⁹ Nazım İrem, “Bir Değıişim Siyaseti Olarak Türkiye’de Cumhuriyetçi Muhafazakarlık: Temel Kavramlar Üzerine Değıerlendirmeler”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Muhafazakârlık*, İletişim Yay., İstanbul, 2006, 105-117

2. BÖLÜM

YENİDEN MİLLİ MÜCADELE HAREKETİ'NİN DOĞUŞU GELİŞİMİ VE İDEOLOJİSİ

2.1. Yeniden Milli Mücadele Hareketi'nin Doğuşu

Soğuk Savaş Döneminde oluşan kutuplaşmanın etkisini Türkiye'de de sert bir şekilde hissettirdiği 1960'lı yıllarda, 27 Mayıs Darbesi'nin oluşturduğu siyasi, sosyal ve ideolojik ikliminde sağ ve sol ayrışma her alanda kendisini hissettirmeye başlamıştı. Bu süreçte Türk düşünce hayatında yükselişe geçen Milliyetçilik, İslamcılık, Muhafazakarlık ve Mukaddesatçılık gibi ilkelerin kendilerini var edebilmeleri için sosyal ve siyasi zemin oldukça müsaitti. Batı ile girilen münasebetlerin gelişmesi ve iletişim araçlarının da bunu desteklemesiyle Türkiye sosyal yaşamında yaşanan dönüşümün belirgin hale gelmesi, Batı tarzı yaşam modelinin hayatın her alanında belirgin bir şekilde hissedilmeye başlaması, Milli değerlerin erozyona uğradığı düşüncesi, İslamcı ve Milliyetçi ideolojilere önemli bir malzeme oluşturmaktaydı.

Bununla birlikte, bu süreçte, bu ideolojilerin güçlenmesi açısından anti-komünizm, kavramı önemli bir araç haline dönüşmüştü. 1960'lı yıllara kadar sürekli baskı altında tutulan sol ideolojinin, 1961 Anayasası'nın sunduğu fırsatları değerlendirerek etki alanını genişletmeye başlaması, Türkiye'de örgütlü bir sol hareketin güçlü bir şekilde kendisini hissettirmesine neden olmuştur. Türk solunun beslendiği ana kaynak olan Sosyalizmin, milliyet ve din konusundaki mesafeli yaklaşımı, Milliyetçi ve İslamcı çevrelerde düşmanlaştırılmış bir algıya dönüştürülmüştü. Millet, din, örf, adet gibi kavramlar üzerinden varlık- yokluk mücadelesi görünümü alan bu kutuplaşma içerisinde milli değerlerin erozyona uğradığını düşünen muhafazakar çevrelerde birçok grup örgütlü bir şekilde hareket ederek kutsallaştırdıkları kavramların müdafaası için mücadele içine girmişlerdir.

2.1.1. Konya ve Afyon Gruplarının Teşekkülü

Yeniden Milli Mücadele Hareketi de ülkenin içinde bulunduğu bu kutuplaşmış ortamda ortaya çıkmış Türk-İslam sentezini savunan milliyetçi gruplardan birisidir. Hareketin önde gelen isimlerinden olan Necmettin Erişen, hareketin kuruluş aşamasındaki ideolojik temelinin İslam üzerine inşa edildiğini, İslam sembolü üzerinden bu sembole karşı gelen mihraklarla mücadele etmenin temel düşünce olduğunu belirtmektedir. Erişen'e göre, Mücadele Birliği, İslam'ı anlatmaya kendisini adanmış gençler tarafından oluşturulmuştur. Türkiye'de masonların ve Komünistlerin hücre yapılanmalarında gizli bir şekilde faaliyet gösterdiği ve İslam'ı yozlaştırmaya çalıştıkları bir ortamda bu tür çalışmaların önüne geçilebilmesi ve bu tahribatın durdurulması amacıyla çalışmalara başlanıldığını belirtmektedir.⁶⁰

1960'lı yılların başlarında sol düşüncenin ivme kazandığı bir süreçte, Konya ve Afyon'da duyguları/eğilimleri itibariyle İslami, kültürel söylemi itibariyle milliyetçi gençlerin bir araya gelmesi ile teşekkül etmeye başlayan Mücadele Birliği'nin kadrosu, çoğunlukla bu süreçte İslam Enstitüleri, Yüksek Öğretmen Okulları ve İmam Hatiplerde eğitim alan gençlerdir. Mücadele Birliği'nin alt organizasyon irtibatları Konya'dan Afyon'a yaz imamlığı ve vaizlik için gelen Mevlüt Baltacı ve Mevlüt İmamoğlu'nun Afyon'da Aykut Edibali ile tanışmaları ile başlar. Bu çerçevede Hareket, Konya ve Afyon'da dini ve milli kavramlar etrafında teşekkül etmiş iki grubun birleşmesinden olmuştur denilebilir.⁶¹

Afyon ve Konya'da İslami bilgi birikimlerini artırmak yanında bu birikimi yaymayı hedefleyen öğrencilerin bir araya gelmesiyle organize olmaya başlayan bu hareketin Afyon grubu Milli Türk Talebe Birliği'nden (MTTB) gelmektedir.⁶² Türkiye'nin en köklü öğrenci hareketlerinden olan, MTTB, 1916 yılında Darülfünun öğrencileri tarafından kurulmuş, 1960'lara kadar laik ve milliyetçi bir çizgi takip etmişti. 1960'ların ortasından itibaren İslamcı figürleri ön plana çıkartarak laik

⁶⁰ <https://www.haksözhaber.net/okul/yeniden-milli-mucadele-sorgulanmalidir-1-660yy.htm>, Haksöz dergisi

⁶¹ Hamza Türkmen, "Millileştirilmiş Din Anlayışının Türkiye'deki İlk Ciddi Örneği: Yeniden Milli Mücadele" Haksöz, Sayı.34, 1994,38

⁶² Osman İridağ, "Sokakta Ülkücüler, Koridorda Mücadeleciler", Aksiyon, Sayı: 424, 20 Ocak 2003, <http://mucadeleci.blogspot.com/2007/11/mcadele-birlii-ats-altnda-toplanan-bir.html> (Erişim Tarihi: 23.10.2019)

çizgisinden tamamen uzaklaşmış ve Milliyetçi Muhafazakar bir düşünce yapısına dönüştürülen, Mücadele Birliği bu dönemde antikomünist ideolojinin de kalesi durumundaydı.⁶³

Mücadele Birliği'nin kültür havuzundan beslenen Afyon grubu Afyon'da öğretmenlik yaptığı dönemde Afyon Lisesi'nde Kimya ve Fizik derslerine giren Haluk Nurbaki'nin etrafında toplanan Aykut Edibali, Mehmet Özutku, Mehmet Çetin, İhsan Ramiz Bayram, Yavuz Arslan Argun, Sezer Mısırlıoğlu, Mehmet Alpsar, gibi lise öğrencilerinden oluşmaya başlamıştı. Teşekkül eden bu grup, Haluk Nurbaki'nin, Türk İslam Tarihi ve Medeniyeti, masonluk, Siyonizm gibi anlatıları yanında dönemin önde gelen Milliyetçi dergilerinden Büyük Doğu Dergisini ve Cevat Rıfat Atilhan'ın kitaplarını okuyarak fikri altyapılarını oluşturmuşlardı.⁶⁴

Mücadele Birliği'nin oluşumunda etkili olan Konya grubunda başta İslam Enstitüsü olmak üzere çeşitli eğitim kurumlarında eğitim alan öğrenciler yanında vaizlik yapan isimlerde bulunmaktaydı. Mücadele Birliği'nin teşekkülünde rol alan isimlerin büyük kısmı 1942 doğumlu gençler olup, 1960'lı yıllarda çoğu öğrenci durumundadır.⁶⁵ Birleşmeden önce Konya'da milli duyarlılığa sahip gençlerin kendi aralarında organize oldukları bir takım İslami faaliyetler yürütmeye başladıkları, hareketin önde gelen isimlerinden Necmettin Erişen'in hareketin teşekkül dönemi ile ilgili verdiği malumattan anlaşılmaktadır. Erişen, ilk dönemlerde uzun bir müddet Kuran üzerinde tetkiklerde bulduklarını, ayetleri konularına göre tasnif ettiklerini, ve harekete güç katacak ve daha iyi anlatılmasına yardımcı olacak ayetlerin ise, ezberlenildiğini, bu çalışmalar neticesinde önemli bir birikime sahip olduğunu açıklamaktadır. Erişen bu dönemde ayrıca, dünyada faaliyet gösteren diğer İslami hareketlerin de tetkik edildiği, bu hareketlerin başarılı ve başarısız noktalarının belirlendiğini gözden geçirdiklerini, netice olarak girmiş oldukları yolda

---

⁶³ Emine Öztürk, "Milli Türk Talebe Birliğinde Değişen Milliyetçilik Anlayışı ve Anti-Komünizm (1965-1971)" Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C.3, S.25, 2015, 103-126, 108-110

⁶⁴ Ekin Kadir Selçuk, "Mücadeleciler" Mücadele Birliği (1964-1980)" İstanbul-2018, İletişim Yayınları, 23-24

⁶⁵ Eyüp Ensar Demir, "Türk Siyasal Hayatında Yeniden Milli Mücadele Hareketi", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli, 2011, 43

faaliyetlerini resmileştirmek için 1967 yılında dernekleşmeye gittiklerini açıklamaktadır.⁶⁶

Mücadele Birliği'nin organizasyonunda öncülük yapan hareketin lideri olarak ön plana çıkan Aykut Edibali'nin Yavuz Aslan Argun gibi isimleri etrafında toplamaya başlaması ve Konyalı grubun bu oluşuma destek vermesi hareketin nüvesini teşkil etmiştir. Hareketin lideri Edibali, Afyon Karahisar İli Sandıklı İlçesinde, 13 Nisan 1942'de dünyaya gelmiştir. Afyon Lisesinden, 1959'da mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girmiş, 1963'te, Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. Edibali'nin İstanbul'da öğrencilik yılları, Demokrat Parti'nin son döneminde öğrenci olaylarının hissedilmeye başladığı dönem ve sonrasında askeri darbe ve sonrası Türkiye'nin siyasal yaşamında istikrarın ortadan kalktığı ve sol grupların organize olmaya başladığı bir sürece denk gelmiştir. Hareketin oluşumundan itibaren Edibali'nin yanında yer alan Mustafa Kapçı, Edibali'nin, ülkenin tehlikelerin içinde bulunduğu bu süreçte, *“Okulu bitirip hakim, savcı olup kendini kurtaracağına ülkem, devletim ve milletim için çalışarak hazırlanan tuzakları parçalamaya ve milleti layık olduğu hayat seviyesine yükseltmeye karar verdiğini.”* açıklamıştır.⁶⁷

Hareketin teşkilatlanması ve fikri altyapısının oluşmasında Akut Edibali'nin İstanbul'da hukuk öğrencisi olarak geçirdiği yıllarda girmiş olduğu fikri ortamlar etkili olmuştur. Edibali, Afyon grubundan İstanbul'a okumaya gelen öğrenciler ile birlikte, Nurettin Topçu, Necip Fazıl, Nihal Atsız gibi milliyetçi kesimin önde gelen fikir insanlarıyla tanışır, onların konferanslarına katılırlar. Bu çerçevede Cağaloğlu çevresinde oluşmuş milliyetçi abiler grubu ile tanışan Afyonlu gençler, Haluk Nurbaki'nin halkasında atmış oldukları fikri temellerini milliyetçi düşünceler ile tahkim etmişlerdir. Bu bağlamda bu çevrede tanışmış oldukları Ziya Uygun'un ile katıldıkları kültür sohbetlerinde Yahudilik, Masonluk ve Siyonizm kavramları ve bu olguların ülke ve dünya için ne tür bir tehlike oluşturduğu konusunda önemli bir birikim elde etmişlerdir.⁶⁸

---

⁶⁶ <https://www.haksozhaber.net/okul/yeniden-milli-mucadele-sorgulanmalidir-1-660yy.htm>

⁶⁷ Fatma Betül Araba, *“Yeniden Milli Mücadele Hareketi ve Din”* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya-2009, 45

⁶⁸ Ekin Kadir Şelçuk, a.g.e., 23

Bu süreçte Afyonlu gençlerle yakın münasebet içinde bulunan İrfan Atagün, Mehmet Emin Alpkan, Kemal Cabioğlu, Ziya Uygur gibi isimlerle ilgili en net bilgiyi, Mücadele Birliği'nin iki numaralı ismi Yavuz Arslan Argun veriyor. Argun şu bilgileri aktarmaktadır:

Belli merkezlerde toplanan devletle irtibatlı olan insanlar olur. O zaman tabii bilmiyorduk. Devletle irtibatı var derken bu irtibat birinci dereceden bir irtibat değildir. Devletin maaşlı elemanları değildirler. Devletten telkin alır, telkin verirler. O yıllarda bir komünist tehlike ortaya çıkıyor. Milliyetçi muhafazakar gençlerin yüreğinde ateş var. Onları yönlendirecek bir akla ihtiyaç var. Bu abiler bu anlamda faydalı hizmetler görmüştür.

Argun bu abi grubunun Mücadele Birliği'nin oluşumunda bir tesirinin bulunmadığını, yalnızca Ziya Uygur'un kendilerine iyi bir eğitim verdiğini anlatıyor.⁶⁹

2.1.2. Aykut Edibali'nin Ön Plana Çıkışı ve Mücadele Birliği'nin Kadrolarının Oluşumu

Hareketin lideri olan Aykut Edibali, Yeniden Milli Mücadele Hareketi'nin 1964 yılı olduğunu açıklamaktadır. Edibali, 1964 yılında Türk sağının MTTB çatısı altında belli bir seviyeye ulaştığını ancak, MTTB'nin beklentilere tam olarak cevap verememesi üzerine yeni arayışların ortaya çıktığını, bu arayışlar çerçevesinde ülke ve toplumsal sorunlarına yönelik çözüm arayışları çerçevesinde hareketin tecessüs ettiğini açıklamaktadır. Bu çerçevede hareketin hazırlık aşamasının 1959'dan 1967 yılına kadar sürdüğü söylenebilir. Bu bağlamda, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde eğitim aldığı dönemde Edibali ve Argun, Afyon'da başlattıkları ilmi ev toplantılarına, seminer faaliyetleri kesintiye uğramadan devam ettiği süreçte Mevlüt Baltacı ve İrfan Küçükköy'ün vasıtasıyla tanıştıkları Konya grubunu ziyaretleri ile hareketin temelleri atılır.⁷⁰

---

⁶⁹ Ekin Kadir Şelçuk, a.g.e., 24

⁷⁰ Fatma Betül Araba, a.g.e., 48

Edibali ve Argun ile Konyalı gençler o yaz boyunca sıklıkla bir araya gelerek sohbet ederler. Sohbetlerinin ana konusu “*Biz Müslümanlar olarak neyi hedeflemeliyiz ve bu hedefi nasıl gerçekleştirebiliriz?*” olur. Bu sohbetlerde Aykut Edibali, Türkiye’nin ve Müslümanların karşılaşmış oldukları sorunların temel nedeninin devletin hatalı bir şekilde idare edildiğinden kaynaklandığını belirterek kendilerine şu hedefleri belirler: “*Çalışma hedefimiz, devlete ulaşmak olmalıdır. Bunun yolu da inançlı insanları teşkilatlandırmak, eğitmek, ülkeyi ve devleti yönetecek hale getirmektir.*”⁷¹

1960’lı yıllarda dünya çapında faaliyet gösteren İslami cemaatlerin erişmiş oldukları bilinç düzeyleri yazılı olarak çeviri yoluyla ya da sözel vasıtalar ile Türkiye’deki İslami çevrelerin gündemine getirilmeye başladığında gerek toplumun geleneksel dine bakışını ıslah edebilecek ve gerekse halkı hakim anlayışa karşı şuurlandırabilecek önemli bir katalizör gücün teşekkülü imkanı oluşmuştu. 1960’larda canlanmaya başlayan İslami hareketlerin yükselişi bu süreçte, geleneksel İslam’ı olduğu kadar devlet erkinde de bir takım rahatsızlıklar uyandırmaya başlamıştı. İşte, Yeniden Milli Mücadele Hareketi bu tür bir düşünce atmosferinde oluşmaya başlamıştı.⁷²

Bu kültür faaliyetlerinin neticesinde Mevlüt İslamoğlu, Mustafa Alptekin Mevlüt Baltacı, Mehmet Aydın, Kemal Yaman, İrfan Küçükköy, Kemal Yaman, Hasan Elmas gibi isimler hareketin halkası içerisine girerler. İstanbul, Afyon ve Konya üçgeninde Edibali’nin de ziyaretleri ile hareketin etki alanı hızla genişlemeye başlar. Bu süreçte, Edibali’nin çocukluk arkadaşı olan ve Burdur’da öğretmenlik vazifesini yürüten Mehmet Çetin ve babası, Seydişehir’de Arapça ve dini ilimler hocalığı yapan Seyid Ahsen Hoca ve öğrencisi Afyon’dan Ali Erdoğan Hoca ile Mustafa Koçak ve babası, Ali Yıldırım ve babası, İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü’nde eğitim almaya başlayan Ahmet Taşgetiren, Ömer Ziya Belviranlı, Mehmet Çiçek Abdullah Yaman, Mustafa Sağ, Çapa Yüksek Öğretmen Okulu’ndan Yılmaz Karaoğlu, Necmettin Türinay, farklı yüksek okullardan ve fakültelerden Dr. İbrahim Akpınar, Yıldırım Kemal Akıncı, Necmettin Erişen ve akrabaları Mustafa DüNDAR, Mustafa Avcı, Kütahya’dan Hamdi Çevik, Gaziantep’ten Bekir Sıddık

---

⁷¹ Ekin Kadir Selçuk, a.g.e., 31

⁷² Hamza Türkmen, a.g.e., 38

Yavuz, Ankara'dan Tefvik Arıkan, Adana'dan Recep Kırış, Mustafa Kabçı, Ökkeş Söğüt, Mustafa Ünlü Bursa'dan Ali Kerrar Ulu, Beyşehir'den Cemil Özbek Afyon'dan Aykut Edibali'nin kayını Niyazi Akcan, kardeşı Ferit Edibali, İhsan Ramiz Bayram ve Ömer Vural, Mustafa Yıldız ve daha bir çok gün harekete katılırlar.⁷³

Konya grubunda yer alan bu gençlerin fikri beslenme kaynakları ise, genellikle Türkiye'de İslami canlanmaya katkı sağlayan çeviri kitaplar ve sıfahi bilgilerdir. Bu gençlerin Konya Yüksek İslam Enstitüsü Talebe Cemiyeti adına daha sonra "*İslam Medeniyeti*" dergisine dönüşen ve Türk İslamcılarının inisiyatifinde olan "*Oku*" Dergisine alternatif olarak çıkarttıkları "*Yeni Ümit*" dergisi oldukça önemli bir fikrî hareketlilik oluşturmuştu. Konya'daki bu gençlerden olan ve Sahib-Ata camisini hem bu tür faaliyetlerin merkezi olarak kullanan hem de caminin imamı olan Necmettin Erişen, çoğu zaman fikirleri ile kadızadecilik ile itham edilmiştir.⁷⁴

Necmettin Erişen'in de belirttiği gibi, dini sohbetler ile Konya'da tecessüs eden grubun İstanbul ve Afyon grupları ile birleşmesiyle hareketin genişlemeye başlamasıyla birlikte dernekleşme girişimleri gündeme gelmiştir. Erişen, dernekleşme faaliyetleri üzerinde o dönemde İslam dünyasında özellikle Mısır ve Suriye gibi ülkelerde Müslüman grupların örgütlü faaliyetlerinin ilham verdiğini bu bölgelerdeki İslami faaliyetler ile ilgili malumatın, buralarda eğitim almış olan isimlerden elde edildiğini açıklamaktadır. Erişen'in verdiği bilgiye göre, Şam'da Mustafa Sıbai'ye talebelik yapan Mustafa Kapçı, Mısır'da okuyan Abdülkadir Şener, Bağdat'ta eğitim almış olan Hüseyin Küçükılınç, Ali Ara, Şevket Meraki'nin bu isimler arasındadır.⁷⁵

Hareketin ivme kazanmasında belli periyotlarda gerçekleştirilen toplantılar, ev sohbetleri, kültür çalışmaları ve seminerler oldukça etkili olmuştur. Bu faaliyetlerde önceleri, Kırşehirlioğlu'nun "*Türkiye'de Misyoner Faaliyetleri*" gibi bu süreçte sağ kesimin duyarlı olduğu konular üzerine neşredilen kitaplar okunmuş ve

---

⁷³ İrfan Küçükköy, "*Bir Uyanışın Anatomisi Mücadele Birliği*", Alagöz Matbaa, Konya-2005, 28-31

⁷⁴ Hamza Türkmen, a.g.e., 39

⁷⁵ <https://www.haksozhaber.net/okul/yeniden-milli-mucadele-sorgulanmalidir-1-660yy.htm>

tartışılmıştır. Afyon grubunun gençlerine yönelik Yüksek İslam Enstitülerinde okuyan ve vaizlik yapan isimlerin katkılarıyla tefsir, nahiv, sarf dersleri, Suriye ve Mısır'da eğitim almış isimler tarafından verilmeye başlanmıştır. Tedrici bir şekilde bu kültür sohbetleri ile hareketin teorik altyapısı da atılmıştır. Afyon'daki ev toplantıları hareketin lider kadrosundan Aykut Edibali ile Yavuz Aslan Argun'un fiili bir şekilde sürece dahil olmuşlardır. Bu toplantılarda düşüncelerine önem verilen Edibali'nin konuşmaları kayda alınmış ve Hareketin fikri zemini teşkil edecek olan kitapların altyapısı bu şekilde oluşturulmuştur. Küçükköy'e göre *“sağda hiçbir siyasi parti ve cemaat kendi elemanlarını kültürel eğitime tabii tutmamış, yetiştirmek üzere kontrole almamış, hiyerarşize etmemiştir ve onun içinde yetiştirici olamamıştır.”*⁷⁶

2.1.3. Mücadele Birliği'nin Kuruluşu

Hareketin kurulma sürecinde merkezlerden biri Afyon olmasına rağmen, sonraki gelişmeler ile merkezin Afyon'dan Konya'ya doğru bir kayması söz konusu olmuş ve hareket resmi olarak Konya'da kurulmuştur. Bununla birlikte Afyon'da da hareketin güçlü bir altyapısı oluşmuştur. Özellikle Afyon'da kültür toplantıları ile organize olmaya başlayan çalışmalar, *“Gecek”* isimli toplantılarla mahalle halkını bilinçlendirme faaliyetlerine dönüşmüştür. Halk toplantılarında YMMH'nin mensuplarından donanımlı gençler, dünyada ve Türkiye'de yaşanan gelişmeleri aktarmışlardır. Gerçekleştirilen bu toplantılar hareketin tabanının halk arasında genişlemesine imkan hazırlamıştır.⁷⁷

Afyon'da yaşanan bu gelişmelere rağmen, Konya sahip olduğu potansiyelinden dolayı merkez haline gelmiştir. Necmettin Erişen'in öncülüğünde yapılan toplantılarda halkalar genişlemiş, 30 ev toplantısına kadar ulaşmıştır. Konya'da özellikle Afyon'dan farklı olarak, kahvehane sohbetleri oldukça etkili olmuştur. Özellikle hareketin ilkelerini benimsemiş olan gençler, okullarda ya da sokakta yapmış oldukları propaganda faaliyetleri yoluyla harekete insan devşirmişlerdir. Yapılan bu faaliyetler olumlu neticelenmiş, hareket Konya ve Afyon

---

⁷⁶ İrfan Küçükköy, a.g.e., 36

⁷⁷ Fatma Betül Araba, a.g.e., 49

ile sınırlı kalmamış eş-dost ilişkileri vasıtasıyla Adana ve Ankara gibi yakın şehirlerde de hareket mensuplarını artırmıştır.⁷⁸

Anadolu'daki bu faaliyetler üç yıl civarında isimsiz bir şekilde sürdürülmüştür. Bu süreçte Konya, Afyon, İstanbul, Ankara ve Adana gibi şehirlerde hareketin temelleri atılmıştır. Bu gelişmeler sonunda Kasım 1967'de Aykut Edibali, Mevlüt İslamoğlu, Kemal Yaman, Necmettin Erişen, İbrahim Akpınar Yavuz Aslan Argun, Mehmet Çetin, Mevlüt Baltacı, tarafından Konya'da bir büro kiralanarak hareketin ismi "*Mücadele Birliği*" şeklinde kararlaştırılmıştır.⁷⁹

1967 yılında resmi bir şekilde faaliyetlerine başlayan Mücadele Birliği'nin Nizamnamesi 1 Kasım 1967'de Konya'da yayınlanan "*Anadolu'da Hamle Gazetesi*"nde duyurulmuştur. Nizamname'ye göre derneğin on kurucu üyesi vardır: "*Aykut Edibali, Yavuz Aslan Argun, Mehmet Çetin, Mevlüt İslamoğlu, Kemal Yaman, Mevlüt Baltacı, Hasan Elmas, Yılmaz Karaoğlu, Necmettin Erişen, İbrahim Akpınar.*" Nizamnamenin ikinci maddesinde Mücadele Birliği'nin bir fikir ve kültür topluluğu olduğu açıklanmıştır. Bununla birlikte siyasetle meşgul olmayacağı belirtilmiştir. Dördüncü maddede "*iman, ilim, şahsiyetçilik, adalet ve milletçilik*" olmak üzere beş temel ilke hareketin ilkeleri olarak tespit edilmiştir.⁸⁰

Artık gerçekleştirilen faaliyetlerin resmi bir ismi vardır. Hareketin amblemindeki yıldız milliyetçiliği, kitap genel anlamda bilgiyi özel anlamda Kuran-ı Kerim'i, sağ yumruk ise hem sağcılığı hem de gücü temsil ediyordu.⁸¹ Yavuz Aslan Argun, derneğin kuruluşunu Afyon ve Konya'da oluşan grupların birleşmesinden sonra, Anadolu'da Mücadele Birliği'nin fikirlerine aç bir kitlenin fark edildiğini bu amaçla da çalışmaların daha sistematik bir şekilde yürütülmesi için 1967 yılında dernekleşme yoluna gidildiğini belirtmektedir.⁸²

---

⁷⁸ Mustafa Aydın "*Bir Milli İslamcılık Serüveni: Mücadelecilik*" Modern Türkiye'de Siyasal Düşünce Cilt: 6, İslamcılık, İletişim Yayınları, İstanbul-2004, 454

⁷⁹ İrfan Küçükköy, a.g.e., 66

⁸⁰ Ekin Kadir Şelçuk, a.g.e., 36

⁸¹ İrfan Küçükköy, a.g.e., 66

⁸² İrfan Küçükköy, a.g.e., 66

2.2. Mücadele Birliği'nin Teşkilatlanması

Mücadele Birliği 1966'da başlayan bir potansiyel oluşturma döneminden sonra resmi kuruluşunu 1967'de gerçekleştirdi. Dernek resmi bir şekilde Konya'da açılmışsa da biraz da örgütsel yapılardaki organigram kuralına uygun olarak merkez İstanbul idi. Derneğin açılarak hareketin resmileşmesinden sonra teşekkül ettirilen üç kişilik yönetim kurulunda başkan Mevlüt İslamoğlu, muhasip Mevlüt Baltacı ve sekreter Kemal Yaman seçilmiştir. Mustafa Aydın, resmi başvurudan farklı olarak bu kişilere hareketin önemli isimleri Taha Akyol ve Yılmaz Karaoğlu'nu da eklemektedir. Hareket'in lideri Aykut Edibali ise daha önce de değinildiği gibi Haysiyet Divanı Başkanı olarak görev yapmıştır. Bunun yanında ilk başkan Mevlüt İslamoğlu kendi inisiyatifiyle pasif vazifeler tercih edince Necmeddin Erişen başkanlığa getirilmiş ve teşkilatın en verimli döneminde vazife yürütmüştür.⁸³

Dernek üyeliğinde ismi geçenlerin önemli bir kısmı Afyon ve Konya gruplarından tarafından oluşmaktadır. Mücadele Birliği'nin Konya'daki genel merkezi dışında bazı büyük illerde Osmanlı'dan alınan bir modelle “*sancak*” adı verilen şubeler ve pek çok il ve ilçede kültür merkezleriyle temsil ediliyordu.⁸⁴ Teşkilatlanma sürecinde 1968'de ilk sancak İstanbul'da tesis edilmiştir. Çağaloğlu'nda Vilayet İş Hanının son katında çalışmaların yürütüldüğü İstanbul Sancağının başkanlığını Yılmaz Karaoğlu yürütmüştür. Kısa bir süre sonra ise, Afyon'da sancak kurulur, yönetimine Mehmet Çetin geçer. Anadolu'da sancak sayısı hızla artar.⁸⁵

Hareketin teşkilatlanmasında hiyerarşik bir örgü oluşturulacak olursa, genel merkeze bağlı olan sancaklar en üst sırada bulunmaktadır. İlçelerde veya kazalarda ise, sancakların bir altında tesis edilen bayraklar bulunmaktadır. Bayrakların altında ise nahiyelerde kurulacak oymaklar ve mahalle ve köylerde kurulacak odalar yer almaktadır. Hiyerarşik örgütlenmenin en altında yer alan kültür birlikleri bu mahalli başkanlıklar tarafından idare edilmişlerdir.⁸⁶

---

⁸³ Mustafa Aydın, a.g.e., 455

⁸⁴ Mustafa Aydın, a.g.e., 455

⁸⁵ Ekin Kadir Şelçuk, a.g.e., 36

⁸⁶ Aykut Edibali, “*Milli Mücadele'de Kadroların Vazifeleri*”, Otağ Yayınları, 1970, 50-51

Mücadele Birliği faaliyetleri çerçevesinde adı fazla zikredilmese de özellikle 1970'ten sonra teşkilat faaliyetlerinin merkezindeki isim Edibali'nin Afyon Lisesi'nden arkadaşları olan Mehmet Çetin'dir. Yüksek İslam Enstitüsü mezunu olan Çetin, bu özelliği nedeniyle, Edibali ve Argun'a kıyasla Konyalı kurucu grup ile daha yakın ilişkiler içinde olmuştur. Öğretmenlikten istifa ettikten sonra Mehmet Çetin İstanbul'a yerleşerek İstanbul ile Anadolu'daki sancaklar arasındaki bağlantılıının kurulmasında rol üstlenmiştir. Bununla birlikte Hareketin mali konuları üzerinde de etkili olmuştur. Aykut Edibali'nin 1970'ten itibaren daha çok arkada görünür olmaması ve Yavuz Arslan Argun'un hapse girmesi sebebiyle Hareket'in yükünü bu süreçte Mehmet Çetin çekmiştir.

Mücadele Birliği'nin taşra teşkilatlanmasında kitap evleri ve kültür dernekleri önemli bir misyon üstlenmiştir. Mücadeleciler, Mücadele Birliği Derneği'nin kapatılmasından sonra yaşamış oldukları yerleşim yerlerinde kültür dernekleri açarak faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Dernekler aynı zamanda mücadelecilerin yetiştirildiği önemli propaganda merkezlerindendi. Taşra teşkilatı içerisinde kendisini iyi yetiştirmiş abi rolündeki kimseler, genel olarak dernekler de bulunur, buraların idaresi ile meşgul olduğu gibi yeni gelenlerin karşılanması sohbetlerin organizasyonu ve sohbetlerde konuşmacı olarak görev alırlardı. Bu çerçevede ele alındığında bu dernekler lokal ya da kulüp şeklinde birlikte sohbet etmek isteyen kişilerin buluşma yeri idi. Teşkilatın kendi iç bünyesinde tesis ettiği disiplin ve herkesçe kabul görmüş kurallar çerçevesinde yürütülen sohbet toplantılarında hareketin ideolojisi sistematik bir şekilde katılımcılara aktarılırdı. Özellikle başarılı ve ön plana çıkan öğrencilerin sıklıkla gelmiş olduğu bu mekanlarda daha çok lokal havası olduğundan dolayı bu mekanlar diğer yerlere genellikle tercih edilirdi.⁸⁷

Zaman içerisinde Otağ Yayınevi'nin faaliyete geçmesiyle hareketin kendi ideolojisini anlatan eserlerde basılmaya başlayınca İstanbul ve Anadolu'da bu eserlerin satışı açısından yeni mekanlara ihtiyaç duyulduğundan, kendi masraflarını karşılayabilecek olan şehirlerde kitap evleri de açılmaya başlamıştır. Bu gelişme ile ilgili olarak İrfan Küçükköy şunları aktarmaktadır:

---

⁸⁷ Ekin Kadir Selçuk, a.g.e., 90-91

“Konya’da sonra Anadolu’daki arkadaşlarımız, kitapevleri açmaya başladılar. Bir masa, birkaç sandalye, bir rafta birkaç kitap, üç beş defter, kalem, silgi. İşte bir kitapevi. Birçok önder arkadaşımız ile arkadaşlarımızın ilk tanışmaları bu kitapevlerinde oldu.”⁸⁸

Teşkilatın kitap evleri hem para kazandığı hem de harekete yeni insanlar kazandırabileceği mekanlardı. Örgütün yayınları bu kitapevlerinde satılır, ilgili okuyucularla bağlantı buralarda kurulurdu. Tesis edilen bu bağlantıyla bu kişiler derneklere yönlendirilirdi. Bu çerçevede daha çok muhafazakar çevrelerden okumaya meraklı çok sayıda genç genellikle bu yöntemler ile Mücadele Birliği ile tanışmış ve temeller derneklerde atılmıştır. Taşrada büyük kentlerde olduğu gibi her okulun bir sorumlusu bulunurdu. Özellikle lise öğrencilerini yönlendirmek üzere yeni mezun ya da halen öğrenim gören üniversiteli Mücadeleciler taşrada vazife yürütürlerdi.

2.3. Mücadele Birliği’nin Yönetim Tarzı

Teşkilatta liderlik önceleri bir bakıma kolektifti. Genel Başkan Necmettin Erişen’in inisiyatifi mutlak değildi, kararlar istişare ile alınırdu. Fikri ve fiili liderlik arasında zamanla bir ayrışma yaşanmış ve Aykut Edibali önce fikri daha sonra ise fiili mutlak liderlik konumuna yükselmiştir. Edebalı çevresindeki insanlar ile istişare ediyormuş gibi görünse de teşkilatta daha çok otokratik liderlik hakim oldu. Bu anlayışın oluşmasında Mücadele Birliği’nin lideri Aykut Edibali’nin hareket içinde kendi konumuna biçtiği rol de etkili olmuştur. Yazılarını, kitaplarını öncelikle devlet seçkinlerinin ve aydınların dikkatine sunması boşuna değildi. O, kendisini hareketinin yalnızca lideri olarak değil bununla birlikte “başöğretmeni” şeklinde değerlendirmekteydi.⁸⁹ Bu merkezîyetçi liderlik gelişmelere yetişememenin yanında anlaşıldığı kadarıyla biraz da frenleme saikiyle teşkilat için problem haline geldi. Keyfi tasarruflar, çözülme ve dağılımların önemli sebeplerinden birini teşkil etti.

---

⁸⁸ İrfan Küçükköy, a.g.e., 163-164

⁸⁹ Ekin Kadir Şelçuk, a.g.e., 56

Kadroların aynı yaşta olması diğer cemaatlerdeki gibi karizmatik lider kişiliğın oluşturulamaması Mücadele Birliğinde liderliği tartışılır duruma getirdi.⁹⁰

Mücadele Birliği'nde eleman yetiştirme 3-7 arasında kişiden oluşan kültür gruplarının özel çalışmalarıyla gerçekleştiriliyordu. Bu tür organizasyon bir yönüyle sosyalist grupların organizasyon biçimini andırıyordu. Halk ise daha basit sistematize edilmişti. Disipline oldukça önem veriliyordu. Hareketin ilk dönemlerinde mensupların yapacağı işlerden okuyacağı kitaplara kadar teşkilatların önerileri doğrultusunda gerçekleştiriliyor ve bu şekilde düşünce eylem birliği sağlanıyordu. Teşkilat bünyesinde disiplinsizlik yapan mensuplar, teşkilattan tard edilerek bir daha görüşülmeyecek biçimde cezalandırılıyordu. İslami hareketlerde pek rastlanılmayan daha çok Marksist gruplarda görülen tard etme yöntemi teşkilat içinde etkili bir yöntem olmuştur. Rölantide hareket eden bir Mücadele Birliği'nin tard cezalarını sıklıkla kullanması hareketi zayıflatmış, güç kaybetmesine neden olmuştur. Örgütsel yapı yukardan aşağıya doğru bir hiyerarşik yapı üzerine inşa edilmiş olan teşkilatlanma mensuplarının kişilik gelişmesini engelleyici ve hareket dinamizmi zayıflatıcı bir etken olmuştur.⁹¹

Bu çerçevede hareket içerisinde uygulanan katı disiplin yöntemleriyle otoriter bir yönetim tesis edilmiştir. Dönemin koşulları değerlendirildiğinde bir kadro hareketi tesis etmek katı disiplinli bir teşkilatlanmayı zaruri hale getirmiştir. Kadroların vazifeleri konusunda teşkilat bünyesinde disipline dair olarak Aykut Edibali, şunları yazıyor:

Disiplin azanın bütün hayatını doktrinine, programına, teşkilatın emrine vermesi demektir. Disiplin ne şekli bir disiplindir ne de hayatımızın bir anına mahsustur. İstenen disiplin sadece toplantı anında, belli bir hareket icra ederken beliren disiplin değildir. Ferdi, şahsi veya ailevi zaruretler ve düşüncelerin üstünde ve bu zaruretleri bir tarafa bırakarak bütün hayatını milletin kurtuluşu uğrunda teşkilatına vakfetmesi demektir.⁹²

Edibali, İnkılap İlmi isimli eserinde şunları dile getirmiştir:

İdeolojinin haricinde bir hayat tasavvur etmek, ideolojiye inanan insanlar için, ihanetle müsavidir. Dolayısıyla inkılapçılar, bütün münasebetlerinde, inkılabın ideolojisine bağlı olmak mecburiyetindedirler. İnkılapçıların, inkılap ideolojileri haricinde hususi hayatları

⁹⁰ Osman İridağ, “Sokakta Ülkücüler, Koridorda Mücadeleciler”, Aksiyon Dergisi, Sayı 424, 2003, 20 Ocak. 47

⁹¹ Mustafa Aydın, a.g.e., 457

⁹² Aykut Edibali, “Milli Mücadele'de Kadroların Vazifeleri” , a.g.e., 93

olamaz. Onların ahlak, düşünce ve hisleri sadece inkılap ideolojisine göre tanzim edilmiştir.⁹³

Mücadele Birliği'nin teşkilatlanmasında özellikle ilk döneminde mensuplarının harekete bağlılığında dini objeler ön plana çıkartılmıştır. Hareketin ilk evrelerinde dini bilgi ve birikim artırılması yanında dini ritüellerin eksiksiz bir şekilde yerine getirilmesine azami dikkat edildiği anlaşılmaktadır. Bu şekilde dini kavramlar üzerinden bir grup kimliği inşa edilerek hareketin alt kadrolarının sadakati korunmaya çalışılmıştır. Bu süreçte hareketin mensuplarının dini yaşantısı hakkındaki Küçükköy'ün vermiş olduğu şu bilgiler bu tahlilleri doğrular niteliktedir:

Kemal Yaman'ın Konya'daki evleri Mücadele Birliğinin ilk fikriyatı ve temel görüşlerinin tekemmül ettiği yer olmuştur. Bu çalışmalarla irtibatlı ilklerin vasıfları, kurucu nitelikte olmaları, teslimiyet duygularının yüksekliği, hedeflerine bağlılıkları ve birbirlerine sonsuz güvenleri, kafalarında davalarından başka hiçbir hedeflerinin olmaması, dini yaşayışlarındaki titizlik, dini emirlerin heyecanla uygulanışı, fedakarlık, feragat ve yüksek cesarettir. Hatta bu hayata muttali olan kişiler, yaşantılarını sahabe hayatına benzetirler. Buradan hareketle hareket, ne kuruluş öncesi çalışma döneminde ne de kuruluş esnasında asla istihbarat ya da devlet eli izi taşımaz. O günlerdeki Mücadele Birliği mensuplarının çalışma temposu, birikimleri ve azimleri de bunu doğrulayıcı niteliktedir.⁹⁴

Fahrettin Dağlı öğrencilik yıllarında evlerine ilk kez misafir olan Mücadelecilerin tavırlarını şu ifadelerle dile getirmiştir:

Fevkalade iyi giyinmişler, disiplinli bir fiziki görüntüleri var. Konuşmaları son derece disipline edilmiş, birbirlerine söz hakkı veriyorlar. Ama fasılasız olarak bize Beynelmilel Yahudi emperyalizmini anlatıyorlar. İşte Millet düşmanları kimlerdir falan... Biz çok etkilendik. Zaten ideolojik olarak da derli toplu bir ideolojik endoktrinasyona tabi olmamıştık. Aradığımızı bulmanın sevinci oldu içimizde.⁹⁵

2.4. Mücadele Birliği'nin Eğitim Ve Propaganda Yöntemleri

Hareketin teşkilatlanmasında önemli bir yer işgal eden doktrin-metot-teşkilat üçlemesi, aslında hareketin eğitim anlayışının temelini oluşturmuştur. Edibali'ye göre doktrin "*Kainat ve hayatı izah eden bir fikirdir. Kainatın ve hayatın sonu ve işleyişi hakkında bir fikir verir.*"⁹⁶ Edibali, metot için ise "*metot düşünceye ve*

⁹³ Yeniden Milli Mücadele, Yıl 1, Sayı 15, 12 Mayıs 1970, 15

⁹⁴ İrfan Küçükköy, a.g.e., 63

⁹⁵ Ekin Kadir Selçuk, a.g.e., 88

⁹⁶ Aykut Edibali, "*Milli Mücadele'de Kadroların Vazifeleri*", a.g.e., 26

harekete kılavuzluk eden fikirdir. Metot maddeyi, canlı varlığı ve tarihi incelemede ve hakikati bulmada yol gösteren bilgidir.” şeklinde görüş belirtir.⁹⁷

Doktrin ve metot, Mücadele Birliği'nin temel yaklaşımlarından biri olan, Hareket'in yalnızca sola karşı reaksiyoner bir hareketten ibaret olmadığı iddiasını ve “sağcılığı ilimleştirme” iddiasını kuvvetlendirebilme gereksinimine de yanıt vermektedir. Üçlemesinin üçüncü ayağını teşkil eden teşkilat ise “*bir inanç, fikir, karar ve hareket birliğidir.*”⁹⁸. Mücadelecilerin bu konuyla ilgili olarak vermiş oldukları bilgilere bakılırsa onlar sağın genç entelektüelleri olma iddiasıyla yola çıkmışlardır ve işte şimdi gösterdikleri hedefleri gerçekleştirmelerini sağlayacak bir doktrinleri ve metotları vardır. Bu çerçevede doktrinın sadece kavranılabilmesi için değil aynı zamanda da anlatılabilmesi için iyi bir eğitimin de verilmesi önemliydi.⁹⁹

Mücadele Birliği'nin kuruluş felsefesinde dönemin zararlı görülen fikri cereyanlarına karşı mücadele etmek temel esas olduğundan harekete katılan mensupların bu temel felsefeye uygun bir mücadele verebilmeleri için donanımlı olmaları gerekmektedir. Bu çerçevede hareket içinde bulunan mensupların eğitimine ve hareketin savunduğu ideolojinin kazandırılmasına gerekli ehemmiyet verilmiştir.

Eğitim çalışmalarında bu tür faaliyetlere katılanların mensubiyet derecesine göre gruplar oluşturulmaktaydı. Bu grupların sistematik yapıları dışarıdan içeriye doğru bir şekilde yani mensubiyetinin seviyesine göre idi. En dış halkada bulunan sempatanlar ile Mücadele Birliği'nde davayı içselleştirmiş kişilerin eğitim modelleri ve anlayışı farklılıklar göstermekteydi. Verilen bu derslerde belli mesafe kat eden mensuplar, sol örgütlerdeki teşkilatlanmaya benzer bir şekilde beşer kişiden oluşan kültür birlikleri vasıtasıyla eğitilmişlerdir. Aykut Edibali, kültür birliklerinin temel fonksiyonunu şu şekilde açıklamıştır:

Birliklerinin temel görevinin halkın arasında propaganda yolu ile Hareket'in ideallerini ve doktrinini açıklayarak taraftar bulması. Haftada en az bir kez toplanan bu birliklerde elde edilen neticeler gözden geçirilerek karşılaşılan güçlükler tespit edilmekte problemlerin çözümü hakkında fikir üretilmekte. Bununla birlikte mücadele ile ilgili olan haberler nakledilmekte ve üstten alınan emirler açıklanmaktaydı.¹⁰⁰

⁹⁷ Aykut Edibali, “*Milli Mücadele'de Kadroların Vazifeleri*” , a.g.e., 28

⁹⁸ Aykut Edibali, “*Milli Mücadele'de Kadroların Vazifeleri*” , a.g.e., 35

⁹⁹ Ekin Kadir Selçuk, a.g.e., 69

¹⁰⁰ Aykut Edibali, “*Milli Mücadele'de Kadroların Vazifeleri*” , a.g.e., 50

Kültür gruplarında yapılan çalışmalarda öğrencilere sağ ideoloji kadar sol ideoloji de çok geniş bir şekilde anlatılmıştır. Bu kültür sohbetlerine katılan öğrenciler en az bir solcu öğrenci kadar Lenin ve Marks'ın düşüncelerini öğrenmişlerdir. Solun ideologlarından olan İdris Küçükömer bu gerçeği doğrularak Mücadeleci gençlerin solculuğa kendilerinden daha çok vakıf olduklarını aktarmıştır.

Aynı zamanda yapılan kültür çalışmaları Yeniden Milli Mücadele Dergisi vasıtasıyla haber şeklinde halka duyurulmuştur. Bu haberlerde genel olarak şunlardan bahsedilmiştir:

Yurdumuzda, gayri milli kültürlerin ilim ve sanal olarak takdim edildiği son yıllarda, bu kötü gidişe son verilmesi her vatanseverin arzu ettiği bir husustur. Liselerimizde biyoloji, kimya ve fizik gibi dersler tamamen materyalist telakkilere uygun şekilde okutulmaktadır. Felsefe, psikoloji ve sosyoloji dersleri de esas gayelerinin dışında, millet evlatlarının kafasındaki müspet telakkileri değiştirmek için bir vasıta olarak kullanılmaya çalışılmaktadır. Gayri milli basın her türlü ahlaksızlığı yaymaya çalıştığı şu ortamda: milli ve şahsiyetli bir düşünceye her zamandan daha fazla ihtiyacımız vardır. Milletimizin gözünden bütün gerçekler gizlenirken onun düşmanlarının ortaya çıkarılıp teşhis edilmesi artık zaruret olmuştur. Bu zarureten dolayı Mücadele Birliği İstanbul Sancağı Kültür Çalışmaları tertip etmektedir. Çalışmalarını tamamlayan her mücadeleci; sistemli bir düşünüşe ulaşmakta ve her türlü siyasi, ekonomik ve kültürel vakıayı çözmek hususunda yüksek bir seviyeye kavuşmaktadır. Önümüzdeki hafta 1970 yılına ait ikinci devre kültür çalışmaları başlayacaktır. Çalışmalara üniversite öğrencileri, esnaf ve halktan gruplar halinde iştirakler olacaktır.¹⁰¹

Bunun yanında yukarıda bahsedilen tefrikaları da her hafta çalışarak propaganda amaçlı kullanılmak üzere içselleştirmişlerdir. Hareketin kendi kitaplarını yayınlamasından sonra bu kitaplar da program kapsamına alınmış ve çalışılmıştır. Bir dönem hareketin içinde yer alan Hamza Türkmen bunların dışında Mücadelecilerin kendilerini geliştirme amaçlı başka kitap okumalarının yasak olduğunu ileri sürmektedir.¹⁰²

Kültür faaliyetleri sadece eğitim açısından değil bununla birlikte dava kimliğinin oluşması, fedakarlık, itaat gibi mensupların hareket ekseninde gereken donanımı elde etmeleri açısından da faydalı olmuştur. Mensupların bu vasıfları kazanmalarının gerekliliğini İnkılap İlmi'nde Aykut Edibali şu şekilde izah etmektedir:

---

¹⁰¹ “Mücadele Birliğinden Haberler”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.9, 31 Mart 1970, 14

¹⁰² Hamza Türkmen, a.g.e., 39-40

Her fert emri altında bulunan fertlerin yetişmesinden, idaresinden mutlak surette mesul olur. Bu hal teşkilattaki şahısların arasında bir ast-üst mekanizması ve zincirinin kurulması demektir. Neticede tepesini liderin, tabanını, halkla temasta bulunan azaların teşkil ettiği piramit şeklinde bir emir ve kumanda sıralanışı doğar. Her lider emrindeki azaların yetişme ve idaresinden, üst makama karşı, şahsen mesuldür.¹⁰³

Mücadele Birliği'nin bu eğitim faaliyetleri aynı zamanda sistemli bir propagandayı da içermekteydi. Genel olarak bu propagandanın içeriği ve şekli şu şekilde özetlenebilir: Bir güncel sorundan hareketle duruma ve vaziyete göre toplumsal krizlerin, sosyal, ekonomik, ahlaki siyasal bir görünümü ortaya konur, bunun başlıca sorumlusu olarak gösterilen gayri milli güçler eleştirilirdi. Bu bunalımlara sebep olarak gösterilen güçler konusunda ise daha çok, Yahudilik, Masonluk, Siyonizm, komünizm ya da emperyalizmin temsilcisi olan Sovyetler Birliği, ABD gibi devletlere işaret edilirdi. Bütün bu şer güçler ile mücadele edilmesi gerektiği ve Mücadele Birliği'nin de bu amaçlarla kurulduğu kurtuluş içinde mücadelenin gerekli olduğu anlatılırdı. Bu çerçevede Milli Mücadele'nin yeniden verilecek bir mücadelede “*milli bir devlet*” inşası ya da mevcut devletin millileştirilmesi ile sonuçlandırılması gerektiği vurgulanırdı. Harekete yeni katılan bir genç kısa bir süre içerisinde hareketin temel esasları çizecek bir seviyeye gelebilirdi.¹⁰⁴

Bu çerçevede hareket propagandaya büyük önem vermiştir. Edibali bu konuyla ilgili olarak inkılabın temeli propagandadır şeklinde beyanatta bulunmuştur. Propaganda ve psikolojik harp yöntemleri ile ilgili olarak ciddi faaliyetler yürütmüşlerdir. Yeniden Milli Mücadele dergilerinin satışında da bu teknik kullanılmıştır. Edebali bu konu ile ilgili olarak, “*propaganda muhatabını bir imana bağlamaya, bir fikri beğenmeye, kabule ve bir hareketi yapmaya zorlayan anlatma, öğretme ve telkin faaliyetidir.*” demektedir. Genel olarak Mücadeleciler propagandayı milletin büyük çoğunluğunun, teşkilatlarına, doktrinlerine, metotlarına, programlarına, mücadelelerine ve bunları temsil eden kadrolarına, şiarlarına ve sembollerine bağlanması faaliyeti şeklinde izah etmişlerdir.¹⁰⁵

---

¹⁰³ Yeniden Milli Mücadele, Yıl 1, Sayı 9, 31 Mart 1970, 15

¹⁰⁴ Mustafa Aydın, a.g.e., 457.

¹⁰⁵ Aykut Edibali, “*Milli Mücadele'de Kadroların Vazifeleri*”, a.g.e., 64

İlk kuruluş dönemlerinde Mücadele Birliği'nin ön plana çıkmış olan kurucu kadro, entelektüel birikimlerini artırabilmek, ulusal ve uluslararası gündemde yaşanan gelişmeleri yakından takip edebilmek amacıyla düzenli bir şekilde matbuat yakından takip etmişler ve çoğu zaman siyasi gelişmeler üzerinde mütaalalar yaparak gündemi ortak bir akıl çerçevesinde yorumlamaya çalışmışlardır. Bu önde gelen isimler uzmanlık ya da ilgi alanlarına göre uluslararası gelişmeleri de kaçırmamak için dünyanın çeşitli bölgelerini kendi aralarında taksim etmişlerdir. Bu çerçevede bu taksime göre her birey, kendisine düşen bölgedeki gelişmeleri derinlemesine bir şekilde araştırmakla ve yeri geldiğinde ilmi toplantılarda bu öğrendiklerini aktarmakla mesuldü. Üst kadronun kendisini yetiştirebilmesi ve hareketin basın yayın organlarında makale neşredebilecek seviyeye gelmesi açısından bu çalışma son derece faydalı olmuştur. Aynı zamanda hareketin lideri Aykut Edebali, makale yazımı konusunda da bu toplantılarda gerekli eğitim desteğini sağlamış ve bir nevi bu toplantılar yazarlık atölyesi şeklinde işlem görmüştür. Sonraki dönemlerde bu çalışmalar teksir haline getirilerek Hareket'in yayınevi tarafından "İlmi Çalışmaları Nasıl Yapmalıyız" ismiyle neşredilmiştir.¹⁰⁶

2.5. Mücadele Birliği'nin Kimliği

Her şeyden önce ideoloji, bir dünya görüşüdür; içinde bulunduğumuz dünyanın nelerden ibaret olduğunu, içeriğini ve bileşenlerini bize anlatmaya çalışır. Çıplak bir şekilde sosyal gerçeklik, bireyler açısından oldukça girift ve anlaşılması güç bir karmaşıklık barındırır. Bireylerin, bütün bu karmaşıklık içerisinde yalnız başına bu gerçekliği kavrayabilmesi, açıklayabilmesi, nedeler ile sonuçlar arasında illiyet bağı oluşturabilmesi ve farklı varyasyonlar karşısında yolunu tespit edebilmesi oldukça güçtür. Asırlar boyunca mitler, dinler, ve görenekler bireylerin varoluşuna Allah'a doğaya, siyasal iktidara ve sosyal çevreye ilişkin sorularına bir anlamda cevaplar üreten inançlar ve kuralları, hazır paketler şeklinde bireylere sunmuş, bu şekilde devam edegelmekte olan siyasal ve sosyal düzenin doğru, tam da olması gerektiği gibi olduğuna dair inancı pekiştirmiş, var olanı izah etmekle kalmayıp

---

¹⁰⁶ Ekin Kadir Selçuk, a.g.e., 87

“daha iyi bir insan ve toplum nasıl olmalıdır?” sorusuna da cevaplar aramıştır. Modern dönemin ortaya koymuş olduğu “bilgi” anlayışının ürünü olan ideolojiler de, bu çerçevede, kendi kendini açıklamayan, kendini ele vermeyen sosyal gerçekliği deşifre etme işlevini gören anlaşılır duruma dönüştüren, bunların yanında da sosyo-politik tercihler karşısında rotayı belirleyecek, bireyin tercih yapmasını kolaylaştıran bir araç olmuştur.¹⁰⁷

İdeolojiler insanın bilişsel yapısının imal etmiş olduğu fikirler silsilesidir. Bu bağlamda ele alındığında iradi olduğu söylenebilir. Sosyal yapıyı ve kişiyi belirli bir hedefe yönelik olarak hareketlendirme özelliği bulunmaktadır. Kültür gibi ideolojiler de, sosyal yapıyı oluşturan kimselere kimlik inşa ederler, ancak kültürün verdiği kimlikten bu kimlik farklıdır; bu, toplumun birey için tasavvur ettiği kimlik ve rol değildir; daha geniş bir çerçeve sunan ve tutarlı bir dünya görüşünün içinde nasıl bir rol ve misyon üstlenmesi gerektiğini ve nerede yer aldığı içeren bir kimliktir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde ideoloji, “ben kimim?” sorusuna verilen cevaptır. Bu kimlik, aynı zamanda pasif değil aktif bir kimliktir; bireyi harekete geçiren, onu ideolojinin çizdiği ideal sosyo-politik düzenin kurulmasında rol almaya teşvik eden bir kimliktir.¹⁰⁸

Bir toplumsal hareket olarak başlayan Mücadele Birliği uzunca bir süre, belli bir kitle oluşturup, bu kitleyi harekete geçirebilecek kapasite oluşturabilmesi için kitleye dönemin sorunlarına uygun yanıtlar üretebilecek ideolojik örgüye sahip olması ve bu ideoloji çerçevesinde kitleye bir kimlik kazandırılması gerekiyordu. Kuruluş aşamasından itibaren, başta Aykut Edibali olmak üzere kurucu kadro, hareketin doğduğu muhafazakar tabanın gerçekliği ile örtüşen, onların sorularına yanıt verebilecek, beklentilerini karşılayacak ve onlara birlikte hareket etme motivasyonu sağlayacak ideolojik çalışmalar yürütmüşlerdir. Bu çalışmalarla aslında dönemin Türkiye’inde Muhafazakar çevrelerde birbiri ile çoğu zaman iç içe geçmiş Muhafazakarlık, Mukaddesatçılık, İslamcılık ve Milliyetçilik fikirleri çerçevesinde bir ideolojik örgü oluşturulmaya çalışılmıştır.

---

¹⁰⁷ H. Birsen Örs, “*Post Modern Dünyada İdeolojinin Dönüşümü*” İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, (40), 2009, 2-3

¹⁰⁸ H. Birsen Örs, a.g.e., 4

Mustafa Aydın'a göre, döneminin sağ sol ikileminde sağcı kutupta yer alan saf İslamcılık ile salt milliyetçilik arasında kendine has bir noktada faaliyet göstermiş eğilimleri ve hissiyatı itibariyle İslamcı kültürel söylemi ile Milliyetçidir. Genel olarak Mücadele Birliği'nin adı, hareketin oluşturmuş olduğu metinlere göre, dışarıdan ve içeriden zaafa uğratılmış bunalımlar içerisinde kıvranan toplumun yine millet ideolojisine bağlı olarak kurtulması için verilecek olan mücadeleyi temsil eder. Burada hareketin omurgasını oluşturan objenin tam olarak dinimi toplumu referans aldığı tam olarak net değildir. Yani hareket nereye yerleştirileceği sorusuna salt İslamcı bir ideolojinin ikamesi yanıtını da toplumsal bir mücadeleyi içeren bir milliyetçilik yanıtını vermek kolay değildir. Çünkü Mücadele Birliği'nin ortaya koymuş olduğu metinlerde bunlar birbirini için vardır. Geleneksel kültürde mücadele kavramı, çok boyutlu bir faaliyet şekli olan cihattan farklı bir şekilde fiili çatışma olarak anlamlandırılmaktadır. Ancak vuruşmadan farklı bir biçimde fikri münazara ve tartışmaları da içerir. Bu sebeptendir ki, klasik mantıkta çelişik düşünce biçimine cedel ismi verilmiştir. Bu bağlamda ele alındığında Mücadele Birliği'nin kavgası sokakta verilen fiili kavgayı değil düşünce ortamlarında verilen cedeli temsil etmiştir.¹⁰⁹

Hareketin sıklıkla dikkat çektiği “İlmi Sağ” kavramı üzerinde durulacak olursa, Mücadele Birliği, dönemin Türk siyasal yaşamında sağda konuşlanmış olan bütün aktörlerin tersine sağcı kimliği içselleştirmiş ve kendisinin sağcı kimliğini altını çizerek vurgulamıştır. Fransız İhtilali'nden bu yana sağ- sol tezatlığından öteye Soğuk Savaş atmosferinin de etkisiyle bu süreçte Türk siyasal yaşamında sağcılık, esas olarak sol karşıtlığı temelinde reaksiyoner bir söylem şeklinde inşa edilmişti. Dönemin bu anlayışının farkında olan mücadeleciler, sol karşıtlığının oldukça güçlü hatta varoluşsal neden olarak ifade edilebilecek ölçüde bir tepkiye sahip oldukları halde, İlmi Sağ'ın sadece bir sol reaksiyonla sınırlı olmadığını da ifade etmişlerdir.

İlmi Sağ, insanın biyolojik ve aynı zamanda “ideolojik” bir varlık olduğu iddiasıyla başlar. Bu çerçevede bir insanı harekete sevk eden ve yönünü tayin eden üç temel unsur bulunmaktadır. Bunlar “*Varlığın idamesi, neslin devamı ve ideolojik yapının tezahürlerine tabi olmaktır.*” İnsanı biyolojik bir varlık şeklinde kabul eden

---

¹⁰⁹ Mustafa Aydın, a.g.e., 453

İlmi Sağ, varlığın sürdürülebilmesi için neslin korunması ve devamının sağlanması gerektiği eğilimini taşır. Bu biyolojik döngü ise, lise düzeyindeki biyoloji, kimya, fizik bilgileri ile açıklanmaya çalışılır. Daha sonra insanın bilişsel özellikleri üzerinde ideolojik yönü ortaya koyulmaya çalışılır. Yani insan, “*Bütün bunlardan başka insan ideolojik bir varlıktır. Her insan -müspet veya menfi- doğru veya yanlış -sarih veya müphem- bir inancın sahibidir.*”¹¹⁰ Bu çerçevede İlmi Sağ’a göre, ideolojik bir varlık olarak insan, belli bir bilinç seviyesine ulaştıktan sonra, hayatla ilgili, evrenle ilgili ve kendisiyle ilgili bir sorgulama sürecine girecektir. Bu ontoloji, varoluş sorgulaması netice itibarıyla insanı bir inanca ulaştıracaktır. Bir siyasi ideolojiyi veya felsefi ekolü bir sahiplenme de inanç çerçevesinde ele alınabilir. Buna İlmi Sağ’ın söyleminde doktrin, akide denir. Doktrinler insanlara evrenin ve hayatın varoluşuyla alakalı temel bir açıklama getirmektedir.¹¹¹

Mücadele Birliği’nin ideolojik yapısının teşekkülünde İlmi Sağ ile ortaya konulan temel ilkeler yapılandırıcı bir etkiye sahip olmuştur. Bu çerçevede, Yeniden Milli Mücadele Dergisi’nin ilk sayısında “*Neden İlmi Sağ*”, başlıklı yazıda bu ilkelerin temel amaçları şu şekilde izah edilmiştir:

Aşağıda okuyacağınız inceleme, İlmi sağ açısından insan ve cemiyet buhranının kanunlarını tespiti yarayan bir incelemedir. Bütün Türkiye de milletimizin içinde bulunduğu buhran hissi bir tarzda kavranmış sayılabilir. Varlığı şaşmaz bir gerçek olan buhranımız, siyasi, ahlak, iktisadi ve kültürel vasıflar göstermektedir. Buhranımız hakkında doğru bir teşhis, doğru çözüm yoluna götürecekt tek anahtardır. Bu inceleme; milletimizin buhrandan kurtuluş mücadelesinde milli vasıf taşıyan bütün kadrolara ve bu milletin evladı olduğunu hisseden bütün vatanperverlere teorik ve pratik rehberlik vazifesi yapacaktır. İncelemenin başlığından da anlaşılacağı gibi, incelemenin mevzuu sadece cemiyetin buhran kanunlarını incelemek ve bundan mücadelemizin istifade edeceği dersleri çıkarmaktan ibarettir. Şu halde okuyacağınız inceleme; İlmi sağ anlayışının bir hayati vakiya tatbik edilmesinden doğmuştur.¹¹²

Mücadele Birliği kavramında yer alan birlik terimi, sosyolojideki tek eksenli, tek ilkeli, tek yönlü topluluk gibi beşeri teşekküllerin tersine çok etkenli birliktelik anlamını taşımaktadır. Burada kullanılan birlik kavramı muhtemelen bu teknik manasından daha çok güncel yaşamdaki manasını vurgulamıştır. Genel olarak da, bir hedef çerçevesinde toplanmış insan birlikteliklerini ifade ediyordu. Yani millet ideolojisinin hayat bulması, toplumun içinde bulunduğu bunalımdan çıkabilmesi için teşekkül ettirilmiş bir mücadeleci topluluğuydu. Mücadele Birliği’nin kimliğini

¹¹⁰ Neden İlmi Sağ” *Yeniden Milli Mücadele Dergisi*, Sayı.1, 3 Şubat 1970, 1

¹¹¹ Ekin Kadir Selçuk, a.g.e., 104-105

¹¹² “Neden İlmi Sağ” a.g.e., 1970, 1

ortaya koyan ve sahip olmuş olduğu çizgiyi yansıtan, teşkilatın resmi olarak kuruluşunun ikinci yılından itibaren neşredilmeye başlanan derginin de adı olan “Yeniden Milli Mücadele” kavramıdır. Bilindiği üzere, Milli Mücadele, Mondros Ateşkes Antlaşmasından sonra Osmanlı topraklarının işgali üzerine Anadolu’dan doğmuş, işgale karşı başkaldırmanın adıdır. Mücadele Birliği’nin kabulüne göre, düşman işgaline karşı verilmiş olan bu mücadelenin istenilen sonuçları elde edilememiştir. Toplumun içinde bulunduğu buhranlardan çıkaracak yeni bir mücadelenin verilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede değerlendirildiğinde Mücadele Birliğine göre, verilecek olan mücadele Milli Mücadele’nin elde edilemeyen sonuçlarını kazanmak için verilecektir. Bu hedef aslında Yeniden Milli Mücadele Dergisi’nin ilk sayısında şu şekilde ifade edilmiştir.¹¹³

1683 Viyana bozgunundan beri, milletimizin devam eden mücadelesi ne yazık ki, mağlubiyetle neticelenmiştir. Bu tarihten itibaren en azından, Türkiye’nin on misli toprak parçasını, ata yadigarı camilerini, mescitlerini, medreselerini, her türlü zenginliğini ve milyonlarca şehidin mezarını bırakarak, Türkiye topraklarına sığınmış vaziyetteyiz. Vatanımızın üzerinden kavurucu bir alev dalgası halinde geçen ve yer alan hala kapanmayan Rus, Sırp, Bulgar zulmü: mukaddes bir kin halinde Anadolu’nun her köyünde, vicdanları ürperten birer milli matem hikayesi olarak anlatılır, durur. Milletimizin nimetleri ile beslenen kavimleri, büyük devletimize karşı bir hıyanet hançeri olarak bilenen sinsi İngiliz politikasının, zehrini aldığı Beynelmîlel Yahudi politikası ihanetleri anlatılarak bitirilemez. Milletimizin unutamadığı ızdırabını ve hissen tespit ettiği sebeplerini ne yazık ki, bugün bu milletin rehberi durumunda olanlar hissetmemektedirler. Bugün milletimizin korkunç bir buhran içine düştüğünü herkes söylemektedir. Ne yazık ki, milletin içinde yüzdüğü buhran son derece basit sebeplere bağlanmaktadır. Şurası şaşmaz bir gerçektir ki hiç bir şey kendiliğinden doğmadığı gibi, buhranımızda sebepsiz değildir. Milletimiz ve koruyucusu olan devletimiz, bütün millet düşmanlarının hain işbirliği neticesi ve içimizdeki bozguncuların suikastlarıyla yıkılmıştır. İstiklal Harbinde dökülen şehit kanları karşılığında kurulan devletimiz ise bugün, beynelmîlel kuvvetlerin kullanmaya hazırlandıkları bir kuvvet halindedir. Devletimizi gayri milliliğe sürüklemek ve beynelmîlel Yahudiliğin emir erliğine düşürmek için girişilen tertipler hala devam ediyor, işte ihanetleri sabit olan Gomeller, Türkiye’yi hazırlanan plana uygun olarak soy, soğana çevir ve sonra Türkiye Devletini Avrupa pazarlarında temsil eder. İçinde yüzdüğümüz buhran, ne sebepsizdir, ne de küçüktür. Milletimizin buhranı, milletimizin asırlardan beri yaptığı mücadeleyi kaybetmesinden doğmaktadır. Ve kelimenin tam manasıyla, yuvarlandığımız buhran korkunçtur. Millet düşmanlarının, milletimizi köleleştirmek için, sürdürdükleri sınırsız harp, önce imanımızı, ahlakımızı ve kültürümüzü kemirirken; diğer taraftan zenginliğimizi çalarak tam bir esaretin içine yuvarlamak istemektedir. Millete hayat veren İdeallerin alçakça darbelenmesi neticesi, siyasi, askeri, ahlaki ve kültürel alanda hıyanet tomurcuklandı. Milletimizin zafer ve şeref tacı düştü.¹¹⁴

Hareketin kimliğinin inşasında ve ideolojisinde başat bir obje olan millilik kavramı da üzerinde durulması gereken bir konudur. Çünkü ulusal ya da milli tanımlaması modern devlet yaklaşımında her şeye farazi bir topluma atıfta bulunarak

¹¹³ Mustafa Aydın, a.g.e., 453.

¹¹⁴ “Neden Çıkıyoruz”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.1, 3 Şubat 1970, 1

meşruiyet elde etme yoludur. Milli, millete ait olan anlamında kullanılırken millet denen sosyal olgu ise, merkeziyetçi bir hükümet demek olan modern devletin inşa ettiği bir şeydir. Bu nedenle, millet ideolojisi devlete nispetle milliyetçilik olabileceği gibi, salt millete nispetle İslam da olabilir. Mücadele Birliği'nin millet kavramını kullanımında önceleri İslami temsil ediyormuş gibiyse de sonraları belirgin bir milliyetçilikde kendisini hissettirebilmiştir.¹¹⁵

Mücadele Birliği'nin kimlik kodları incelendiğinde kuruluş aşamasında özellikle İslami referanslar çok belirgin olsa da ideolojik olarak siyasi İslamcılığı hiç bir zaman özümsememiş ve de savunmamışlardır. Hareketinin benimsemiş olduğu beş temel ilkedden sadece İslam ile alakalı olanı “*İslam'a saygılı olmayı*” salık vermesidir. Sonraki yıllarda teşkilatı terk ederek hareketi milliyetçiliğe kaymakla ve şeriata bağlı olmamakla suçlayanları sloganik olmakla, metotsuzlukla eleştirirler. Eğitime, kültürel çalışmanın gerekliliğini ön plana çıkartırlar. İrfan Küçükköy bu konu ile alakalı şunları ifade etmektedir:

İslam'ın politika arenasında argüman olarak kullanılması da, Müslümanlara çok pahalıya mal olmuştur. Mücadele Birliği olarak biz, İslami konuların politika malzemesi yapılmasına karşı idik. Biz zor bir yolu seçmiş idik. Sosyal ve kültürel hayatta İslam'ın saygın yerini almasını istiyorduk. İslami sloganları kullanarak, İslam'ı politika gündemine taşıyarak, kısa yoldan hedefe varmak isteyenler milli ve dini hayatımıza önemli zararlar vermişlerdir.¹¹⁶

Mücadele Birliği'nin amblemi kimliğinde harmanladığı objelerle özdeşleşmektedir. Kırmızı zeminin üzerinde bir kitap, kitabın üzerine konuşlandırılmış bir sağ yumruk, yumruğun arkasında bir yıldız. Kırmızı renk toplumu temsil eden kanı, kitap, irfanı ve bilgiyi, mücadeleçilerin sıkça kullanmış oldukları millet ideolojisini, kitabın üzerindeki yumruk güç ve kudreti, ideolojinin ancak güç harcanarak hakim kılınabileceğini, yıldız ise, milletin açılacak olan bahtını ve ikbalini simgeliyordu. Amblem bu objelerle değerlendirildiğinde, hareketin kimliğinin üzerinde İslamcı bir yaklaşımdan daha çok toplumsalcı bir anlayışın daha çok yansıttığı görülebilmektedir. Mücadeleciler İslami objeleri kullanıyor ya da İslami hassasiyetleri bulunuyor olsa da, hareketin doğasında İslam'ı da kapsayan kendine has bir milliyet anlayışı bulunmaktaydı.¹¹⁷

---

¹¹⁵ Mustafa Aydın, a.g.e., 453

¹¹⁶ İrfan Küçükköy, a.g.e., 336

¹¹⁷ Mustafa Aydın, a.g.e., 453

2.6. Mücadele Birliği'nin Siyasallaşma Süreci

Mücadele Birliğinin kuruluş döneminde insan kaynaklarının genel özelliği hemen hemen çoğunun üniversite öğrencisi ya da mesleğe yeni atılmış genç memur kesimi olduğundan, hareketin dernekleşme süreci ve takip eden süreçte dönemin siyasi partiler kanununun belirlemiş olduğ u parti kurma yaşı olan 30 yaşı n altındaydılar. Mücadele Birliği kurucuları ilk dönemden başlayarak bir parti teşkilatı altında organize olup siyasal yaşama katılmayı düşünseler de hem yasal yaş sınırına takılmalarından dolayı hem de bu konuda henüz yeterli tecrübeye sahip bulunmamalarından dolayı, ilk dönemlerde böyle bir teşebbüste bulunmamışlar, dernekleşmekle yetinmişlerdi.¹¹⁸

Daha sonraki süreçte ise, hareketin lideri Aykut Edibali'nin henüz hukuk fakültesinden mezun olamamış olması aynı zamanda hareketin diğer bir önemli ismi olan Yavuz Aslan Argun'un 1969 yılında Yıldız Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'nde vuku bulan bir kavgadan sonra tutuklanması ve bu olay nedeniyle dört yıl hapiste kalması. Argun 1973 yılında tutuklandığı davadan beraat edecek ve 1973 yılında tahliye edilecektir. Dolayısıyla bu yıllarda lider kadro, bu tür nedenlerden dolayı siyasi parti kurma girişimi için müsait olmamışlardır. Diğer bir sebep de, 1971 Muhtırası sonrası ülkede oluşan siyasal iklimin etkisidir. Bu süreçte ülkenin yoğun bir komünist tehdit altında olduğunu düşünen Mücadeleciler, siyasal bir parti kurma yerine dernek ve basın çalışmaları ekseninde kendilerini antikomünist faaliyetlere adayacaklardır. Bu süreçte Türkiye'de yaşanan gelişmelere karşı hareketin kendisini antikomünizm ile sınırlandırması ve Muhtırayı destekler nitelikte hareket etmesi, hareketten kopmalara neden olacaktır.¹¹⁹

1970'ten sonra insan kaynaklarında yaşanan kayıpla duraklama süreci içerisine giren hareket, bu dönemden itibaren kavgadan uzak durmuş, silahlı eylemlere girmemiştir. Yayın organlarında silahlı çatışmanın bitirilmesi konusunda sık sık çağrılarda bulunulmuştur. Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde ülkede yaşanan silahlı çatışmanın dış güçlerin oyunu olduğ u şu sözlerle

---

¹¹⁸ İrfan Küçükköy,a.g.e., 164

¹¹⁹ İrfan Küçükköy,a.g.e., 165-166

açıklanmıştır; “Ülkemize hazırlanan kanlı kardeş kavgasına alet olmayalım. Türk milletine düşman güçlerin oyunlarını bozalım. Türkiye’imizi iç harbin içine sürüklemek isteyenlerin hayallerini kursaklarında bırakalım.”¹²⁰

Sağ ideolojiyi temsilen MHP, AP, MSP, Demokratik Parti ve Güven Partilerinin 1973 seçimlerine girmiş olması, Mücadele Birliği Hareketi’nin siyasallaşma noktasında aslında geç kaldığının da önemli bir göstergesidir. Bu süreçte partisi bulunmayan hareket, seçim stratejisi olarak gerek yayın faaliyetlerinde gerekse de dernek çalışmalarında milliyetçi partilere birleşmeleri noktasında telkinde bulunmuştur. Hareketin bu süreçte partileşememesinin en büyük handikabı, zaten güç kaybeden teşkilatın ön plana çıkan isimlerinin sağdaki partilere yönelmeleri olmuştur. Bu durum ise, hareketin kan kaybını hızlandırmıştır. Alparslan Türkeş, bu süreçte, Mücadele Birliği Derneği Genel Başkanı Necmeddin Erişen’i MHP’nin gençlik teşkilatlarının başına geçmesi için çağırırsa da, bu davet hareket tarafından reddedilmiştir.¹²¹

Bununla birlikte bir siyasi parti çatısı altında siyaset yürütmeseler de Mücadele Birliği, siyasal yaşamdan da soyutlanmamışlardır. Bu dönemde Millet Partisi’nin teşkilatlarını ele geçiren Mücadele Birliği, bu partinin teşkilatlanmasını yayarak siyasal arenada etkili olmak isterler. Ancak hareketin tabanı bu girişime çok sıcak yaklaşmadığından bu girişim de istenilen neticeleri vermez. Bu gelişmeden sonra hareketin lider kadrosunda liderliğini Süleyman Demirel’in yaptığı Adalet Partisi çatısı altında siyaset yürütmek ister. Öncelikle böyle bir düşüncenin oluşmasında AP’nin gençlik teşkilatlarını kontrol ederek parti üzerinde etkili olma düşüncesi yatmaktadır. İrfan Küçükköy bu amaçla Aykut Edibali, Yıldırım Kemal Akıncı ve Kemal Yaman’dan meydana gelen bir grup olarak Süleyman Demirel ile görüşme yaptıklarını belirtmektedir.¹²²

Kemal Yaman bu görüşmeyi şu şekilde aktarmıştır: “Demirel’in masasının üzerinde Yeniden Milli Mücadele’nin son sayısı duruyordu. Başyazıyı okumuş, bize yazıdan parçalar aktarıyordu. Bizimle ilgilendiğini göstermeye çalışıyordu. Sonunda bir anlaşmaya varıldı. Fakat Aykut abi tam ikna olmadı, bu fırsatı

---

¹²⁰ Yeniden Milli Mücadele, Sayı. 257, 31 Aralık ,1974

¹²¹ İrfan Küçükköy, a.g.e., 165-166

¹²² İrfan Küçükköy, a.g.e., 173

değerlendirelim ama Demirel çok kurnaz, dikkatli olalım dedi.”¹²³ Oluşan bu mutabakatın fiili bir yansıması olarak Adalet Partisi’nin Bursa mitingini, miting tecrübesi yüksek olan Mücadele Birliği organize eder. Küçükköy, “5 Mart 1977 tarihinde yapılan mitingin pankartlar ve sloganlarla hareketin mitingine dönüştüğünü” söylemektedir. Mücadele Birliği’nin AP tecrübesi, hareket’in lider kadrosundan olmayan kişilerin AP’den milletvekili aday olmasıyla birlikte daha fazla devam etmez.¹²⁴

2.7. Mücadele Birliği’nin Basın-Yayın Faaliyetleri

Fikri kutuplaşmanın derinleşmeye başladığı 1960’lı yılların sonlarında milliyetçi muhafazakar bir dünya görüşüne sahip gençlerden teşekkül eden Mücadele Birliği, hem kendi kimliğinin inşasında hem de sahip oldukları yaşam felsefesinin tezahürü olarak ortaya çıkan ülkedeki ve dünyadaki gelişmeleri aksettirmek için basın yayın faaliyetlerine önem vermiştir. Yayın faaliyetleri hem ilk dönemlerde hızla genişleyen hareketin kadrolarının eğitiminde materyal olmuş, hem de kendi düşünceleri ekseninde bir kamuoyu oluşturmak için önemli bir araç olmuştur. Önceleri kitap basımı ile başlayan neşriyat faaliyetleri maddi imkanların elverdiği ölçüde genişlemiş ve okuyucu kitlesi ile tesis edilen bağın güçlendirilmesi için periyodik yayınlar da yayınlanmaya başlanmıştır.

Mücadele Birliği’nin neşretmiş olduğu ilk yayın, 1968 yılında Necmeddin Erişen adına bastırılan “*Gerçek Emperyalizm*” isimli kitaptır. Kitapta emperyalizmin dünyada nasıl etkili olduğu bu hakimiyeti tesis etmek ve devam ettirebilmek için ne tür faaliyet yürüttükleri anlatılmıştır. Hareketin bir anlamda neşriyat faaliyetlerini yürütmek için 1970 yılında kurulan Otağ Yayınevi, hem hareketin ideolojisini yansıtan eserlerin yayınlanmasında hem de pazarlanmasında önemli bir misyon üstlenmiştir. Otağ Yayınevi’nin neşrettiği ilk kitap olan, “*Milli Mücadele’de Kadroların Vazifeleri*” ise, bir anlamda hareket kadroları içinde yer

¹²³ Ekin Kadir Selçuk, a.g.e., 56

¹²⁴ Küçükköy, a.g.e., 235-238

alan bireylere yön gösteren ve rehber niteliğinde olan bir çalışmadır. Aykut Edibali adına neşredilen eser ve daha sonra neşredilecekler bir anlamda hareketin entelektüel temellerini oluşturmuştur denilebilir.

Hareket'in ideolojik alt yapısının oluşmasında katkısı olan diğer kitapların başlıcaları, “İslam İnancının Temelleri - Akaid”, “Millet Düşmanlarının İhanet Planları Belgeler”, “Komünist İhtilale Karşı Tedbirler” “Türkiye’de Sol Hareketler”, “Rusya ile Çin Arasında Türkistan”, “Doğu Türkistan İnsanlıktan Yardım İstiyor”, “Yeni Sol”, “Doğu Türkistan Davası” ve bir çeviri kitabı olan “Beynelmilel Yahudi” , “Türkiye'nin Kıbrıs Politikası Ne Olmalıdır?”dir.

Mücadele Birliği'nin yayın faaliyetleri çerçevesinde periyodik yayınlar üzerinde de durmak gerekir. Bu bağlamda hareketin en uzun süreli ve düzenli yayın faaliyeti 3 Şubat 1970'den 18 Mart 1980 tarihine kadar kısa aralıklar yaşanmış olsa da yayın faaliyetini sürdüren Yeniden Milli Mücadele Dergisi'dir. Dergi, hareketin mesajlarını aktarmada ve kamuoyu oluşturma çabalarında önemli bir misyon üstlenmiştir. Bunun dışında daha çok edebiyat ağırlıklı olan Pınar Dergisi, 1978 yılına kadar yayın faaliyeti sürdürmüştür.

3. BÖLÜM

MÜCADELE BİRLİĞİ'NİN YAYIN FAALİYETLERİ VE KAMUOYU OLUŞTURMA ÇALIŞMALARI

3.1. Basın-Yayın Faaliyetleri Ve Kamuoyu Oluşturma

Kitle iletişimi, medya kuruluşlarının mesajlarını geniş kitlelere ulaştırdığı ve bu mesajların izleyiciler üzerinde etki bıraktığı bir süreçtir. Toplum genelinde faaliyet gösteren iletişim süreçlerinden yalnızca biridir. İletişim teknolojilerindeki gelişmeler ile insanlar, sosyal yaşamlarında bilgi alışverişinde ve paylaşmada büyük dönüşümler yaşadılar. İletişim araçları arasında yayın yapan televizyon, radyo ve basılı yayın belli bir merkezde oluşturulan mesajların topluma iletilmesinde önemli rol oynamaktadır. Mesajın göndereni genellikle bir organizasyonu temsil eden profesyonel bir iletişimcidir.¹²⁵ İnsan yaşamının bütün alanlarında etkili olmaya başlayan kitle iletişim araçları, bireylerin sosyalleşmesinin yanında, toplumun şekillenmesinde de önemli bir role sahiptir. Daha çok sosyal bir yapı içerisinde meydana gelen bir etkinlik olan kitle iletişimi, işlevsel ve yapısal bir takım niteliklerinden dolayı, sanat, bilim ve eğitim gibi diğer kurumlar ve bilgi kaynaklarından farklılıklar arz etmektedir. Bunun yanında, diğer kurumlarla karşılaştırıldığında kitle iletişim araçlarının diğer bir niteliği ise, daha fazla insana ulaşması ve süreç bakımından insanları ebeveynlerinden, okuldan, diğer kurum ve kaynaklardan daha uzun süreli etkilemesidir. Kitle iletişim araçları içerisinde basın yayın organları önemli bir yer tutmaktadır.¹²⁶

Birey ve toplumun hayatında son derece etkili olan basın yayın organları, ürettiği farklı içerikler vasıtasıyla bireyi ve toplumu yönlendirmekte, eğlendirmekte, etkilemekte, bilgilendirmekte ve haberdar etmektedir.¹²⁷ Basın yayın organları yerelde, ülkede ve dünyada neler olduğunu halka duyurmada merkezi bir rol

¹²⁵ B. Özcanar ve G. Dağlı, "The Impact of Mass Media Tools on Students at the HighSchool Level" *Anthropologist*, 2016, 23(1-2), 152-162. 152-154

¹²⁶ Quail, D. M. (1994). *Mass Communication Theory: an Introduction*. London: Sage 51-52

¹²⁷ M.S. Köseadağ ve K.Ö. Ertürk, "Türkiye'deki Yazılı Basında Zeytin Dalı Harekatı; Sabah, Hürriyet, Milliyet", Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 2016, 6(2), 1520-1535, 1522

oyunmaktadır. Okuyucular, ne olup bittiğine dair doğrudan bilgiye veya deneyime sahip olmadığı durumlarda, bilgi almak için özellikle medyaya bağımlıdırlar. Sosyal bilimlerdeki merkezi bir soru, kitle iletişiminin sosyal ve politik sonuçları ne ölçüde etkileyebileceğini anlamak olmuştur. Gerçekten de, pek çok bilim adamı, medyanın etkilerini, politik destek ve seçim davranışlarından şiddetin sürdürülmesine kadar geniş bir alanda incelemektedir. Medyanın ilk iki işlevi haber ve bilgiyi sağlamak ve yorumlamaktır. Üçüncüsü ise, toplumsal normları yansıtma ve etkileşim olanağı yaratmasıdır. Medya, kültürel mesajların vericileri olarak hizmet eder ve kitlelerin kabul edilebilir davranış biçimlerinin neler olduğunu anlamalarına imkan tanır. Basın yayın organları, inançlar, tutumlar, davranışlar sosyal normlar üzerindeki etkileri aynı zamanda kamuoyu oluşturma sürecidir.¹²⁸

Kamuoyu terimi içerisinde bulunan “kamu” sözcüğü kısaca “grup” ve “oy” sözcüğü de kısaca “kanaan” manasını taşımaktadır.¹²⁹ Sosyal çevrede hayat süren farklı grupların farklı konularda farklı tutum ve kanaatli bulunduğu düşünülürse, kamuoyunun yalnızca çoğunluğun kanaati olduğunu belirtmek yanlış olacaktır. Azınlık ve çoğunluk kanaatlerinin karşılıklı etkileşmesinin de bir son ürünü kamuoyunu oluşturmaktadır.¹³⁰ Özetle kamuoyu, “belirli bir zamanda, belirli bir tartışmalı sorun karşısında, bu sorunla ilgilenen kişiler grubuna ya da gruplarına hakim olan kanaattir; ancak bunun kendini etkin olarak duyuran kanaat olduğunu da eklemek gereklidir.”¹³¹ Başka bir deyişle, “sosyal yaşamın çeşitli güçlük ve problemleri karşısında belirli bir yerde, belirli bir zamanda, belirli bir insan grubu arasında yaygın bakış açıları ve düşünceyi anlatan bir kavramdır.” Bilginin sosyal güç için bir temel olarak önemi, birçok bilim adamı tarafından belirtilmiştir. Fakat daha az takdir edilen şey, bilginin kontrolünün iktidarın geliştirilmesi ve sürdürülmesi için merkezi olmasıdır. Bu bağlamda bilgi dağılımında önemli bir role

---

¹²⁸ Domenach, J. M. (1995). “Politika ve Propaganda”. (T. Yücel, Çev.) İstanbul: Varlık Yayınları, 23

¹²⁹ Bektaş, A. (1996). “Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi”. Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 1996, 41-44

¹³⁰ A.M.Vural. (1999). “Yerel Basın ve Kamuoyu”. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir, 1999, 1

¹³¹ Eren, V., & Aydın, A. (2014). “Sosyal Medyanın Kamuoyu Oluşturmadaki Rolü ve Muhtemel Riskler.” KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2014, 16(1), 298

sahip olan basın yayın araçları, kamuoyunun oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Basın yayın organları tarafından sunulan farklı görüşler ve aydınlatıcı haber ve bilgiler, çoğu zaman kritik meseleleri merak eden toplumların algı ve tutumlarında olağanüstü bir etkiye sahiptir. Özellikle kitle iletişim araçlarının ürettikleri medya içerikleri içinde yer alan haberler de güncel yaşamın vazgeçilmez bir rutini olarak, kişilerin içinde yaşadıkları dış dünya ile olan enformatik bağlarını düzenleyen periyodik gerçekliği üretmektedir.¹³²

Haber kaynağı olarak kitle iletişim araçlarında kullanılan söylem, içeriği oluşturan olay örgüsü, kullanılan göstergeler, olay örgüsünün öznel konumundaki kişiler, temsil yoluyla gerçekliği yeniden inşa etmektedir. John Fiske, doğruluk, önyargı ya da tarafsızlık ile ilgili soruları ön plana çıkaran haber teorilerinin, ampirik gerçeklik kavramına dayandığını öne sürmektedir. Gerçekliğin inşasında en önemli araç haberde kullanılan dil, habere konu olan olayın, ülkenin, kurumun ya da kişilerin görünürde fark edilmese bile olumsuz veya daha doğrusu gerçekten uzak bir şekilde anlatılmasında rol oynayabilmektedir.¹³³

Basın-Yayın organları kitle iletişim sürecini sağlar ve “dünyanın özel bir görüntüsünü yaratmak için bireyin ve toplumun bilişsel olarak işlenmesine” yönelik ideolojik kaynaklarını sağlar. Basın-Yayın organlarının gelişmesi ve sanal bilginin genişlemesi ile söylem üzerinde günümüzde daha çok durulmaktadır. Söylem özünde, sosyo-psikolojik ve kültürel, disiplinler arası bir niteliğe sahiptir. Sözen’e göre söylem; “bir meta-eylemdir ve ideoloji, bilgi, diyalog, anlatım, beyan tarzı, müzakere, güç ve gücün mübadelesiyle eyleme dönüşen dil pratiklerine ilişkin süreçlerdir. Söylem sosyal, siyasi, kültürel, ekonomik alanlar gibi, sosyal hayatın tüm yönleri ile ilişkilidir.”¹³⁴ Genellikle farklı sosyal kitle grupları üzerinde farklı biçimlendirici bir etki yaratır. Basın yayın organlarının editörünün bilişsel sistemlerine, bir metnin yöneldiği hedef kitlenin özelliklerine ve metinde ortaya konan dilsel ve dil bilgisel besleme bilgisine dayanan farklı bir medya söylemi

¹³² G.Göker ve S. Keskin, “Haber Medyası ve Mülteciler: Suriyeli Mültecilerin Türk Yazılı Basınındaki Temsil”. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi 2015, (41), 229-256

¹³³ B. Özcanar ve G. Dağlı, a.g.e., 155

¹³⁴ Sözen, E. (1999). “Söylem: belirsizlik, mübadele, bilgi, güç ve refleksivite”. İstanbul: Paradigma Yayınları, 198

anlayışından bahsedilebilir. Herhangi bir konuşma, söz ya da yazı sosyal bir süreç olarak kabul edilir ve sosyal bir doğası vardır. Bu nedenle de söylem, sosyal bir olgudur ve sosyal bir zemin oluşturur. Bir söylem inşa etmenin temel amacı, popüler düşünceler, kültür inşası, sosyal süreçlerin oluşturulması ve söz konusu değerlerin ve konuların doğrulanması üzerinde etkili olmaktır. Toplumsal yapının hemen her alanında ya da toplumsal sürecin her katmanında iletişimin etkisini ve izlerini görmek mümkündür.¹³⁵

Bu durumda bir iletişim aracı olmanın ötesinde dil, hemen her türden ilişkinin kurulup üretilebildiği bir alan şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu özellikler yönüyle değerlendirildiğinde basın yayın organları toplumsal ve bireysel yaşam üzerinde çok büyük tesire sahiptir. İnsanlar arasında tecrübe, bilgi, düşünce, amaç ya da fikirlerin paylaşıldığı ve taşındığı bir alan olarak gazete ve dergiler toplumsal inşa işlevleri ve nitelikleri bakımından ortak çıkar ve amaçlar için kullanılabilir. Kamuoyunu oluşturan ve şekillendiren araçların en başında *“aile, eğitim, kültür, toplumsal kontrol mekanizmaları gibi kurumsal sosyolojik araçlar ve kanaat, motivasyon, algı, tutum gibi bireysel psikolojik araçlarla; siyasal grup ve partiler, baskı grup ya da örgütleri gibi siyasal araçlar ve medya”* sayılabilir.¹³⁶

3.2. Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nin Kamuoyu Oluşturma Girişimleri Çerçevesinde İç Ve Dış Siyasete Yönelik Fikirleri

1970'li yılların başından itibaren gerek kitap neşriyatı gerekse de periyodik yayınlarla yoğun yayıncılık faaliyeti içerisine giren Mücadele Hareketi, yayınlamış olduğu kitap ve dergi isimlerinden de anlaşılacağı üzere dönemin sağ-sol kutuplaşması içerisinde, sağ cenahtan düşman ya da tehlikeli olarak görülen kavram ve objelere karşı çok sert ve yoğun bir mücadele içine girmiş, bu çerçevede yayın faaliyetlerinin ana temasını bu karşı duruş teşkil etmiştir. Yukarıda da bahsettiğimiz üzere, 1970'li yıllar aslında siyasi hayatta istikrarsızlıkların yaşandığı, Soğuk Savaş

---

¹³⁵ Firoozi, H., Mostafaye, F., & Khaledian, M. (2015). *“The strategic role of the massmedia In strengthening the discourse of moderation and rationality”*. International Letters of Social and Humanistic Sciences, 25, 26-32

¹³⁶ B. Özcanar ve G. Dağlı, a.g.e., 155

rüzgarlarının Türkiye üzerinde de çok tesirli olduğu, bu çerçevede ideolojik kutuplaşmanın hat safhaya ulaştığı bir dönemdir. Aynı zamanda bu dönem, Türkiye'nin dış politikasında Kıbrıs sorunu gibi hayati bir önem atfedilen meselenin de sürekli gündemde olduğu ve Türkiye'nin Kıbrıs konusundan dolayı dış politikada özellikle Batı Bloğu tarafından yalnız bırakıldığı ve Türkiye'nin yeni eksenler aradığı bir süreçtir. İç ve dış politikada bu kaotik atmosferde Mücadele Hareketi basın yayın faaliyetleri ile kendi ideolojisi ekseninde kamuoyunu şekillendirmeye siyasete yön vermeye çalışmıştır. Bundan sonraki bölümlerde kamuoyu oluşturma çabaları ekseninde Mücadele Birliği'nin yayınlamış olduğu Yeniden Milli Mücadele Dergisi baz alınarak, iç ve dış politikaya ve güncel konulara yönelik fikirleri değerlendirilecektir.

3.2.1. Anti-komünizm

Soğuk Savaş'ın etkisi, Türkiye'de komünizm karşıtı yaklaşımların veya politikaların şekillenmesinde ön planda yer aldı. Anti-komünizm, Soğuk Savaş Dönemi'nde özellikle Batı Blogundaki propaganda direği idi. Kökleri Osmanlı Devletinin son dönemlerine kadar ulaşan Türk solu Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren baskı altına alınmış, önde gelen isimlerin çoğu tutuklanmış ve takibata uğramıştı. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyetlerin Türkiye'den Boğazlar ve Doğu Anadolu'dan toprak konusundaki talepleri yanında Soğuk Savaş'ın oluşturduğu soğuk iklimin de etkisiyle Türkiye'de sol hareketler üzerine daha sert gidilmeye başlamış, devlet aygıtları ile yapılan baskının yanında sola karşı milliyetçilik rüzgarları ile toplumsal bir cephe oluşturulmaya çalışılmıştır.¹³⁷

1950'lerden itibaren başlayan komünizmle mücadele düşüncesi ve pratikleri bir süreç olarak hem siyasal yaşamı hem de toplumsal yapıyı derinden etkilemiştir. Devlet destekli sağ yayın organlarında desteklenen anti- komünizm, genel olarak bir zihniyet haline dönüşmüş, sağın kendi kimliğini ve ideolojik örgüsünü inşasında araştırmakla kalmamış, bu antikomünist zihniyet, neredeyse bütün “sağ” siyasi

---

¹³⁷ Ertuğrul Meşe, “Komünizmle Mücadele Dernekleri Türk Sağında Antikomünizmin İnşası”, İstanbul, İletişim Yayınları, 2016, 12-14

söylemlerin meşruiyet kaynaklarından biri olmuş ve kendine hukuki, siyasi, ekonomik ve sosyal hayatta geniş ve etkin bir yaşam alanı bulmuştur. Bu süreçte, sürekli kendisini ithamlarından uzakta tutmaya gayret eden CHP bile ortanın solu söyleminden dolayı anti-komünist retorikinin kurbanı olmaktan kurtulamamıştır. 1970'lerin ortasına dek önce Milli Türk Talebe Birliği, ardından Yeniden Milli Mücadele gibi anti-komünist oluşumlar anti komünist propagandanın en önemli aygıtı haline dönüşürler.¹³⁸

Aslında 1960'ların sonlarında Mücadele Birliği, sağ sol kutuplaşmasının derinleştiği, ve Türkiye'de Komünizm ile Mücadele Derneklerinin ve sağ basının sert bir şekilde anti- komünizm propagandası yürüttüğü bir iklimde komünist tehlikeye karşı ülkeye sahip çıkma reflexleri ile teşekkül ettirilmişti. Doğmuş olduğu ortamda gelişen anti-komünist söylemi sahiplenen Mücadele Birliği'nin komünizm ile mücadelesinde el kitabı olan "*Komünist İhtilale Karşı Tedbirler*" isimli kitabında Edibali, komünizmin her şeyden önce bir milli güvenlik meselesi olduğunu, Türkiye'nin varlığının komünistlerce tehdit edildiğini Sovyetlerin ve onun uzantısı olan "*maske teşkilatların*", Türkiye'yi komünistleştirerek bir Sovyet uydusu haline dönüştürmeyi hedeflediklerini yazmaktaydı. Edibali, kitabında, Mücadelecilere ve Türk sağına en büyük hedef olarak komünistler ile mücadele edilmesini gösteriyordu.¹³⁹

İlk sayısından 22. sayısına kadar ön arka kapakta yayınlanan İlmî Sağ isimli, tefrika, Mücadele Birliği'nin doktrini olmak iddiasındaydı. İlmî Sağ'a göre, "*akaid hakkında varılan hüküm, aklın doğru kullanımıyla gerçekleşirse Hak'ka, yanlış kullanımıyla gerçekleşirse vehme dayanırdı, Hak'ka dayanan doktrin sağ, vehme dayanan doktrinler ise sol idi.*" İlmî Sağ, ideolojileri mana itibariyle tevhid ve şirk eksenini etrafında iki temel kutupta ayıştırmıştır. Karmaşık ilişkiler ağı ile örülen ideolojiler, bireyin öteki ile olan ilişkisinin sınırlarını tayin etmektedir. Bu çerçevede Komünizm ile mücadeleyi varlık ve yokluk mücadelesi şeklinde değerlendiren Mücadele Birliği, içinde bulunduğu dönemde sağ ideolojinin düşmanlaştırdığı komünizm ve sol hareketler ile mücadeleyi misyon edinmişti. Bu doğrultuda anti komünist bir kamuoyu inşası için yapılan propaganda da dönemin muhafazakar

---

¹³⁸ A.g.e., 12-14.

¹³⁹ A.Edibali, "*Komünist İhtilale Karşı Tedbirler*", Otağ Yayınları, 1976, 11

toplumsal yapısı için en geçerli objeler olan dini semboller önemli bir yer tutmuştur. Bu bağlamda sağcılık saf, arı, muhkem kullanımıyla İslam ile özdeşleştirilirken solculuk ise İslam düşmanlığı şeklinde düşmanlaştırılmaya çalışılmıştır.¹⁴⁰

Üniversitedeki sol hareketler üzerine Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nin 9. sayısında yer alan başyazıda ise şu vurgu yer alıyordu: “*Sabrı taşmaya başlayan millet, şimdi siyasi iktidarın üniversiteyi kızıl çetelerden devlet eliyle temizlemesini bekliyor.*” Üniversite öğrencisi Süleyman Özmen'in öldürülmesi üzerine kaleme alınan başyazıda “*Halkın sert tepkisi ile karşılaşan komünist ihtilâl hareketi üniversitede kudurmuşcasına bir terör hareketine girişmiş bulunmaktadır. Bir avuç teşkilatlı komünistin üniversite muhtariyetinin gölgesinden istifade ederek, üniversiteyi bir kızıl üs haline getirmek gayesiyle giriştikleri tedhişi kim durduracaktır?*” denilerek bu konuda kamuoyu oluşturularak devlet erkinin komünizm ile mücadele etmesi yönünde baskı oluşturulmaya çalışılır.¹⁴¹

Dergi, ülkede her alanda ve her kurumda komünizme karşı mücadelenin yürütülmesi gerektiğini vurgulamış, hemen hemen her sayısında komünist cereyanların Türkiye’de yürütmüş olduğu faaliyetleri deşifre etmeyi misyon edinmiştir. Dergi'nin ilk sayısında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde Anayasa Hukuku dersinde Marksist hukuk felsefesinin anlatılmasını ve bu bağlamda öğrencilere sorular sorulmasını bile komünist faaliyet şeklinde lanse eden dergi, “*Uyanan milyonlar, kendi cebinden alınan vergilerle tesis edilen üniversitelerinde: Marksizm propagandası yapanları affetmeyecek ve hesap soracaktır.*” şeklinde ihtarda bulunarak yetkililer göreve çağırılmıştır.¹⁴²

Mücadele Birliği'nin örgütlenme ilkelerini belirleyen temel metinlerde Komünist Partinin örgütlenişine yönelik Lenin'in yaptığı yorumlar ön plana çıkartılmıştır. Lenin'in devrim stratejisinden Mücadele Birliği'nin, bilhassa öğrendiği şey, solcuların kalıcı hiçbir değere sahip olmadığıdır. Bu bağlamda Makyavelist bir yaklaşıma sahip olan Komünistler şu şekilde itham edilir: “*Doğruluk, ahde vefa, samimiyet, vaadini yerine getirme, namus, haysiyet ve şeref gibi ahlaki hasletler;*

¹⁴⁰ <https://www.haksozhaber.net/okul/yeniden-milli-mucadele-2-679yy.htm>

¹⁴¹ “*Karar Günüdür*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.9, 31 Mart 1970, 3

¹⁴² “*Burası Neresi Moskova Üniversitesi mi?*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, , Sayı.1, 3 Şubat 1970, 4

Marksizm-Leninizm'e göre gülünç şeylerdir. Zira Lenin'e göre bir hareketin ahlakiliği o hareketin ihtilale faydalı olup olmamasıyla ölçülür. En adi hareketler ihtilal için faydalı ise komünist ahlaka göre, son derece makbuldür.”¹⁴³

Türkiye’de gelişen sol akımların genelde ordu başta olmak üzere kurumları hedef aldığını ve maksadın orduyu yıpratmak ve tasfiye etmek olduğunu iddia eden Mücadelecilere göre Türkiye’deki sol hareketler genelde Kastrizme daha yakındır. Kastrizmin amacı askeri ve siyasi mekanizmayı gerilla mücadelesinin verdiği avantajlarla yıldırarak ve yıpratmaktır. Türkiye’nin ideolojik temayülü ve sosyal koşullarının herhangi bir gerilla hareketine imkan vermeyeceğini dile getiren Mücadeleciler, yine de düşmana karşı onun silahıyla silahlanmanın ve tetikte bulunmanın zaruri olduğunu ifade etmişlerdir.¹⁴⁴ Bu çerçevede Mücadele Birliği, 12 Mart 1971’de Türk ordusunun komuta kademesinin vermiş olduğu muhtıranın bir yönünün ordudaki solcu cuntaya yönelik olduğundan, askeri muhtıraya sahip çıkmış ve kuvvetli bir destekçisi haline gelmiştir. Askeri Muhtıra’nın arkasından sıkıyönetim ilanı şiddetli bir biçimde desteklenmiştir. “*Türk Silahlı Kuvvetlerinin kendi inisiyatifini kullanarak yaptığı bir harekettir. Yoksa 12 Mart demokratik miydi, değil miydi münakaşası adi bir demagojiden başka bir şey delildir.*”¹⁴⁵, “*Muhtıra ve muhtıranın veriliş gayesi, Müslüman Türk Milletinin son müstakil devletini, Rus Sovyet emperyalizminin pençesine atmak isteyen ve devlet bünyemize yapılmış Yahudi ajanlarının himaye ettiği, komünizmin sebep olduğu ihtilaflara mani olmaktan ibarettir.*”¹⁴⁶ şeklindeki söylem artık Mücadeleciler tarafından sıkça dile getirilir. Aykut Edibali, Türk ordusunun komünizme karşı vermiş olduğu mücadeleyi siyaset kurumlarının desteklemesi gerektiğini şu sözlerle açıklar:

Türk ordusu milli bir mücadeleyi mason kozmopolitizmi ve komünist anti-militarizmi karşısında candan alkışlayacaktır. Milliyetçi, vatansever ve İslam’a saygılı Türk ordusu, kelimenin gerçek manasında milli olan bir mücadelede en büyük destek olacaktır. Türk ordusunun bu hususiyetlerini unutup, milletimizin mücadelesine düşman bir tavır takınmasına imkan verecek davranışta bulunanlar doğrudan doğruya millete ihanet ediyorlar demektir. Kim parlamentoda bir sandalye kazanmak için, Türk Ordusunu

¹⁴³ “*Terör Kimin Silahıdır*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.20, 16 Haziran 1970, 3

¹⁴⁴ Aykut Edibali, “*Komünist İhtilale Karşı Tedbirler*” Otağ Yayınevi, İstanbul, 1976, 26-29

¹⁴⁵ “*Başyazı*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı. 143, 31 Ekim 1972, 3

¹⁴⁶ “*Başyazı*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı. 60, 23 Mart 1971, 3

mücadelenin aleyhinde tavır takınmaya zorlayan davranışta bulunuyorsa, hıyanete yuvarlanan uçurumun başındadır.¹⁴⁷

Konya'da 12 Mayıs 1972'de tertip edilen "Milli Karar Mitingi" ile Müslüman kitlelerle Türk ordusunun bütünleştirilmesi tek taraflı bir şekilde tesis edilmeye çalışılır. Bir dönemler İslam'a gönül veren Mücadele Birliği'nin inkılapçı kadroları, kapitalist düzeni tamamen ihmal ederek; "*Komünistler Kahrolsun*" şeklinde dövizler taşırlar ve slogan atarlar. Aynı süreçte, Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde tefrika edilen "*Komünist İhtilale Karşı Tedbirler*" yazı dizisi kitaplaştırılır. Kitap'ta 12 Mart Cuntacılarına devletin korunması için Devlet Güvenlik Mahkemeleri (DGM)'nin kurulması teklifinde bulunulur.

Mücadele Birliği'ne göre; bugün komünizm, beynelmilel mason iktidarının himayesinde ve devlet kuvvetlerinin nispeten felce uğramış vaziyetinden istifade ile çığırtkanlığına devam etmektedir. Bu şirretlik ve milletin bütün milli değerlerinin istismarcılığı, bizzat halk tarafından bertaraf edilecektir. Bunu komünistler de gayet iyi bilmektedirler. Bugün Türkiye'deki komünist hareketlerin gayri milli kuvvetler tarafından yürütüldüğü herkes tarafından bilinmektedir. Buna rağmen sosyalizmin sahte sloganlarına kanarak millete ihanet içerisinde olanlar, gittikleri -meşum yoldan dönmelidirler. Eğer gerçekten satılık değiller ve milletin ıstırabını gerçekten hissetmeleri hususunda samimi iseler, milletin millet düşmanlarına karşı yürüttüğü milli mücadelede yerlerini almalıdırlar. Aksi takdirde bütün millet düşmanlarının uğradıkları kötü akıbet kendiler de beklemektedir.¹⁴⁸

Türkiye'de sağın düşman algısı içerisinde Rusya ve onun yerli işbirlikçileri imgesi sürekli olarak varlığını korumuştur. Bu bağlamda dünyada komünizmin kalesi Sovyetlerdir. Mücadele Birliği'ne göre de Sovyetler, komünizmi ideolojik bir araç olarak kullanarak ve bir takım komünist ideolojiyi benimsemiş örgütler vasıtasıyla Türkiye'yi işgal etmek istemektedir. Bu çerçevede halkın dikkatli olması için Sovyetlerin, Türkiye'deki işbirlikçileri deşifre edilir. Yeniden Milli Mücadele Dergisi'ne göre bu işbirlikçiler, aldatılmış solcu gençlerdir ve onlar, "*samimî hislerle, milletin buhranını görerek istismarcı sol ideolojilerin ağına düşmüş*

---

¹⁴⁷ "*Milli Mücadelemiz ve Parleментарiz*", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı. 4, 24 Şubat 1970, 3

¹⁴⁸ "*Komünizm Halkın Desteğinden Mahrumdur*", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.9, 31 Mart, 1970, 4

olanlardır.”¹⁴⁹ Aynı zamanda TİP, TÖS, Dev Genç, gibi parti ve derneklerin faaliyetleri çalışma sistematiikleri hakkında halka bilgi verilerek, bu tür teşkilatların Sovyet emperyalizminin maşası olduğu ve farklı maskeler altında halka şirin gözükme gayreti içinde oldukları bu nedenle dikkatli olunması gerektiği salık verilir. Bazen de solcu basın yayın organlarının yaptığı yayınlardan dolayı savcılar göreve çağrılmıştır: “ *Türkiye’de silahlandırılmış bir avuç komünist sürüsü, Komünist Halk Ordusu kurar, bankaları soyar, Mehmetçiği bir moskof kudurganlığıyla şehid ederken; ‘Devrim’ adlı paçavra hâlâ komünistlerin itibarını iadeye çalışıyor ve ‘Türkiye Halk Kurtuluş’ ordusu dedikleri Moskof artığı komünist piçlerini göklere çıkarıyor.*”¹⁵⁰

Yeniden Milli Mücadele Dergisi’nde yoğun bir şekilde yer alan anti-komünist vurgusu, bu konuda kamuoyu oluşumunda ilk zamanlar etkili olmuş, Mücadele Birliği Hareketi, yaratılan düşman üzerinden kadrolarını genişletmeyi başarmıştır. Ancak, kitle gerçekçi hedeflere yönlendirilmediğinden komünist ideolojiyi anlatmak İslam’ı anlatmak anlamına gelmemiştir. Necmeddin Erişen, bu durumun neticesinde İslami bir kitle yerine, komünizm ve Siyonizm karşıtı bir kitle haline geldiklerini ifade etmiştir.¹⁵¹

3.2.2. Siyonizm

Siyon kavramından türetilen Siyonizm dünyaya dağılmış olan Yahudi halkının “*tarihî yurtlarına dönüşü*” anlamında kullanılmakta olup, Filistin’de Yahudi devleti kurmayı amaçlayan siyasi hareketi ifade etmektedir. XIX. yüzyıl sonlarında Doğu Avrupa Yahudileri içinde ortaya çıkan, ardından bütün dünya Yahudileri arasında yayılan Siyonizm’in sosyal, revizyonist, siyasi, kültürel, ve dini-Mesihî olmak üzere farklı açılımları belirginleşmiştir. Temelde Filistin’de bir Yahudi devlet

¹⁴⁹ “*Komünizmin Çöküşü*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı. 4, 24 Şubat 1970, 14

¹⁵⁰ “*Savcılar Bu Suçu Övmek değilmidir*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.62, 6 Nisan,1971, 13

¹⁵¹ Haksöz Dergisi Sayı: 39 - Haziran 1994 Kaynak: “*Yeniden Milli Mücadele*” *Sorgulanm alıdır! -1*” - Necmeddin Erişen

kurmayı amaçlayan hareket, Theodor Herzl'in ön plana çıkmasıyla sistemleşti ve Tüm Tahudiler arasında yayıldı. Hareketin Avusturyalı önderlerinden Nathan Birnbaum ilk defa Siyonizm terimini ortaya attı.¹⁵²

Siyonizm'in kavramsal gelişimine paralel bir şekilde Türk düşünce hayatında yer bulması II. Meşrutiyet Dönemine rastlamaktadır. Bu dönemde Filistin, Osmanlı toprağı olduğu için, bu bölgeye olan Yahudi göçü dikkatleri çekmiş ve Siyonizm üzerine Meşrutiyet basınında tartışmalar yaşanmıştı. Cumhuriyet Döneminde Türk düşünce hayatında Siyonizm, Yahudilik ve masonluk gibi kavramların algılanmasında özellikle bu kavramlara karşı oluşturulan karşıtlığın Türk sağının fikir dünyasının merkezine oturmasına Cevat Rifat Atilhan'ın bu kavramlar üzerine yazmış olduğu eserleri önemli bir rol oynamıştır. Zira günümüz Türkiye'sindeki anti-semitizmi büyük ölçüde etkilemiş olan Atilhan'ın komplocu zihniyeti önemli yer tutmaktadır. Atilhan'ın retoriğinde toplumsal tezatlıkları Yahudi oyunu temelinde açıklayan komplo teorilerinin anti-semitizmi yeniden üreten araçlar olarak görmek yanlış olmayacaktır. Bu argüman, komplo teorilerinin ırkçılık ve yabancı korkusunun milliyetçiliğe dayanan içsel mekanizmalarının toplumu ikiye bölme temelinde ortaya koyması ve Atilhan'ın retoriğinde bu ikiliğin Yahudilerin Türkler karşısında konumlandırılması biçiminde belirginleşmesi ile izah edilebilir. Yahudiler, Türk milletinin karşısında düşmanlaştırıldığı ölçüde anti-semitizm yeniden üretilecektir. Atilhan'ın Kemalizm'den ırkçılığa ve ırkçılıktan İslamcılık ve milliyetçiliğin muhafazakar tonlarına kadar uzanan Türk milliyetçiliği içindeki farklı pozisyonları onun söylemine hakim olan Yahudi komplosu teması belirgin bir şekilde kendisini hissettirecektir.¹⁵³ Bu bağlamda, Türk Sağ Muhafazakar-İslamcılık ideolojisi için öteki; birer siyasal ve ekonomik sistem olarak Komünizm ve Kapitalizm olmuştur. Muhafazakar-İslamcı ideologlar bu karşıtlıklarını yaratırken, bu iki sistemin

---

¹⁵² M. Lütfullah Karaman, "*Siyonizm; Filistin'de Bir Yahudi Devleti Kurma Amacıyla Ortaya Çıkan Siyasi Hareket*", Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 2002

¹⁵³ Özen Karaca, "*The Theme of Jewish Conspiracy in Turkish Nationalism: The case of Cevat Rifat Atilhan*", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2018, 23

oluşumunu bir ortak kimlikle izah etmeye gayret göstermişlerdir; her iki sistemin de üreticisi olarak Yahudi topluluğunu görmüşlerdir.¹⁵⁴

Atilhan'ın semitizm, Yahudilik ve masonluk retoriğinin biçimlendirdiği milliyetçi gruplardan birisi de Mücadele Birliğidir. Zira hareketin teşekkül safhasında Atilhan'ın eserleri kültür çalışmalarının en önemli kaynakları arasındadır. Aynı zamanda Aykut Edibali üzerinde etkisi bulunan Ziya Uygur'un "Yahudilik" "*Tevrat'a Göre Siyonizmin Ana Prensipleri ve Protokoller*" isimli kitapları da okunan eserler arasındaydı.¹⁵⁵

Mücadele Birliği'nin söylemlerinde Komünizmden daha tehlikeli hatta çoğu zaman başta komünizm olmak üzere insanlığı tehdit eden bütün gelişmelerin fikirlerin ya da olguların arka planında yer alan gizli bir güç, bir düşman şeklinde sembolleştirilen Siyonizm, Yahudilik ve masonluk gibi objeler aslında Mücadele Birliğinin kendisini var eden ötekidir. Bu objeler, teşkilatın vermeyi planladığı mücadelenin hedefindeki çoğu zaman ülke ve İslam aleyhindeki gelişmelerin arkasındaki gizli düşmandır. Komünizm düşmanlığını Siyonizm karşıtlığı ile en güçlü bir şekilde meczeden sağ hareketlerin en başında yer alan Mücadele Birliği Türkiye'de sola karşı ideolojik mücadeleyi komünizmin gizli bir Yahudi öğretisi olduğu iddiası üzerinden gerçekleştirmiştir. Bu yaklaşıma göre, Siyonizm:

Tevrat'ta Yahudilere vaat edilen dünya hakimiyetini temin edebilmek için yürüttüğü topyekun ve sınırsız harbini kamufle edebilmek için Marksizm'i iyi bir maske olarak kullanmaktadır. Bir haham çocuğu olan Karl Marks, Tevrat menşeli ve her tarafında Yahudi kin ve ihtirası kokan teorisi ile dün ya hakimiyeti için kendi ırkının yürüttüğü mücadeleyi gizlemeye çalışmaktadır.¹⁵⁶

Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde tefrika halinde yayımlanan ve daha sonra kitaplaştırılan "*Milli Mücadelemizin Stratejisi*" adlı yazı dizisinde, mücadelenin metot ve stratejisi belirlendikten sonra, bir düşman tanımı yapılmıştır. Bu tanımlama çerçevesinde ülke ve millet düşmanları genel olarak beynelmilel özellikle emperyalist oluşumlardır. Bu güç odaklarının arkasında ise Siyonizm bulunmaktadır.

---

¹⁵⁴ Pınar Özden Cankara, "*Türk Sağ Muhafazakar-İslamcılık Akımının Öteki Algısı: Yahudi Topluluğu Üzerinden Siyonizm, Komünizm ve Kapitalizm Okuması.*" Akademik Bakış Dergisi, Sayı.48, 2015, 308

¹⁵⁵ Ekin Kadir Şelçuk,a.g.e., 24

¹⁵⁶ *Yeniden Milli Mücadele Dergisi*, Sayı .4, 24 Şubat 1970, 14

Mücadelecilere göre, Siyonizm emperyalizmin beyni olup, Yahudi çıkarları doğrultusunda farklı maskeler altında emperyalizm kullanılmaktadır. Hareketin dergisinde dönem dönem Yahudilik şeklinde isimlendirilen bu düşman, dünyadaki bütün insanları köleleştirdiği bir dünya diktatörlüğü kurmak için emperyalist sistemleri kullanmaktadır. Siyonizm, hem Komünizmi hem de kapitalizmi inşa ederek ikisi arasındaki mücadeleden istifade etmekte, bu mücadeleyi istediği doğrultuda yönetmektedir. Mücadele Birliği Soğuk Savaş Dönemi iki kutuplu dünyada her iki kutbu temsil eden Sovyetler ve Amerika'yı Siyonizm ve Yahudiliğin uşaklığını yapmakla suçlamıştır.¹⁵⁷

3.2.3. Yahudilik

Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde hemen her sayıda sloganlaştırılan Siyonizm, bazen bu kavram yerine kullanılan Yahudilik, çoğu zaman hayali bir düşman şeklinde aksettirilmiştir. Ancak derginin bazı sayılarında Türkiye'de yaşayan Yahudiler hakkında yapılan haberler ile hedefe oturtulmuştur. Mesela 1971 yılında Kırklareli'nde bir Yahudi hahamın hayvan kesimi yaparak et satışı yapmasının il belediye meclisi tarafından yasaklanması üzerine hahamın dava açmasıyla, Danıştay bu yasağı durdurmuştur. Dergi, Danıştay'ın vermiş olduğu bu kararı tepki ile karşılamış, bu gelişmenin din ve vicdan hürriyeti ile ilgisinin olmadığını Yahudi toplumunu düşmanlaştırıcı bir dille şu şekilde ifade etmiştir; “*Şu gerçek, artık itiraza imkan vermez şekilde anlaşılmıştır ki; Türkiye’de kanunlar, milleti mahkum millet düşmanlarını taltif eden maddeler olarak çalışmaktadır.*”¹⁵⁸

3.2.4. Masonluk

II. Meşrutiyet İslamcı basınından itibaren 1950 sonrası yoğunluğunu artırarak, Türkiye’de İslamcı sağcı yayın organlarında Masonluk, Siyonizm ve Yahudilik gibi

---

¹⁵⁷ “*Emperyalizmin Beyni Siyonizm’dir*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı: 7, 17 Mart 1970, 8

¹⁵⁸ “*Kırklarelinde Skandal*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı. 62, 6 Nisan 1971

objeler ile olumsuz bir imge olarak birlikte anılmıştır. Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde Yahudilik ile Masonluk arasında ise doğrudan bağ tesis edilmeye çalışılmıştır. Farmasonlar, Masonlar ve Yahudiler birbirine eş tutulan kavramlar olarak dergi sayfalarında yer bulmuştur. Yahudi figürü Mücadele Birliği'nin kurgusal metinlerinde de bir kötülük kaynağı şeklinde anlatılır. Aslında II. Dünya Savaşı Dönemi Varlık Vergisi getirilmeden önce Türk basınındaki Yahudi imgesi yeniden diriltir. Örneğin Mehmet Ali Taşçı'nın Pınar Dergisi'nde yazdığı bir öyküde Afyonlu bir köylünün büyükşehirde Yahudi bir sarraf tarafından aldatılması bu imgeyi besleyen anlatılardandır.¹⁵⁹ Bu yayınlardan dolayı özeleştiride bulunan Necmettin Erişen, *“Yahudiliğin, Masonluğun, gereksiz yere çok fazla anlatılması anti-semitik bir teşkilat haline gelmelerine yol açtığını Yahudiliği çok anlatmışız. Oysa Yahudilik düşmanlığı bir nevi din olmamalıydı.”* şeklinde belirtmektedir.¹⁶⁰

3.2.5. Hıristiyanlık

Yeniden Milli Mücadele Dergisi'ne göre, gayri insani ideolojilere sahip bulunan toplumların insanı değiştirme yöntemleri de kan dökücü ve gayri insanidir. İnsanları ve toplumları günümüzde sol ideolojiler buhrana sürüklemektedir. Bunun yanında topluluklar üzerinde sınıf diktatörlüğü inşa ederler. Hıristiyanlıkta oluşan papaz zümresi buna örnek gösterilebilir. Bu özelliğiyle Hıristiyanlık insan doğasına aykırıdır. Hint ve Yunan felsefesinin anlayışlarının Hıristiyanlığa karıştıkları görülmektedir. Bu inanç türü, gerçekliğe aykırı olduğu kadar aynı zamanda gayr-i ilmidir. Bu tesirlerinde etkisiyle Hıristiyanlar bir kul olan Hz İsa'yı ilahlaştırmışlardır. Hıristiyan ideolojisi buradan hareketle, Hz. İsa'nın insanlığın günahları için kefarete olarak kendini feda ettiği düşüncesi oluşmaktadır. Bu düşüncenin temelinde ise, Hz Adem'den itibaren insanın zaruri günahkârlığı şeklinde değerlendirilen günah teorisi ile ilişkilendirilmektedir. Hıristiyanlığa göre dünya kirlidir ve zararlıdır aynı zamanda dünya hayatı zındandır. Bu özellikleriyle Hıristiyan ideolojisi sakat ve gayr-i insanidir. Dergiye göre aslını kaybetmiş olan Hıristiyanlık

¹⁵⁹ Ekin Kadir Şelçuk, a.g.e., 146.

¹⁶⁰ <https://www.haksozhaber.net/okul/yeniden-milli-mucadele-sorgulanmalidir-1-660yy.htm>

oluşturduğu gayri insani ideolojinin tesiri ile İslam dünyasına zarar vermiştir. Bunun en güzel örneği ise, haçlı seferleridir. Dergide tarihsel olaylar üretilenden vahşet söylemleri ile Hıristiyanlık öteki olarak şu şekilde düşmanlaştırılmıştır:¹⁶¹

Hıristiyan ideolojisi ise, İslâm'a yönelen kinini haçlı seferleri haline getirdi. Milyonlarca insanı taassubla hareket ettirdi ve sayısız insanı şerefsizce katletti. Hıristiyan ideolojisinin ilk olmayan bir vahşetini hatırlatalım. Haçlı sürüleri Kudüs'ü zapt ettiklerinde Müslüman vücudu kızartıp yediler. Krallarının sofrasında en itibarlı yemek tereyağında kızartılmış Müslüman başı idi. Dünya bundan daha alçakça işlenen zulümlere sahne olmamıştır.¹⁶²

3.2.6. Misyonerlik

Mücadele Hareketi'nin kimlik inşasında ve ideolojik örgüsünü oluşturmada kullandığı düşman sembollerden birisi de misyonerliktir. Bu süreçte, Sağ ideolojilerinin aslında kendisini var eden öteki yerine kullandıkları ana malzemesinden birisi misyonerliktir. Yeniden Milli Mücadele Dergisinde Hıristiyanlık ile birlikte misyonerlik faaliyetleri de yer bulur. Dergide, yüzyıllardır Avrupa toplumları için bu sakat ideolojinin buhran nedeni olduğu, bu muharref ideolojinin etkisine zamanla Türk toplumunun da kapıldığı ve bunda en çok misyonerlik çalışmalarının etkili olduğu tezi ön plana çıkartılmıştır. Misyonerlik konusuna önem veren hareketin, teşkilatın ilk dönemlerinden itibaren kültür çalışmalarında referansı, Erol Güngör'ün "*Türkiye'de Misyoner Faaliyetleri*" adlı temel eserlerinden birisi olmuştur.¹⁶³

Misyonerlik faaliyetlerinin tarihsel köklerine ve etki alanına vurgu yapan dergide, misyonerlik faaliyetlerinin yüzyıllardır dünya üzerinde devam ettiği, Japonya'da, Güney Kore'de, Güneydoğu Asya bölgelerinde ve Afrika'da bu faaliyetlerin etkin bir şekilde yürütüldüğünü bunların yanında Türkiye'nin de bu tür faaliyetlerin tehdidi altında olduğu, bu nedenle dikkatli olunması gerektiği vurgusu yapılmıştır. 4 Ağustos 1970 yılında yayınlanan 27 sayısının kapağı "*Türkiye'de*

¹⁶¹, "*İlmi Sağ*", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.19, 9 Haziran 1970, 2

¹⁶² A.g.e., 2

¹⁶³ "*Hıristiyanlaştırma Faaliyetlerine Dikkat*", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.27, 4 Ağustos, 1970, 2

Hıristiyanlığın Yeni İhanetleri” başlığı ile verilerek meselenin ehemmiyeti vurgulanmıştır. Aynı sayının başmakalesi, “*Hıristiyanlaştırma Faaliyetlerine Dikkat*” başlığıyla yayınlanmış ve tarihsel süreçte ve güncel olarak Türkiye’de yürütülen misyonerlik faaliyetleri hakkında toplumsal uyarıda bulunulmuştur. Makalede bu faaliyetler ana hatları ile şu şekilde ele alınmıştır.¹⁶⁴

Makaleye göre, Türkiye’nin değişik illerinde misyonerler dağıtmış oldukları ilan, broşür ve kitaplar ile dikkat çekmeyi başarmışlardır. Anadolu’nun fethinden bu yana bu bölgeyi Hıristiyanlaştırmak isteyen hain teşkilatlarından vazgeçmemişler bugün de bu hedef için çalışmaktadırlar. Aslında Osmanlı Devleti’nin son döneminden itibaren başlayan gerileme ile birlikte bazı aydınların dile getirdiği batılılaşma ya da Avrupa’nın medeniyetini alma yönünde sarf ettikleri sözleri de bu faaliyetler ekseninde değerlendirmek gereklidir. Dergiye göre, “*Papaz Syrus Hamlin, Robert Kolejin kuruluş gayelerini açıklarken, kolejin müstakbel Bulgar devletine idareci ve Bulgar isyan hareketleri için komiteci yetiştirmek olduğunu itiraf etmişti. Adana’da Ermeni İsyânının, Merzifon’da Rum İsyânının buralarda çalışmış yabancı misyonerlerin eseri olduğu tarihten sabittir.*”¹⁶⁵

Dergiye göre Türkiye’de bazı kuruluşlar tarafından misyonerlik faaliyetleri sistemli bir şekilde yürütülmektedir. Bu kuruluşlar “*Kurtuluş ordusu*”, “*selâmet ordusu*”, “*barış gönüllüsü*”, veya “*sulh meleği*” gibi isimler adı altında faaliyet yürüterek Haçlı ordularının öncü gönüllü birliklerini oluşturmakta ve psikolojik harp yürütmektedirler. Bu faaliyet, milletin rızası hilâfına da olsa yapılmaktadır. Gerçek şudur ki “*barış gönüllüsü*” veya “*İsa’nın Havarileri*” isimli bir “*Ehl-i Salip*” hareketi milletimizin harim-i ismetinde faaliyet göstermekte ve milletini sevenleri derinden düşündürmektedir. Türkiye de mevcut bir takım müesseseler Hıristiyanlık propagandasında üs vazifesi görmektedir. Dergi aynı zamanda misyonerlik faaliyeti yapan merkezleri de deşifre etmeyi kendisine misyon edinmiştir. Örnek olarak, İstanbul Üniversitesi Ziraat Fakültesi karşısında faaliyet yürüten “*Pak Hayat Kitap*

---

¹⁶⁴ A.g.m., 2

¹⁶⁵ A.g.m., 2

Evi'nin aslında bir misyonerlik merkezi olduğu ve burada herkese ücretsiz İncil dağıtıldığını kitap evinin fotoğrafı ile birlikte ifşa edilmiştir.¹⁶⁶

3.2.7. Patrikhane

Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nin Hıristiyanlık ile ilgili olarak üzerinde en fazla durduğu konulardan birisi de Fener Rum Patrikhanesi ve faaliyetleridir. Aslında Patrikhane, Osmanlı Devleti'nin son döneminden itibaren gerek Yunan isyanlarında gerekse de Milli Mücadele Dönemi'nde yapmış olduğu faaliyetler ve oluşturmuş olduğu olumsuz tarihsel hafıza nedeniyle Türk milliyetçilerinin ve sağ ideolojinin her zaman odağında yer almış, Osmanlı Devleti'nin yıkılışında Batılı emperyalistler ile iş birliği yapmakla ve Milli Mücadele Dönemi Yunan zulümlerine ortak olmakla suçlanmıştı. Özellikle Soğuk Savaş Dönemi'nde Amerika'nın da desteğiyle Patrikliğe Athinagaros'un getirilmesiyle Patrikhane Batı destekli bir şekilde ön plana çıkartılmıştı. Ancak 1950'li yıllarda Kıbrıs olaylarının patlak vermesi ve Kıbrıs Türklerine karşı Rumlar tarafından gerçekleştirilen tedhiş olaylarının arkasında Patrikhane'nin olduğu iddiası Türkiye kamuoyunda basında çıkan haberlerin de etkisiyle Patrikhane'nin hedefe konulmasına sebep olmuştu. Olayların sıcaklığının yaşandığı 1970'li yıllarda da Patrikhane, Türk Sağ'ının hedefi olmaya devam etmiştir. Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Patrikhane ve Patrik Athinagaros'u sürekli gündeme taşıyarak, olumsuz bir imge olarak kamuoyuna sunmuştur.

Bu çerçevede “*Patrikhane Davasını Lozan'da Kaybettik*” başlıklı yazıda, Lozan Antlaşması ile Patrikhane'nin hukuksal statüsünün ele alınmasıyla başlayan yazıda, daha çok tarihsel süreçte ihanet girişimleri üzerinde durulmuştur. “*Her Patrik Mutlaka Haindir*” alt başlıkla devam eden yazıda, seçilen patriklerin hepsinin niyetleri şu şekilde ifade edilmiştir, “*Patrikhane'nin kuruluşundan bu güne kadar başına geçenler bu müessesenin kendilerine yüklediğini bilen ve ona göre faaliyet gösteren adamlardır. Her biri Helenizm ideali ve Hıristiyanlığın zaferi için*

---

¹⁶⁶ “*Kara Emperyalizm Türkiye'yi Sarmaya Çalışıyor*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.27, 4 Ağustos, 1970, 2

yetiştirilmiş militanlardır.”¹⁶⁷ Dergide patrikhanenin orta kapısının kapalı tutulmasıyla ilgili şu tarihsel anekdota da yer verilmiştir. Buna göre; patrik Gregorios bu millete yapmadığı adiliği bırakmamıştır. 1821’de Sultan II. Mahmut tarafından orta kapının önünde idam edilmiştir. Fakat onun idamı Yunanlılar arasında nesilden nesile intikal eden bir kin duygusunu yerleştirmiş, bize karşı mevcut intikam duygularını daha da kamçulamıştır. Onun yerine geçen her Patrik bugün Orta kapı önünde şu yemini yapmaktadır: “*Vaktiyle bu kapıdan patrikhaneye girilirdi. Fakat 1821’de Patrik Gregorios II. Mahmut’un emriyle bu kapının önünde asıldı. Bu giriş yeri, ancak Rabbanî hikmetin taayyün ettiği zamanda, o cinayetin cezası verildiği gün açılacaktır.*”¹⁶⁸

Dergiye göre; Patrikhane gibi milletin en hayati meselesi, Lord Curzon’un ifadesine göre bir doğum günü hediyesi olarak kaybedilmiştir. Bütün Hıristiyan dünyası ve onların Lozan’daki temsilcileri Patrikhane’nin İstanbul’da kalabilmesi için her türlü çareye başvurmuşlardır. Tehditten tutun da “*Dünya Sulhu*”, “*Türk ve Rum toplumunun kardeşliği*” gibi hikayelere kadar her türlü psikolojik yollar denenmiş ve aleyhimize olacak şekilde netice alınmıştır.¹⁶⁹

Yeniden Milli Mücadele Dergisi’nde o dönemde Türkiye’nin gündemini sürekli meşgul eden, Patrikhane meselesini genellikle tarihsel negatif hafıza ile haberleştirmiştir. Mesela 1970 yılında Patrik Athinagoros’un hastalığı üzerine yeni patrik seçimi için yapılan girişimlerin anlatıldığı “*İhanet Patriği Kim*” başlıklı yazıda, Patrikliğe aday olarak gösterilen her iki aday için şu değerlendirmelerde bulunulmuştur:

Dünya Ortodoks Birliği ve beynelmil Hıristiyanların içimizdeki fitnesi, Fener Patrikhanesidir. İmparatorluğumuzun başını yiyen ihanet teşkilâtlarının başında bu bina görülür. 1826 da bir patrik in asılmasından beri bu binanın arka kapısı açılmaz. Ancak bir Türk devlet başkanı bu kapıda asılırsa Patrikhanenin arka kapısı açılabilir. Uyuyan mesulleri bu gerçeklerde mi uyarmayacak? Hıristiyanlığın patrik olarak tayin edilmesi için üzerinde durduğu iki sima var. Bunlardan biri Papaz Yakovas diğeri ise Kadıköy Metropolit Melithon’dur. Hainlik yönünden biri diğerdinden farksız olan bu iki papaz üzerinde ısrarla durulmaktadır. Bilindiği gibi Yakovas Heybeliada Papaz mektebinden mezun olmuş, Dünya Kiliseler Birliğinde Athenagoras’ı temsil etmektedir. Şu an Amerikan Ortodoks Metropolitidir. Vatana ihaneti yüzünden ve azılı bir Türk düşmanı olduğu için Türkiye’den sınır dışı edilmiştir. Dışarıda, Kıbrıs meselesinde görüldüğü,

¹⁶⁷ “*Patrikhane Davasını Lozan’da Kaybettik*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.27, 4 Ağustos, 1970, 10

¹⁶⁸ A.g.e., 10

¹⁶⁹ A.g.e., 10

üzere, Türkiye aleyhine en iğrenç faaliyetler gösterdiği herkes tarafından bilinmektedir. Buna rağmen Papaz Yakovas, son senelerde Türkiye topraklarına rahatlıkla girebilmiştir. Beynelmilel Hıristiyanlığın politikasından habersiz devlet adamları maalesef bu Türk düşmanının Türkiye' ye girmesine müsaade etmişlerdir. Hatta daha ileri giderek beraber aynı sofrada yemek yemekten çekinmemişlerdir.¹⁷⁰

Aslında Türk kamuoyunda tarihsel hafıza ile yer etmiş olumsuz Patrikhane imgesi, dergide yayınlanan haber ve yorum içerikli yazılar ile desteklenmiştir. Bu tür yayınlar, Mücadele Birliği açısından kamuoyu oluşturmak kadar, teşkilatları diri ve teyakkuzda tutmak için de önemlidir. Çünkü canlı ve somut bir örnek olan Patrikhane, varlığıyla olumsuz tarihsel hafızayı sürekli canlı tutan güzel bir örnektir.

3.2.8. Kıbrıs Meselesi

Türk dış politikasında 1950'li yıllardan itibaren gündeme gelen Kıbrıs meselesi, o dönemden itibaren Türkiye'nin en önemli dış politika meselesi olarak sıcaklığını korumuştur. II. Dünya Savaşı'ndan sonra oluşan yenedünya düzeninde konumu itibariyle önemi bir kat daha artan Kıbrıs üzerinde Yunanistan'ın hak iddia etmesiyle Kıbrıs meselesi olarak isimlendirilen ve uluslararası bir meseleye dönüşecek olan gelişmeler yaşanmaya başlayacaktır. Savaş sonunda İngiltere'nin eski gücünü kaybetmesi ve uluslararası alanda rolünün zayıflaması ile bu devletin Kıbrıs'tan çekilebilmesi ihtimali üzerine, Kıbrıslı Rumlar Yunanistan ile birlikte uzun süredir peşinde koştukları Enosis hayalini gerçekleştirebilmek için faaliyetlerini hızlandıracaklardır. Kıbrıs Rumlarının adanın Yunanistan'a ilhakı projesi olarak nitelendirilen Enosis'i gerçekleştirebilmek için adada Türklere karşı giriştikleri tedhiş eylemleri ile Kıbrıs meselesi Türk kamuoyunun da baskısıyla Türk dışişlerinin gündeminde önemli bir yer tutmuştur.¹⁷¹

Kıbrıs adasında Rumların, Kıbrıs Türklerini 1960'da tesis edilen Kıbrıs devleti yönetiminden tasfiye etmeyi istemeleri ve Ada'yı birlikte yönetme yaklaşımını terk ederek, devleti gasp etmeye çalıştıkları 1963 yılından itibaren Kıbrıs

---

¹⁷⁰ "İhanet Patriği Kim", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.27, 4 Ağustos, 1970, 10

¹⁷¹ E. Özdemir, "Amerikan Belgelerine Göre Türkiye'de Azınlıklar", Ürün Yayınları, Ankara, 2014, 56-57

sorunu gerilimini hep korumuştur. Bununla birlikte, Uluslararası Barış Gücü (UNFICYP) 4 Mart 1964'de BM Güvenlik Konseyi'nin, aldığı 186 sayılı kararla adaya konuşlandırılmıştır. Bu süreçte, Yunanistan uluslararası anlaşmalara aykırı bir biçimde adaya askeri kuvvet tahkimatı yapmaya başlamıştır. Bu faaliyetler neticesinde, Kıbrıs Cumhuriyeti iki toplumun ortak yönetiminde bir devlet olmaktan uzaklaşmış, Rum yönetiminin hâkimiyetine girmeye başlamıştır ki, bu gelişmeler iki toplumun arasını tamamen açmıştır. Yaşanan sürekli gerilim ve çatışma durumunun devam etmesi sebebiyle Türk kamuoyunda Kıbrıs konusunda oluşan hassasiyet, 1970'li yıllara gelinceye kadarki süreçte her zaman sıcaklığını korumuştur. Nitekim Türk kamuoyunun bu konudaki yakın ilgisi, Türkiye'nin siyasi gündemini de şekillendirmiştir.¹⁷²

Milliyetçi sağ refleksleri oldukça güçlü olan Mücadele Birliği'nin Kıbrıs konusunda yaklaşımı dönemin milliyetçi oluşumlarına benzer bir şekilde kırmızı çizgilerle sahiptir. Bu nedenle hareketin yayın organı olan Yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde Kıbrıs konusu önemli bir yer işgal etmiş, hareket, yapmış olduğu yayınlar vasıtasıyla, önemli bir kamuoyu oluşturarak sahip olduğu kırmızı çizgiler ekseninde bir Kıbrıs politikası inşası için var gücü ile uğraşmıştır. Kıbrıslı Türkler ve Kıbrıslı Rumlar arasındaki 1960 yılında kurulan ortaklığa dayanan iki toplumlu bir devletin başarısız olduğunu, Kıbrıslı Türklerin Rumların inisiyatifine bırakıldığını savunan Yeniden Milli Mücadele Dergisi, yayın hayatına başladığı 1970'den 1974 yılına kadar ki süreçte Kıbrıs'ta çözüm için taksimi müstakil bir Kıbrıs Türk Devleti tezini savunmuş ve bu konuda sürekli yazı neşrederek kamuoyu oluşturmaya çalışmıştır.¹⁷³ Aslında bu çözüm önerisi aslında Ada'da Kıbrıs Türklerinin temsilcisi, Denктаş'ın da meseleye yaklaşımıyla benzerdir. Denктаş'ın bu konudaki çözüm önerisi, "*Kıbrıs'ta iki toplumun hüviyetini korumak ve idame ettirmek esastır. 1963 yılında yaşanmış olayların tekrar yaşanmasını engellemektir.*"¹⁷⁴

Bu süreçte aynı zamanda Kıbrıs'ta Rumların faaliyetlerini yakından takip eden dergi, Kıbrıs Türklerinin aleyhine gelişen ya da gelişme ihtimali bulunan her

---

¹⁷² A.g.e., 58-60

¹⁷³ "*Kıbrıs İçin Kesin Çözüm Yolu: Taksim*", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 23 Haziran-3 Temmuz 1974, 6

¹⁷⁴ "*Kıbrıs'ı Milli Bir Dış Politika Kazanacaktır*", Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 20 Temmuz 1971, 6

durumu milli bir görev bilinciyle kamuoyuna duyurmuştur. Örnek olarak, “*Kıbrıs’ta Türklerin Hayatı Tehlikede*” başlıklı yazıda Adanın Yunanistan’a ilhakını amaçlayan Enosis idealinin Kıbrıslı Rumlar ve Yunanistan’da sıcak tutulduğunu, bu ideali gerçekleştirmek için her iki tarafından fırsat kolladığını ifade edilmiş, bu ideali gerçekleştirebilmek için son dönemde bazı adımlar atıldığı belirtilmiştir.¹⁷⁵ Benzer bir şekilde “*Kıbrıs Politikasında Uyduluğu Bırakalım*” başlıklı yazıda, Türkiye’nin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi krizlerden dolayı yeterince Kıbrıs konusunda kararlı adımlar atmadığını, beynelmilel güçlerinde bu durumu kendi istedikleri gibi yönlendirdikleri belirtilmiştir. Aynı yazıda, Rauf Denктаş’ın bu konudaki sitemleri üzerinde durulmuş ve Rumların Enosis’i uygulama cesaretinin Türk Dışişleri’nin tavrına göre değiştiğini, Türkiye’nin bu konuda çekimser tavrının Rumları cesaretlendirdiği açıklanmıştır. Kıbrıs konusunda Türkiye’nin politikasının kararlı ve asla tavizkar olmaması gerektiğinin altı çizilmiştir.¹⁷⁶

1974 yılında Barış Harekatı’nı büyük bir coşkuyla karşılayan Yeniden Milli Mücadele Dergisi, kamuoyu bu konuda aydınlatılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda “*Mehmetçik Kıbrıs’ta Gazamız Mübarek Olsun*” başlıklı yazıda, Türk ordusunun Kıbrıs’a yaptığı müdahale girişiminin meşru müdafaa olduğunu ve uluslararası antlaşmaların kendisine tanıdığı garantörlük vasfını kullanarak adadaki Türk varlığını koruma amaçlı olduğu belirtilmiştir.¹⁷⁷

Dergi Kıbrıs Barış Harekatı’ndan sonra ise, adeta Türk Dışişlerine istikamet vermiştir. Dergiye göre, “*Kıbrıs sorununun kesim çözüm yolu, adanın belli bir bölgesinde müstakil bir Türk idaresinin kurulmasıdır. Bu konuda Türkiye’nin eline tarihi bir fırsat geçmiştir. Cenevre görüşmelerinde ilk hedef Kıbrıs Türk Cumhuriyeti olmalıdır.*”¹⁷⁸ Barış harekâtından sonra yaşanan gelişmeler, Ada’da Türk tarafını Kıbrıs Türk Federe Devleti’ni kurmaya yöneltti. Neticede 13 Şubat 1975’te Federe Devlet kurulmuştur. Şüphesiz Kıbrıs Türk Federe Devleti’nin kurulması, Yeniden

¹⁷⁵ “*Kıbrıs’ta Türklerin Hayatı Tehlikede*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 3 Şubat 1970, 13

¹⁷⁶ “*Kıbrıs Politikasında Uyduluğu Bırakalım*” Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 24 Mart 1970, 6

¹⁷⁷ “*Mehmetçik Kıbrıs’ta Gazamız Mübarek Olsun*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 23 Haziran 1974, 4

¹⁷⁸ “*Dergimizin Öncülük Ettiği Milli Kıbrıs Tezimiz Mutlaka Gerçekleşecektir*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 1-28 1975, 12

Milli Mücadele Dergisi tarafından desteklenmiştir. Dergi bu gelişmeyi “*Yaşasın Kıbrıs Türk Cumhuriyeti*” başlıklı yazıyla okuyucuya duyurmuştur. Yazıda bu sevinç şu şekilde aktarılmıştır; “*Nihayet Kıbrıs’ta Türk Cumhuriyet kurulmuş bulunuyor. Sevincimiz büyüktür. Kıbrıs davasının asıl sahibi Türk Milleti Kıbrıs sorununun kapılarını aralayan bu gelişmeye sevinmektedir.*”¹⁷⁹

Adadaki gelişmeleri yakından takip eden derginin Kıbrıs meselesine yaklaşımının ana hatları, Kıbrıs’ın kuzeyinde bağımsız bir Türk Cumhuriyeti kurulması yönündedir. Nitekim bu görüşünü sıklıkla dile getirmiş, hükümetleri bu konuda baskı altına almış, bu konuda atılan geri adımları ya da Kıbrıs meselesinde tavizkar politika eğilimlerini ise şiddetle eleştirmiştir. Şüphesiz Kıbrıs konusunda 1950’den itibaren basın yayın organları tarafından oluşturulan kamuoyunun siyasal karar alıcılar üzerinde önemli bir etkisi olmuştur.

3.2.9. Ortadoğu

Türkiye’nin de içinde yer aldığı ve yüzyıllarca kader birliği yaptığı Osmanlı bakiyesi toplulukların yaşadığı Ortadoğu ve bu coğrafyada yaşanan gelişmeler, Türk kamuoyunun her zaman yakından takip ettiği konuların başında yer almıştır. Tarihsel ortaklıklar, geçmiş yaşanmışlıklar, kültürel ve dini bağlar kadar aynı coğrafyada kader birliği yapmanın bir sonucu olarak, Türkiye’den Ortadoğu’daki gelişmeler yakından takip edilmiştir. Ulaşım ve haberleşme araçlarının geliştiği 20. Yüzyıl’da ülkeler arasında sosyal, siyasi ve ekonomik bağların daha da gelişme imkânı yakaladığı bu süreçte, Türkiye’nin 1960’lardan itibaren Ortadoğu devletleri ile işbirliğini geliştirme arayışlarına ve bu bölgeye yaklaşım tarzında yaşanan değişim de bu ilgi artışını etkileyen sebeplerdendir. Bu bağlamda 1970’den itibaren milliyetçi mukaddesatçı ve İslamcı eğilimlere sahip Mücadele Birliği tarafından yayınlanmaya başlayan Yeniden Milli Mücadele Dergisinde dış politika yazılarında özellikle Ortadoğu’da yaşanan gelişmeler ön plana çıkmıştır.

Derginin yaklaşık on yıllık yayın süreci boyunca dış politika alanında Kıbrıs konusu kadar, Ortadoğu’da yaşanan gelişmeler önemli bir yer tutmuştur. Bu

¹⁷⁹ “*Yaşasın Kıbrıs Türk Cumhuriyeti*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 8-25 Şubat 1975, 2

yayınlarından Ortadoğu'nun 1970 ile 1980 arası panoramasını görmek mümkündür. Genel olarak Ortadoğu'yu ilgilendirilen gelişmeler, yukarıda da bahsettiğimiz üzere Mücadele Birliği'nin düşman kavram şeklinde sembolleştirdiği Siyonizm, Yahudilik, Komünizm, beynelmilel güçler, emperyalizm vurguları üzerinde açıklanarak aslında dönemin gelişmelerinin arka planlarının aydınlatılması yanında, Mücadeleciler, soyut olan bu sembolleri somutlaştırarak kamuoyu algısını pekiştirmişlerdir. Mesela bu tür haberlerden birinde, Ortadoğu'da yaşanan bütün kaosların arkasında Siyonizm ve Yahudi sermayesi bulunduğu şu şekilde izah edilmiştir;

Petrol, Bu madde, zalim devletlerin ağızını sulandırıyor ve emperyalist arzularını gıcıkliyordu. Fakat bu sarada yok edilmesi lâzım gelen daha başka milletler vardı. İşte bütün bu milletleri, zalim devletlerin arasında paylaşmak icap ediyordu. 1945 Yatta konferansında bu da başarılıydı. Bu paylaşmada Orta Doğu, İngiltere, Amerika ve Fransa'nın hissesine düştü. Bu üç devlet ideolojik yapılarını sonra belirteceğimiz, B.P. SHELL ve Mobil Oil petrol şirketleriyle bunlara bir ahtapot gibi çöreklediler. Fakat bütün bunlar bir şeye hazırlık idi. Yani bu devletler birer öncü kuvvetti. Esas dönen dolap kimin hesabına idi? Bunu 1948 de devlet olarak İsrail'in teşekkülüyle anlayabiliyoruz. İsrail Beynelmilel Yahudi teşkilâtının bir üssü olarak teşekkül ediyordu. Artık beynelmilel Yahudilik birinci hedefine ulaşmıştı. Şimdi diğer hedeflere doğru adımlamak icap ediyordu. Yani kapitalizmin vazifesi bitmiş gibi görünüyordu. Bu ülkelerde daha başka akımlar meydana getirmek lâzımdı. Karar derhal uygulanır ve sosyalist akım hızlandırılır. Yani Siyonizm'in Rusya kolu harekete geçer. Bundan sonra Orta Doğu bir kaynar kazan olmuştur.¹⁸⁰

Bölgede yaşanan gelişmeleri Soğuk Savaş döneminin ana aktörleri üzerinde açıklayan dergiye göre; yaşanan gelişmelerin arka planında Siyonizm'in oyuncu haline dönüşen, ABD ve Sovyetler bulunmaktadır. Bu iki devletin de ana görevi, bölgede 1948 yılında kurulan İsrail'in varlığını muhafaza etmektir. Amerika, İsrail'e her türlü yardımı yapmaktadır. Bu yardım bazen açık, bazen da gizli olmaktadır. Gizli yaptıklarında kimsenin haberinin olmamasına dikkat edilmektedir. Fakat bir müddet sonra bu ortaya çıkınca Amerika uyutma politikası uygulamaktadır. Rusya, İsrail devletinin teşekkülünü Amerika ile beraberce tasarlayan üç devletten biridir. Rusya, Arapların yanında gözükse de, Beynelmilel Siyonizm, Rusya kolunu Araplarla ittifak içerisine itmekle Arapları bağlı buldukları ideolojiden uzaklaştırmak, onları komünizmin köleleştirdiği ve hayvanlaştırdığı sürüler haline getirmek istemektedir.¹⁸¹

¹⁸⁰ “Orta Doğuda Beynelmilel Siyonizm'in Yeni Oyunları”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.2.,10 Şubat 1970, 6

¹⁸¹ “Orta-Doğu Harbi Kimin Namına Yapılıyor”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.25, 21. Haziran 1970, 7

Dergide yayınlanan Ortadoğu haberlerinin bir diğer yönü ise, bu bölgede yaşanan gelişmelerin Türkiye'ye yönelik olabilecek tesirleri vurgulanarak Türk dış politikasını yürütenlerin dikkati çekilmek istenmiştir. Mesela 1970'ten itibaren İran-İrak arasında yaşanan sınır anlaşmazlıklarında İran'ın Irak'taki Barzani'ye bağlı Kürtleri harekete geçirme çalışmaları detaylı bir şekilde incelenirken, meselenin Türkiye'ye bakan tarafı da vurgulanmıştır. Buna göre, Barzani'nin bir sonraki hedefinin Türkiye olduğu, bu bağlamda uluslararası güçlerin tezgahlamış olduğu bu çatışma karşısında Türk dış politikasını idare edenlerin dikkatli olması gerektiği, barışın korunması yönünde girişimlerde bulunmasının önemli olduğunun altı çizilmiştir.¹⁸²

Ana hatları ile dergide yayınlanan Ortadoğu ile ilgili haberlerde ve yorumlarda aslında Türk dış politikasının içinde bulunduğu ikircikli durumda sergilenmeye çalışılmıştır. Uzun süre Batı politikalarının ekseninde inşa edilen Türkiye'nin Ortadoğu politikalarının artık değişmesi gerektiğini vurgulayan dergi, Türkiye'nin Ortadoğu'daki devletler ile milli anlayışa dayalı bir politika üretmesinin gerekliliği üzerinde durmuştur. Kıbrıs meselesinde Türkiye'nin geçmiş dönemlerde Batı eksenli politikalarının olumsuz neticelerinin yaşandığının altı çizilmiştir. Nitekim bu durum Kıbrıs sorununun Birleşmiş Milletler'de gündeme gelmesinde açıkça hissedilmiştir. Bu süreçte, Türkiye'nin tezleri İslam ülkelerince yeterince desteklenmemiştir. Bu durum tamamen Türkiye'nin Ortadoğu politikalarından kaynaklanmıştır.¹⁸³ Bu çerçevede dergi, Ortadoğu konusunda Türk sağının genel beklentisini dile getirerek kamuoyu oluşturmaya böylelikle de, Türkiye'nin Ortadoğu politikalarının belirlenmesinde etkili olmaya çalışmıştır.

---

¹⁸² “İran-İrak Anlaşmazlığı ve Türkiye'nin Yapması Gereken”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 25 Ocak 1971, 11

¹⁸³ “Kutsal İttifak Çözülüyor”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.5., 10 Mart, 1970, 4.

3.2.10. Doğu Türkistan

Mücadele Birliği Hareketi'nin dergisinde Kıbrıs konusu kadar yer bulmasa da, çok fazla üzerinde durulan konulardan birisi de, Çin'in hakimiyeti altında bulunan Türkistan'dır. Aslında hareketin ideolojik kimliğinin tesisinde özellikle belli bir dönemden sonra milliyetçilik vurgusunun ön plana çıkmasında Türkistan gibi sembol kavramlar önemli bir yer tutmuştur. Bu çerçevede “*Rusya ile Çin Arasında Türkistan*”, “*Doğu Türkistan İnsanlıktan Yardım İstiyor*” isimli Doğu Türkistan Sabık Genel Sekreteri İsa Yusuf Alptekin tarafından kaleme alınan kitaplar, hareketin mensuplarının Türkistan konusunda bilinçlenmesi kadar, kamuoyu oluşumunda da etkili olmuştur. Özellikle Türklük vurgusunun Hareket bünyesinde kendini hissettirmesi bu çalışmaların yapılmasında etkilidir. Mecmuanın 24. Sayısında *Yüz Milyon Türk Esir* başlığıyla daha net ortaya çıkmıştır.¹⁸⁴

---

¹⁸⁴ “*Yüz Milyon Türk Esir*”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi Yıl 1, Sayı: 24, 14 Temmuz 1970, 14

SONUÇ

Birey ve toplumun hayatında son derece etkili olan basın yayın organları, ürettikleri farklı içerikler vasıtasıyla bireyi ve toplumu bilgilendirmekte ve haberdar etmekte, yönlendirmekte, eğlendirmekte, etkilemektedir. Basın yayın organlarının ilk iki işlevi haber ve bilgiyi sağlamak ve yorumlamaktır. Üçüncüsü ise, toplumsal normları yansıtma ve etkileşim olanağı yaratmaktadır. Bu çerçevede, kültürel mesajların vericileri olarak hizmet ederler ve kitlelerin kabul edilebilir davranış biçimlerinin neler olduğunu anlamalarına imkân veren basın yayın organları, inançlar, tutumlar, davranışlar sosyal normlar üzerindeki etkileriyle aynı zamanda kamuoyu oluştururlar.

Kamuoyunun oluşumu, yönlendirilmesi ve nabzının tutulmasında basın, önemli bir rol oynamaktadır. Türk basın tarihi incelendiğinde de Osmanlı'dan itibaren yayınlanan gazete ve dergilerin kamuoyu oluşumundaki rolleri yadsınamaz bir gerçektir. Türkiye'de özellikle belli ideolojik çevreler, hem kendi ideolojik kimliklerinin teşekkülünde ve bu kimlikleri mensuplarına kazandırmada hem de kendi ideolojileri çerçevesinde bir kamuoyu oluşturmada basın yayın organlarını etkili bir şekilde kullanmışlardır. Çok partili siyasal rejime geçilmesiyle birlikte özellikle Demokrat Parti iktidarından sonra basın yayın faaliyetlerinde de yaşanan serbestlik ile birlikte Tek Parti Döneminde İslamcı kesimlerin yayın özgürlüğü artmış ayrıca düşünce ve türevleri, gazete, dergi vb. yayınları ile hem kimliğini inşa etmiş, hem de toplumsal kesimlerle iletişim kurarak kamuoyu oluşumunda etkili olmaya başlamışlardır.

Özellikle 1950'lerden itibaren, siyasal hayattaki zenginleşme ve farklı ideolojilerin yayın faaliyetlerinin yaygınlaşması ile, toplumda bölünmeler de kendisini hissettirmeye başlamıştır. 27 Mayıs 1960 Darbesinden sonra Soğuk Savaş'ın da etkisi bunun yanı sıra darbe sonrası Türkiye'nin siyasi iklimi, 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlükler, üçüncü dünya hareketinin yansıttığı hava ve benzeri etmenler ile Türkiye'de toplumsal bölünmeler derinleşmiş, 1970'lerden sonra bu derinleşme toplumsal kutuplaşmaya varacak düzeylere ulaşmıştır.

Bu yıllarda dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yükselişe geçen sol düşünceye karşı sağ düşünce de yakın bir süreçte inşa sürecine giren İslamcılık ve Milliyetçilik

fikirlerinden objeler kullanarak kendisini yapılandırmıştır. Bu gelişmelerde şüphesiz itici faktör ise bu düşüncelerin basın yayın faaliyeti yoluyla kendilerini anlatmaları olmuştur.

Bu dönemde ortaya çıkan düşüncelerden birisi de Mücadele Birliği Hareketidir. 1960'ların başlarında temeli atılan ve 1960'ların sonlarına doğru teşkilatlanan ve 1970'ler boyunca da etkili olmayı devam ettiren milliyetçi-muhafazakar bir kadro hareketi olan Yeniden Milli Mücadele Hareketi veya diğer ismiyle Mücadele Birliği, Milliyetçilik, İslamcılık, Mukaddesatçılığın harmanlandığı bu iklimde ideolojik renklerini kazanmıştır. Zira ideolojisi itibariyle Mücadele Birliği o dönemin radikal milliyetçi-muhafazakar fikir dünyasını yansıtmaktadır. Dolayısıyla hareketin ideolojisi ortaya serilirken Türkiye sağının genel bir görünümünü de ortaya koymaktadır.

Mücadele Birliği Hareketi'nin misyonu ve kimliği hakkında en önemli bilgiyi aslında kendilerini anlattıkları Yeniden Milli Mücadele Dergisi vermektedir. Hareket, yayınlamış olduğu kitaplar ve süreli yayınlar vasıtasıyla, döneminde Türk sağının karakteristik özelliklerini yansıtan sembolleri çoğu zaman abartılı bir şekilde ön plana çıkartarak özellikle Türkiye'de sağ kesimin algılarının şekillenmesinde etkili olmaya çalışmıştır. Çoğu zaman komplo teorilerini andıran bir yaklaşımla ele aldığı, Komünizm, Siyonizm, Yahudilik, Masonluk gibi kavramlar, çok çeşitli olay örgüleri ile desenleyerek tehlikeli düşman semboller şekline dönüştüren hareket, özellikle bu yaklaşımını, 10 yıl boyunca periyodik olarak yayınladığı yeniden Milli Mücadele Dergisi'nde sürdürerek, döneminde Türk sağının algılarının şekillenmesine katkıda bulunmuştur.

Derginin dikkat çeken özelliklerinden birisi de özellikle dış politika konularında kırmızı çizgilerle belirledikleri kendi yaklaşımlarını ısrarlı bir şekilde savunmalarıdır. Başta Kıbrıs konusu olmak üzere diğer konularda dergi, kendi bakış açısı ekseninde yaptığı yayınlarla Türk dış politikası üzerinde etkili olmaya çalışmıştır. Çoğu zaman milliyetçi reflekslerle ülkenin zararına olabilecek gelişmeler karşısında dışişleri yetkilerini uyarmış, yanlış politikalar ise, şiddetle eleştirilmiştir. Bu çerçevede özellikle Türk sağ kamuoyunun oluşmasında hareketin dergi vasıtasıyla etkili olmaya çalıştığı söylenebilir.

KAYNAKÇA

1. Kitap ve Makaleler

Ahmad, Feroz (1991) “*Politics and Islam in Modern Turkey*”, Middle Eastern Studies, 1(27), 3-21

Ahmad, Feroz (2002) “*Modern Türkiye'nin Oluşumu*”, İstanbul: Kaynak Yayınları

Aktürk, İlker (2014) “*Nationalism and Islam in Cold War Turkey, 1944–69*”, Middle Eastern Studies, 2014, 5(50), 693-718

Altıntaş, H.(2003), “*Türk Siyasal Sisteminde Siyasal Partiler ve Kentleşmenin Kutuplaşma Üzerine Etkisi*”, Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi(5), 2003, 1-31

Araba, Fatma Betül(2009) “*Yeniden Milli Mücadele Hareketi ve Din*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Atabay, Mithat (2008)“*Anadoluculuk*”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik*”, İstanbul: İletişim Yayınları, 515-532

Ayvazoglu, B.,(2010) “*Tanrıdağı’ndan Hıra Dağı’na: Milliyetçilik ve Muhafazakarlık, Üzerine Yazılar*” İstanbul

Bektaş, A. (1996). “*Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi*”. Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 1996, 41-44.

Belge, Murat. “*Türkiye İşçi Partisi*”, CDTA, vol. VIII, İletişim Yayınları.

Bora, Tanıl(2008) “*Türkiye’de Faşist İdeoloji*” Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Sol, C. 8, İstanbul: İletişim Yayınları.

Boratav, Korkut (1988) “*Türkiye İktisat Tarihi 1908-85*”, İstanbul: Gerçek Yayınevi

Bulaç, Ali (2004) “*İslam’ın Üç Siyaset Tarzı veya İslamcıların Üç Nesli*”, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce; İstanbul, 48-68

Cankara Pınar Özden(2015) “*Türk Sağ Muhafazakar-İslamcılık Akımının Öteki Algısı: Yahudi Topluluğu Üzerinden Siyonizm, Komünizm ve Kapitalizm Okuması.*” *Akademik Bakış Dergisi*, (48).

Çavdar, Tefik (1998) “*Siyasal Partiler: Adalet Partisi*”, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Cilt:8,İstanbul-1998: İletişim Yayınları

Çufalı, M. (2005), “*Çok Partili Hayata Geçiş Dönemi: 1945-1950*”, Adnan Küçük ve diğerleri (der.), “*21. Yüzyılın Eşiğinde Türkiye’de Siyasal Hayat*”, Cilt: 1, Bursa: Aktüel Yayınları

Demir, Eyüp Ensar (2011), “*Türk Siyasal Hayatında Yeniden Milli Mücadele Hareketi*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli.

Dursun, D.(2015), “*Türk Demokrasisinde Kurumsallaşma Sorunu ve Krizleri Çözme Yöntemi Olarak Askeri Darbeler, Muhafazakâr Düşünce*”, (3), 172-186.

Edibali, Aykut (1970) “*Milli Mücadele’de Kadroların Vazifeleri*”, İstanbul: Otağ Yayınları

Edibali, A.(1976) “*Komünist İhtilale Karşı Tedbirler*”, İstanbul: Otağ Yayınları.
Elektronik Dergisi, 2016, 6(2), 1520-1535.

Eren, V. ve A.Aydın (2014). “*Sosyal Medyanın Kamuoyu Oluşturmadaki Rolü ve Muhtemel Riskler*”, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi,16 (Özel Sayı I): 197-205

Firoozi, H., Mostafaye, F. ve M. Khaledian (2015). “*The strategic role of the mass Media İn strengthening the discourse of moderation and rationality*”. International Letters of Social and Humanistic Sciences, (25), 26-32.

Göker, G. ve S. Keskin (2015) “*Haber Medyası ve Mülteciler: Suriyeli Mültecilerin Türk Yazılı Basınındaki Temsili*”. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 41

Gülalp, Haldun (2003) “*Kimlikler Siyaseti Türkiye’de Siyasal İslam’ın Temelleri*”, İstanbul: Metis Yayınları.

Güzel, M.(2006) “*Necip Fazıl Kısakürek. Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Muhafazakarlık*”, C. 5. İstanbul: İletişim Yayınları

Heper, Metin (1998), “*Türkiye’de Devlet, Demokrasi Geleneği ve Silahlı Kuvvetler*”, Davut Dursun; Hamza Al (der.), *Türkiye’de Yönetim Geleneği*, İstanbul: İlke Yayıncılık.

İrem, Nazım (2006) “*Bir Değişim Siyaseti Olarak Türkiye’de Cumhuriyetçi Muhafazakârlık: Temel Kavramlar Üzerine Değerlendirmeler, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Muhafazakarlık*”, İstanbul: İletişim Yayınları, 105-117.

İridağ, Osman (2003) “*Sokakta Ülkücüler, Koridorda Mücadeleciler*”, *Aksiyon Dergisi*, (424), 20 Ocak.

J. M. Domenach, (1995). “*Politika ve Propaganda*”. (T. Yücel, Çev.) İstanbul: Varlık

Kalaycıoğlu, Ersin (2009) “*Türkiye’de Politik Rejimin Evrim ve Yasama Sistemi*”, Der: Ersin Kalaycıoğlu ve Ali Yaşar Sarıbay İçinde, 391-415, Bursa: Dora Yayınları.

Karaca, Özen (2018) “*The Theme of Jewish Conspiracy in Turkish Nationalism: The case of Cevat Rifat Atilhan*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Karaman, M. Lütfullah (2002)“*Siyonizm; Filistin’de bir Yahudi Devleti Kurma Amacıyla Ortaya Çıkan Siyasi Hareket*”, Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Karpat, Kemal, “Ideology in Turkey after the Revolution of 1960”, in *Social Change and Politics in Turkey*, A structural-historical analysis, (ed.) Kemal Karpat, Leiden: EJ. Brill.

Karpat, Kemal. H.(2013) “*Türk Demokrasi Tarihi*”, İstanbul: Timaş Yayınları.

Kösedağ, M.S. ve K.Ö. Ertürk (2016) “*Türkiye’deki Yazılı Basında Zeytin Dalı Harekatı; Sabah, Hürriyet, Milliyet*”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi

Küçükköy, İrfan (2005) “*Bir Uyanışın Anatomisi Mücadele Birliği*”, Konya: Alagöz Matbaa.

Lewis, Bernard (1984) “*Modern Türkiye’nin Doğuşu*”, Ankara: TTK Yayınları.

Mardin, Şerif Mardin(2010) “*Din ve İdeoloji*”, İstanbul: İletişim Yayınları.

Meşe, Ertuğrul(2016) “*Komünizmle Mücadele Dernekleri Türk Sağında Antikomünizmin İnşası*”, İstanbul, İletişim, 2016.

Mustafa Aydın (2004) “*Bir Milli İslamcılık Serüveni: Mücadelecilik*” Modern Türkiye’de Siyasal Düşünce Cilt: 6, İslamcılık, İstanbul: İletişim Yayınları 2004.

Örs, H. Birsen Örs(2009) “*Post Modern Dünyada İdeolojinin Dönüşümü*” İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, (40), 2009.

Özcanar, B. ve G. Dağlı (2016) “*The Impact of Mass Media Tools on Students at the HighSchool Level*” Anthropologist, 2016, 23(1-2), 152-162.

Özdemir, Emin (2013) “*Amerikan Belgelerine Göre Türkiye’de Demokrasili Yıllara Geçişte İnanç Hürriyetinde Yaşanan Gelişmeler (1946-1952)*” Tarih Peşinde, 10(5), 63-82.

Özdemir, Emin (2013), “*İslah Çalışmalarından İlgasına Medreselere İslamcı Bir Bakış; Sebülürreşad’da Tevhid-i Tedrisad Kanunu ve Uygulamaları*”, Turkish Studies, 2(8), 201-216.

Özdemir, Emin ve A. Fatih Şendil (2016), “*Soğuk Savaş Dönemi Algı ile Gerçek Arasında Bir İmge Olarak Türk Solu; Demokrat Parti’nin Sol Hareketlere Yaklaşımı.*” Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi, 23(12), 2016, 332-346.

Özdemir,E.(2014) “*Amerikan Belgelerine Göre Türkiye’de Azınlıklar*”, Ürün Yayınları, Ankara,

Özipek, Bekir Berat (2004), “*Muhafazakâr Siyasetin Temelleri*” Liberal Düşünce, Sayı. 34, Bahar.

Öztürk, Emine,(2015) “*Millî Türk Talebe Birliğinde Değişen Milliyetçilik Anlayışı ve Anti-Komünizm (1965-1971)*” Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 25(3) 103-126.

Quail, D. M. (1994). *Mass Communication Theory: an Introduction*. London: Sage 51-52.

Sarıkaya M.Saffet (1999) “*Osmanlı Türkiye’sinde ki İslamcılık Düşüncesine Genel Bir Bakış*”, Arayışlar, 1(1),

Sayarı, S. (2002) “*The Changing Party System*” S. Sayarı içinde, *Politics, Parties and Elections in Turkey*. London: Lynne Reinner Publishing.

Sözen, E. (1999). “*Söylem: belirsizlik, mübadele, bilgi, güç ve refleksivite*”. İstanbul: Paradigma Yayınları.

Şelçuk, Ekin Kadir (2018) “*Mücadeleciler*” *Mücadele Birliği (1964-1980)*, İstanbul: İletişim Yayınları.

Şimşek, Eyüp(2013) “*Çok Partili Dönemde Yeniden Din Eğitimi ve Öğretimine Dönüş Süreci(1946-1960)*”, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, (49).

TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:9, Cilt:5, 22.02.1951.

TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:9, Cilt:5, 22.02.1951.

Toker, Nilgün ve Serdar Tekin (2007) “*Batıcı Siyasi Düşüncenin Karakteristikleri ve Evreleri: Kamusuz Cumhuriyet’ten Kamusuz Demokrasiye*”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Modernleşme Batıcılık*, C.3 İstanbul, 86-92.

Tunaya, Tarık Zafer (1998) “*İslamcılık Cereyanı III,*” İstanbul: Cumhuriyet Yayınları.

Turan, İ. (2009), “*Türkiye’de Siyasal Kültürün Oluşumu*”, Der: Ersin Kalaycıoğlu ve Ali Yaşar Sarıbay İçinde, 517-557, Bursa: Dora Yayınları.

Türk, Resul (2015) “*Türkiye’de Siyasal İslam’ın Örgütlenme Faaliyetleri*”, Akademik Hassasiyetler Dergisi, 3(2).

Türkmen, Hamza (1994) “*Millileştirilmiş Din Anlayışının Türkiye’deki İlk Ciddi Örneği: Yeniden Milli Mücadele*” Haksöz,(34).

Türküne, Mümtazer (1994) “İslamcılık Maddesi”, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 23, 58-66.

Ünsal, Artun(2002) “Türkiye İşçi Partisi (1961-1971)”, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay.

Vural, A.M. (1999). “Yerel Basın ve Kamuoyu”. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir,1999.

Yerasimos Stefanos, “Azgelişmişlik Sürecinde Türkiye”, C. 3, İstanbul: Gözlem.

Yıldız, Fatih Yıldız ve Fikret Çelik(2002) “Türk Batıcılığının Milliyetçilik ve Muhafazakarlık üzerinden Tenkidi; Erol Güngör Örneği”, Bilig, (62), 269-294.

Yücel, İdris (2016) “Turkish Experiments in Democracy: The Democratic Party And Religion In Politics Through The Eyes of French Diplomats”, Journal for the Study of Religions and Ideologies, 43(15) 134-148.

Zürcher, Erik Jan (2000) “Modernleşen Türkiye'nin Tarihi”, İstanbul: İletişim Yayınları

2. Y.M.M.D.’inde Yayınlanan Yazılar

<https://www.haksozhaber.net/okul/yeniden-milli-mucadele-sorgulanmalidir-1-660yy.htm>

<https://www.haksozhaber.net/okul/yeniden-milli-mucadele-sorgulanmalidir-2-660yy.htm>

“Karar Günüdür”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.9, 31 Mart 1970, s.3

“Burası Neresi Moskova Üniversitesi mi?”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.1, 3 Şubat 1970

“Terör Kimin Silahıdır”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.20, 16 Haziran 1970

“Başyazı”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı. 143, 31 Ekim 1972

“Başyazı”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı. 60, 23 Mart 1971

“Milli Mücadelemiz ve Parleментарizm”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı. 4, 24 Şubat 1970

“Komünizm Halkın Desteğinden Mahrumdur”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.9, 31 Mart, 1970

“Komünizmin Çöküşü”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı. 4, 24 Şubat 1970

“Savcılar Bu Suçu Övmek Değil midir”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.62, 6 Nisan,1971

Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı .4, 24 Şubat 1970, s.14

“Emperyalizmin Beyni Siyonizmdir”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı: 7, 17 Mart 1970

“Kırklarelinde Sıkandal”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı. 62, 6 Nisan 1971

“İlmi Sağ”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.19, 9 Haziran 1970

“Neden İlmi Sağ”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.1, 3 Şubat 1970

“ Neden Çıkıyoruz”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.1, 3 Şubat 1970

Yeniden Milli Mücadele, Yıl 1, Sayı 9, 31 Mart 1970, s.15

“Hıristiyanlaştırma Faaliyetlerine Dikkat”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.27, 4 Ağustos, 1970

“ Kara Emperyalizm Türkiye’yi Sarmaya Çalışıyor”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.27, 4 Ağustos, 1970

“Patrikhane Davasını Lozan’da Kaybettik”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi Sayı.27, 4 Ağustos, 1970

“İhanet Patriği Kim”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.27, 4 Ağustos, 1970

“Kıbrıs İçin Kesin Çözüm Yolu: Taksim”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 23 Haziran1974

“Kıbrıs’ı Milli Bir Dış Politika Kazanacaktır”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 20 Temmuz 1971

“ Kıbrıs’ta Türklerin Hayatı Tehlikede”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 3 Şubat 1970, 13

“Kıbrıs Politikasında Uyduluğu Bırakalım” , Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 24 Mart 1970, 6

“Mehmetçik Kıbrıs’ta Gazamız Mübarek Olsun”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 23 Haziran 1974

“Dergimizin Öncülük Ettiği Milli Kıbrıs Tezimiz Mutlaka Gerçekleşecektir”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 1975, 12

“Yaşasın Kıbrıs Türk Cumhuriyeti”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 18 Şubat 1975

“Orta Doğuda Beynelmilel Siyonizmin Yeni Oyunları”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.2, 10 Şubat 1970

“Orta-Doğu Harbi Kimin Namına Yapılıyor”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.25, 21 Haziran 1970

“İran-İrak Anlaşmazlığı ve Türkiye'nin Yapması Gereken”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, 25 Ocak 1971, 11

“Kutsal İttifak Çözülüyor”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.5, 10 Mart 1970

“Yüz Milyon Türk Esir”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Yıl 1, Sayı: 24, 14 Temmuz 1970

“Mücadele Birliğinden Haberler”, Yeniden Milli Mücadele Dergisi, Sayı.9, 31 Mart 1970

ÖZGEÇMİŞ

06.01.1992'de Ankara'da doğdu. Akyurt Çok Programlı Lisesi'nde orta öğrenimini tamamladı. 2011 yılında Karabük Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Lisans Programına başladı. Lisans eğitimini 2016 yılında tamamladı. Aynı yıl içerisinde Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uluslararası Politik Ekonomi anabilim dalında tezli yüksek lisans eğitimine başladı.